www.mahdi313.com

چاپ ششم

آفتاب مهر

دفتر دوم

پرسش‌ها و پاسخ‌های مهدوی

جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویت

بسم الله الرحمن الرحیم

آفتاب مهر : پرسش ها و پاسخ های مهدوی دفتر دوم

نویسنده:

جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویت

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

آفتاب مهر: (پرسش ها و پاسخ های مهدوی) دفتر دوم

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور : آفتاب مهر: (پرسش ها و پاسخ های مهدوی) دفتر دوم/ مولف جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویت؛ ویراستار محمد رضا مجیری.

مشخصات نشر : قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۱۵۰ص.

شماره کتابشناسی ملی : ۲۹۲۶۹۷۷

ص:۱

اشاره

آفتاب مهر۲ (پرسش ها و پاسخ های مهدوی)

مؤلف: جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویّت

ناشر: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

ویراستار: محمد رضا مجیری

نوبت چاپ: نوزدهم، بهمن ۱۳۹۲

شابک: ۸-۳۳-۶۲۶۲-۶۰۰- ۹۷۸

شمارگان: سه هزار نسخه (تاکنون: شصت و چهار هزار نسخه)

قیمت: ۳۵۰۰ تومان

- قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، مرکز تخصصی مهدویت/ خیابان شهدا/ کوچه آمار(۲۲)/ بن بست شهید علیان/ ص.پ: ۱۱۹- ۳۷۱۳۵/ همراه: ۰۹۱۰۹۶۷۸۹۱۱/ تلفن: ۳۷۷۴۹۵۶۵ و ۳۷۷۳۷۸۰۱(داخلی ۱۱۷و۱۱۶)/۳۷۸۴۱۱۳۰ (فروش)/ ۳۷۸۴۱۱۳۱ (مدیریت)/ فاکس:۳۷۷۳۷۱۶۰ و ۳۷۷۴۴۲۷۳

- تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)/ تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹/ فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹/ ص.پ:۳۵۵-۱۵۶۵۵

-www.mahdi۳۱۳.com

-www.mahdaviat.ir

-info@mahdaviat.ir

با قدردانی و تشکر از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته اند:

اعضای محترم شورای کتاب حجج اسلام مجتبی کلباسی، محمدصابر جعفری، مهدی یوسفیان، محمدرضا فؤادیان و آقایان احمد مسعودیان (مدیر داخلی)، مرتضی دانش طلب (مدیر مالی)، عباس فریدی (صفحه آرا و طراح جلد) و کلیه کسانی که ما را یاری نمودند.

مدیر مسئول انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

حسین احمدی

کد فایل: ۳-۰۹۱۹۷

ص:۲

بسم الله الرحمن الرحيم

ص:٣

فهرست مطالب

دارند؟۷۷

ص:۶

۵۲ . انتظار فرج چه فوایدی دارد؟۱۰۹

۵۳ . اولین شخص بیعت کننده با حضرت، چه کسی است؟۱۱۰

ص:۷

۷۱ . حضرت مهدی علیه السلام در آستانه مبارزه خود از کدام یک از امدادهای الهی برخوردار است؟۱۴۶

کتابنامه ۱۵۰

مقدمه

شناخت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در عصر غیبت موجب افزایش بصیرت و گسترش معرفت به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهد شد؛ چرا که شناخت امام عجل الله تعالی فرجه الشریف به ویژه امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف ؛ در اندیشه اسلامی جدا کننده حق از باطل دانسته شده است و چنانچه شخصی نسبت به آن امام همام در جهل و گمراهی باشد به مرگ جاهلیت دچار می گردد. به همین جهت کسب معرفت در مورد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف امری ضروری به نظر می آید، به ویژه که مهدویت به عنوان مسئله ای اساسی و بنیادین در اندیشه اسلامی همواره مسئله ای راهگشا و راهنما دانسته شده است و توجه به آن آثار و برکات فراوانی را برای جامعه اسلامی به ارمغان داشته است. تحقق این امر نسبت به این آموزه آن هنگام مشاهده می شود که به این آموزه از منظری صحیح و روزنه ای شفاف نظر افکنده شود، چرا که هرگونه حرکت فردی و سلیقه ای نسبت به این مسئله خسارت های سنگینی را بر جامعه اسلامی تحمیل می کند. قطع به یقین پی جویی و واکاوی مهدی یاوران نسبت به این مساله در سطوح مختلف به طرح سوالات و پرسش هایی از سوی پرسشگران در مقاطع سنی مختلف می انجامد. بدیهی است برای پاسخ به سؤالات و مجهولات و تجهیز در برابر شبهات و گرایش های فکری ناصواب در مورد مهدویت به فضایی شایسته و علمی و به دور

از هرگونه آسیب و خطا و لغزش نیاز است؛ برای انجام این منظور مرکز تخصصی مهدویت با اهتمام به پرسش و پاسخ مهدوی در اقدامی علمی ـ تخصصی به تدوین مجموعه ای از پرسش و پاسخهای مهدوی تحت عنوان کتاب «آفتاب مهر» پرداخته است. استقبال پرشور مهدی باوران از فضای پرسمان و گفتمان مهدویت موجب شد این مرکز با رویکرد تخصصی و ارتقاء سطح علمی مهدی باوران در راستای تعمیق فرهنگ مهدویّت و ترویج بیشتر و تبیین بهتر ابعاد مسئله مهدویّت مجموعه ای دیگر از پرسش ها و پاسخ های مهدی پژوهان، در راستای این حرکت ارزشمند را تحت عنوان «آفتاب مهر۲» منتشر نماید. امید است این تلاش ناچیز مورد عنایت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار گرفته و با نظرات مهدی یاوران در مورد آن ارتقا یابد. همچنین از مدیریت محترم و دلسوز مرکز تخصصی مهدویت جناب حجت الاسلام و المسلمین مجتبی کلباسی(زید عزه) و اعضای محترم پاسخگویی به سوالات مهدوی، آقایان محمدامین بالادستیان، محمد مهدی حائری پور و به ویژه سیدمجتبی معنوی مسئول واحد پرسش و پاسخ که مسئولیت اجرا و هماهنگی امور و در پاره ای از موارد زحمت نوشتن بخشهایی از این کتاب را بر عهده داشته اند صمیمانه تشکر می کنم.

مهدی یوسفیان

معاونت پژوهش مرکز تخصصی مهدویت

قم، بهار ۱۳۹۱

ص:۱۱

۱. سیره حکومتی امام زمان علیه السلام چگونه است؟ مهم ترین اقدام حضرت چیست؟

بررسی و مرور روایات، نشان می دهد مهدویت تداوم و استمرار حکومت انبیا و اوصیای الهی است؛ از این رو نمود رفتار و عملکرد امام دوازدهم، تداعی گر حرکت انبیا است. سیره امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف همان سیره و روش اهل بیت علیهم السلام به ویژه رسول خدا و امیر مؤمنان علیه السلام است. در حدیثی از امام باقر آمده است:

اذا قام القائم سار بسیره رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ؛

حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف همانند پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم رفتار می کند.(۱)

منش و روش امام دوازدهم علیه السلام در حکومت، عمل به سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و سیره او خواهد بود.(۲)

امیرالمؤمنین می فرماید:

سیرته العدل و حکمه الحق؛(۳)

سیاست و راه و روش او (پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم) عدالت و حکم فرمان او حق است.

در حدیث دیگری نیز از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آمده است:

شیوه او، شیوه من است و مردم را بر آیین و شریعت من قرار

۱- غیبت نعمانی، ص۱۶۸.

۲- غیبت نعمانی، ص۲۳۶.

۳- بحارالانوار، ج۴، ص۲۲۳.

می دهد.(۱) در برخی روایات نیز آمده است حضـرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف بر اساس سـیره حضـرت علی علیه السـلام عمل خواهـد کرد. طبق روایات متواتر شـیعه و اهل سـنت، مهمترین اقدام حضـرت گسترش عدالت در سراسـر جهان و برپایی حکومت اسلامی در ذیل اجرای عدالت می باشد.(۲)

بشـر همواره خواهان عدالت حقیقی بوده و در راه رسـیدن به آن، بهای سـنگینی پرداخته و می پردازد؛ چون عدالت را از آب، گواراتر و از شهد، شیرین تر می داند. امام صادق علیه السلام می فرماید:

العدل احلی من الشهد؛

عدالت، شیرین تر از شهد است.(۳)

بررسـی مجموع روایات مهدوی نشان می دهد مهم ترین اقدام حضـرت مهدی علیه السـلام گسترش عدالت و برپایی حکومت بر اسا س آن است؛ به گونه ای که سرتا سر گیتی، از آن سرشار می شود.

۲. رشد و شکوفایی علم در زمان پس از ظهور به چه معنا است؟

ظهور امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف و اهتزاز پرچم مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف در شرق و غرب، موجب درخشـش آفتاب امامت در سرتاسـر هستی است. بررسـی روایات نشان می دهد رخداد عظیم و قابل توجه عصر ظهور، افزایش بینش و معرفت جامعه مهدوی است و جامعه، تحت تعالیم و تربیت امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشـریف رشد و کمال خواهد یافت. برای انجام این

۱- کمال الدین، ج۲، ص۱۲۲.

۲- کافی، ج۱، ص ۴۱۴.

۳- بحارالانوار، ج۷۲، ص۳۹؛ کافی، ج۲، ص۱۴۷.

منظور در روایتی از امام باقر علیه السلام آمده است:

اذ قام قائمنا وضع الله یده علی رؤوس العباد فجمع بها عقولهم و کملت به احلامهم؛(۱)

هنگامی که قائم ما اهل بیت علیهم السلام قیام کند، دستش را روی سر بندگان خدا قرار می دهد؛ پس به سبب این کار، عقول ایشان جمع شده، رشد کامل می یابد.

از این رو توان مهدی یاوران تشدید یافته، قدرت هریک از آن ها به اندازه چهل نفر می رسد. در روایتی از حضرت علی علیه السلام به جهت اشاره به این مطلب آمده است:

اذا اهتز رایته أضاء له ما بین المشرق و المغرب و وضع یده علی رؤوس العباد فلایبقی مؤمن إلا صار قلبه أشد من زبر الحدید و أعطاه الله تعالی قوه أربعین رجلا؛(۲)

زمانی که پرچم حضرت مهدی افراشته شود، از نور او میان مشرق و مغرب درخشش می یابد و دستش را بر سر بندگان خدا می نهد و آن ها را مورد عنایت خویش قرار می دهد. در این هنگام، قلب ایشان از آهن، قوی تر شده، خداوند به آن ها توان چهل نفر عنایت می کند.

در حدیث دیگری آمده است:

و تؤتون الحکمه حتی أن المرأه لتقضی فی بیتها بکتاب الله تعالی و سنه رسول الله(۳)

۱- ر ک: کافی، ج۱، ص۲۵.
۲- رک: کمال الدین، ص۶۵۳، ح۱۷.
۳- رک: غیبت نعمانی، ص۳۴۵.

در زمان ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به شما حکمت داده خواهد شد، به اندازه ای که زن در خانه خویش قادر به قضاوت بر اساس کتاب خدا و سنت پیامبر خواهد بود.

به یقین این بصیرت، موجب تحقق عبودیت خواهد شد؛ چرا که معرفت در آن زمان گسترش خواهد یافت. در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است:

مجموعه علوم۲۷ حرف است. آنچه انبیاء در اختیار جامعه قرار داده اند، تنها دو حرف است؛ پس هنگامی که حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کند، ۲۵ حرف دیگر آن را رونمایی کرده، آن را به ۲۷ حرف توسعه می دهد(۱).

بنابراین رشد و شکوفایی در عصر ظهور، به لحاظ افزایش توانمندی علمی مهدی باوران برای زندگی آرمانی در عرصه های سیاسی عبادی، اجتماعی و اختصاصی است.

۳. چگونه می توان فهمید شخص ظهور کرده، امام زمان علیه السلام است؟

برای شناخت حضرت هنگام ظهور، راه های متعددی وجود دارد که همه در کنار هم می توانند مکمل یک دیگر باشند و ما را از دام مدعیان نجات دهد که عبارتند از:

ایمان به حضرت مهدی و شناخت آن حضرت علیه السلام ؛ به این معنا که انسان باید تقوا و ایمان به خدا را در روح خود تقویت کند. مؤمن باید شناخت مناسبی درباره مقام امامت پیدا کرده، اطلاعات کافی

۱- رک: الخرائج والجرائح، ج۲، ص۸۴.

در مورد صفات و ویژگی های حضرت به دست آورد. امام صادق علیه السلام می فرماید:

هنگامی که ظهور واقع شد، کسی آن را تصدیق می کند که قبل از وقوعش به آن ایمان داشته باشد. (۱)

ظهور امام زمان علیه السلام همراه علایم و نشانه هایی است که در صورت عدم تحقق آن نشانه ها، می توانیم علم پیدا کنیم که حضرت هنوز ظهور نکرده است و کسی که ادعای امامت می کند، فردی دروغ گو و شیّاد است؛ برای مثال، خروج سفیانی و فرو رفتن لشگر او در سرزمین بیداء (مکانی بین مکه و مدینه) یکی از علایم و راه شناخت حضرت مهدی علیه السلام است

علایم حتمی که خبر از ظهور حضرت می دهند، عبارتند از: خروج سفیانی، خسف بیداء، (فرو رفتن در سرزمین بیداء)، خروج یمانی، قتل نفس زکیه، ندای آسمانی که توضیح این مطالب در جای خود آمده است.

آن حضرت برای معرفی و شناساندن خود به مؤمنان، از امدادهای الهی مثل: نزول عیسی علیه السلام و فرو رفتن لشگر سفیانی در زمین و ... بهره مند خواهند بود.

حرکت حضرت و ظهور او حقیقت پنهانی نیست که فقط عده کمی از آن آگاهی یابند و دیگران مطلع نشوند؛ بلکه یک حرکت جهانی است و همه از جریان ظهور مطلع می شوند؛ بنابراین هرگونه

۱- بحار الانوار، ج۵۲، ص۲۹۴.

ادعا، آن هم در جلسات مخفیانه و میان گروهی خاص و ... نمی توانـد به ظهور حضـرت بینجامـد و مسـلماً ادعا کننده، دروغ گو است.

یکی دیگر از راه های شـناسایی، مراجعه به علمای دین است که حضـرت، ما را به آن ها ارجاع داده و فرموده است: در دوران غیبت از آن ها اطاعت کنیـد. مواضع علما برضـد مدعیان دروغین می تواند دلیل روشـنی باشد که فرد مدعی، دروغ گو است. موضع گیری علما، یکی از حجت ها و برهان های ما در شناسایی حضرت است.

با توجه به معصوم بودن امام زمان علیه السـلام، صداقت بیان و نفوذ کلام حضرت، هماهنگ بودن دعوت او با فطرت انسان ها و ...، مردم به سرعت به سمت او جذب شده، دعوت حضرتش را لبیک خواهند گفت.

محل ظهور و نقطه شـروع دعوت حضـرت، از کنار خانه خـدا می باشـد؛ از این رو اگر فردی ادعا دارد که همان مهدی موعود علیه السلام است ولی دعوت خود را از جایی غیر از خانه خدا و کعبه آغاز کرد، دلیل دیگری بر کذب بودن ادعای او است.

دعوت حضـرت به دین پیـامبر اعظم صـلی الله علیه و آله و سـلم و اهـل بیت علیهم السـلام است و مردم را به اطاعت از قرآن و پیـامبر خـدا و اهل بیت علیهم السـلام دعوت می کنـد. اگر کسـی ادعای مهـدویت کرد و در عین حال، در دعوت خود به غیر مکتب اهل بیت علیهم السلام دعوت کرد، دلیل بر بطلان ادعای او است. بررسی روایات نشان می دهد چنانچه شخصی مدعی امامت و مهدویت شد، شایسته است با سؤالاتی که کسی جز امام معصوم توان پاسخ گویی

به آن را ندارد، مورد سنجش قرار گیرد. در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است:

اذا ادّعی مدع فاسألوه عن تلک العظائم التی یجیب فیها مثله؛

چنانچه کسی مدعی مهدویت شد، از او بخواهید به این مسائل بزرگ همانند امام پاسخ دهد.(۱)

۴. راه شناسایی مدعیان دروغین سفارت و نیابت خاص چیست؟

شناخت سفیران و افرادی که نیابت امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف بر عهده آن ها نهاده شده است، اهمیت زیادی دارد؛ چرا که به واسطه ایشان، ارتباط وثیق و مطمئن با امام زمان سامانـدهی می شود و در پاره ای از موارد، وکیل و نایب و سفیر امام به مثابه امام معصوم تلقی می گردد و التزام به دستورات او، التزام به منویات امام زمان به شمار می آید؛ از این رو برای احراز نیابت و اطمینان از رابطه ایشان با امامت و ولایت، لازم است تاریخ سیاسی عصر غیبت و کارکرد سازمان وکالت مورد توجه قرار گیرد و تصویر صحیحی از نیابت و سفارت ترسیم شود.

بررسی روایات نشان می دهد افرادی که نیابت و سفارت امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف بر عهده آن ها نهاده شده است، همواره هماهنگ با آموزه امامت، به ویژه مهدویت رفتار کرده، در حفظ حریم امامت و دفاع از مهدویت مقابل شبهات و سؤالات کوشیده اند و به کسب زهد و تقوا

۱- غیبت نعمانی، ص۱۷۳؛ بحارالانوار، ج۵۲، ص۱۵۷.

و فضیلت در محضر امام زمان پرداخته اند. این افراد به دلیل حرکت در سایه امامت، به کراماتی همانند اخبار از غیب نائل آمده، از احوال و اخبار شیعیان خبر داده اند. در کمال الدین شیخ صدوق آمده است:

محمد بن حسن صیرفی که در سرزمین بلخ اقامت داشته، می گوید: سالی قصد رفتن به حج نمودم مقداری طلا و نقره به من سپرده شد، تا آن ها را به حسین بن روح، وکیل امام دوازدهم تحویل دهم. آن ها را به سکه طلا و نقره تبدیل کردم. در بین راه به سرخس رسیدم. در زمین شن زار خیمه زده، مشغول جدا نمودن آن سکه ها از یک دیگر شدم که یکی از آن ها در شن زار ناپدید شد و من متوجه نشدم تا وارد همْدان شدم. بار دیگر به سبب اهمیت ادای مال امام عجل الله تعالی فرجه الشریف مشغول جداسازی سکه ها از یک دیگر شدم که متوجه شدم یکی از آن ها مفقود گردیده است. از مال خودم یک سکه به جای آن قرار دادم و وارد بغداد شده، خدمت حسین بن روح نوبختی رسیدم. سلام کردم و طلا و نقره ای را که به من سپرده بودند تحویل دادم. در این هنگام دست میان سکه ها برد و سکه ای را که از مال خودم به عنوان جایگزین سکه مفقود قرار داده بودم، خارج کرد و به من فرمود: «این سکه که تو از مال خود جایگزین نموده ای، از آن ما نیست و تو آن سکه ای که از مال امام بود را در سرخس هنگام برپایی خیمه ات در شن زار گم کردی. به آن جا برگرد و مکان اقامتت را جست و جو کن. آن را از

زیر شن ها می یابی و بر می گردانی، در حالی که مرا نمی بینی».

محمد بن حسن صیرفی می گوید طبق گفته حسین بن روح عمل کرده، سکه را یافتم و در سال بعد که عازم حج بودم آن را با خود داشتم تا وارد بغداد شدم؛ در حالی که حسین بن روح نوبختی از دنیا رفته بود و علی بن محمد سمری عهده دار وکالت حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف شده بود، آن را به او تحویل دادم.(۱)

روایات نشان می دهد وکیل امام، قادر به آگاهی از اخبار غیبی است. وفادار به بیت امام و مقید به مراعات حلال و حرام است و از هرگونه خطا و لغزش دوری می نماید؛ لذا شایسته است برای شناخت سفیران واقعی از مدعی، به مطالعه احوال آن ها پرداخته شود و مهدی یاوران، ایشان را مورد امتحان و آزمایش قرار دهند. در روایتی از ابو علی بغدادی آمده است:

زنی در بغداد در باره وکیل امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف از من سؤال کرد و پرسید. چه کسی وکالت آن حضرت را عهده دار شده است؟

بعضی از اهل قم، حسین بن روح را معرفی کردند و آن زن به محضر او شرفیاب شد؛ من نیز نزد او حاضر بودم. آن زن خطاب کرد: «ای بزرگواری که نیابت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را بر عهده داری! چه چیزی همراه دارم؟» حسین بن روح به او

۱- رک: کمال الدین، ص۵۱۶، ح۴۴.

فرمود: «آنچه همراه داری، درون دجله بیانداز تا از آن به تو خبر دهم». ابو علی بغدادی می گوید: «آنچه آن زن به همراه خود آورده بود، به دجله انداخت و برگشت و حسین بن روح امر کرد خادم او اهدایی آن زن به بیت امام عجل الله تعالی فرجه الشریف را آورد و به او فرمود: اهدایی تو گردنبندی از طلاست و دو جواهر و انگشتر همراه آن است که یکی از فیروزه و دیگری از نقره است.(۱)

بنابراین امتحان مدعی سفارت و نیابت، راه مناسبی برای بررسی صدق و کذب گفتار ایشان خواهد بود.

۵. بهره مندی از امام غائب در زمان غیبت چگونه است؟ آیا امکان ارتباط معنوی با امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف وجود دارد؟

منافع امام عجل الله تعالی فرجه الشریف به منافع مادی و درک حضور جسمانی امام منحصر نیست؛ برای کسانی که شیفته امام هستند، راه ارتباط معنوی و روحی با امام باز است.

سیدبن طاووس در کشف المحجه به فرزند خود می فرماید:

برای کسانی که اهل باشند، در های ارتباط با حضرت باز است.(۲)

امام، همچون خورشید تابناکی است که عالم ملک و ملکوت را به نور خود منور می کند و نزدیک ترین مردم به خدا است و بزرگ ترین

ص:۲۱

۱- رک: کمال الدین، ص۵۱۶، ح۴۴.

۲- کشف المحجه، ص۱۵۱.

معلم اولیا و سالکان الهی در راه رسیدن به کمالات الهی و انسانی است.

اگر انسان نفس خود را تزکیه کرده، با چنین حالی به حجت خدا توجه کند و به او عشق ورزیده، فانی در او شود، مورد هدایت های خاصه ولی خدا قرار می گیرد و مدارج کمال را به سرعت طی می کند. امام صادق علیه السلام در روایتی به اصحاب خود می فرماید:

میان شما و امامتان هیچ حجابی نیست، هرگاه سخنی داشتید، به ما بگویید که به ما می رسد.

بنابراین راه برای کسی که بصیر باشد، کاملاً باز است.

۶. ادعای دروغین نیابت یا ارتباط از کجا آغاز شد؟

شروع تزویر در امر سفارت و ارتباط، به عصر سفیر دوم «محمد بن عثمان عَمری» باز می گردد؛ زیرا نیابت پدر او «عثمان بن سعید» به قدری معروف بود که امکان مخالفت و مقاومت برابر آن، وجود نداشت؛ به همین روی در زمان او، کسی مدعی نیابت نشد.پس از وی، نخستین کسی که به دروغ ادعای سفارت کرد «ابو محمد شریعی» بود.(۱) «محمد بن نصیر نمیری»(۲) و «احمد بن هلال کرخی»(۳) و «ابوطاهر محمد بن علی بن بلال»(۴) و «اسحاق احمر»(۵) و

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۶۷.
۲- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۶۷.
۳- بحار الانوار، ج ۵۱، ۳۶۸.
۴- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۶۹.
۵- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۰۱.

مردی معروف به «باقطانی».(۱)

برخی آنان ابتـدا از مردان صالح بودند؛ ولی به دلایل مختلف، راه انحراف را پیشه کردند. سـفیر دوم با تمام قدرت به مقابله با آن ها پرداخت و از ناحیه مقدس امام عصـر علیه السـلام نیز توقیعات (نامه ها) و سـخنان شدیدی در لعن و تبرّی از آنان صادر شد که بر دروغ گویی و سوء باطن آنان دلالت داشت.

در زمـان سـفارت سـفیر سوم، حسـین بن روح، شخصـی به نام محمـد بن علی شـلمغانی معروف به «ابن ابی العزاقر»(۲) ادعای سفـارت کرده، بیشترین تأثیر را در انحراف جامعه به جای گـذاشت.(۳) ابتـدای امر، وی مردی مؤمن به نظر می رسـید و وکیل حسـین بن روح بود؛ ولی عاقبت به انحراف کشیده شد. آخرین کسی که در دوران غیبت صغرا ادعای دروغین سفارت داشت «ابودلف» کاتب بود. او بر ادعای خود تا بعد از وفات سفیر چهارم، سمری باقی بود.(۴)

ص:۲۳

۱- بحار الانوار، ج۵۱، ص۳۰۱.

۲- بحار الانوار، ج۵۱، ص۳۷۳.

۳- غیبت طوسی، ص۳۰۳.

۴- موعود شناسی، شماره ۲۶۳، ص۳۵۸.

۷. پدیده ظهور چیست و حدیث «هر صـبح و شام منتظر فرج باشید» به چه معنا است؟(انتظار دائم وهمیشگی داشتن، چگونه با علایم وشرایط جمع می شود؟)

ظهور، پایان غیبت امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف و رسیدن مردم به باطن حکومت اسلامی و حقیقت ناب امامت و ولایت است؛ به گونه ای که جامعه، پذیرای رشد مطلوب و منظور حجت خداوند متعال می شود و زمینه ارتباط همه جانبه با امـام عصـر عجل الله تعالی فرجه الشریف فراهم می آیـد؛ چرا که امر ظهور، پدیـده ای است که در بستر حرکت جامعه انسانی رخ داده، روند تحقق آن، با تحولات جامعه و سـیر اراده و خواست انسان ها کاملاً ارتباط دارد؛ به عبارت دیگر، امر ظهور این گونه نیست که از هویت جامعه و زنـدگی انسان ها جـدا باشـد، به صورتی که جامعه و انسان ها ناگهان با پدیـده ای رو به رو شونـد که هیچ سازگاری و تناسبی با سـیر حرکتی آن ها ندارد؛ بلکه بستر جامعه آماده پذیرش این رویداد عظیم تاریخ بشـری خواهد بود؛ زیرا زمینه ها و شرایط تحقق آن، در جامعه فراهم شده است.

از آنچه بیان شد، دانسته می شود امر ظهور چنان با حوادث و رویداد های جامعه عجین است که گویی وضـعیت جامعه آماده تحقق و دگرگونی و پیـدایش یک امر جدیـد است؛ بنابراین ظهور را بایـد فراینـدی دانست که آخرین مرحله آن، ظاهر شـدن حضـرت مهـدی علیه السـلام در مسـجد الحرام است؛ در حـالی که پرچم قیـام و پیروزی را به اهـتزاز درآورده است. پس بـاید همیشه منتظر ظهور بود. شاید جامعه در متن خود آبستن رویداد هایی باشد که ظهور نهایی را رقم می زند. در

روایات دستور داده شده است که هر صبح و هر شب منتظر ظهور باشید؛ زیرا ظهور، ناگهانی است. گمان نبرید حرکت جامعه به قدری شفاف و روشن است که شما می توانید زمان ظهور را تخمین زده، آن را نزدیک یا دور بدانید. به راستی علم ما به وضعیت جامعه و آمادگی آن برای ظهور چه مقدار است. در واقع کسی نمی تواند بگوید: الآن جامعه، آماده ظهور است یا نه؛ پس هر لحظه منتظر اجازه الهی باشید. شاید وضعیت الآن جامعه، بستر مناسبی برای ظهور باشد.

۸. حضرت مهدی علیه السلام هنگام ظهور با چه موانع و مشکلاتی روبه رو خواهد شد؟

امام مهدی علیه السلام هنگام ظهور، به اجرای برنامه های اصلاحی خود می پردازد تا سراسر جهان طعم شیرین دینداری و عدالت را بچشند و در سایه برنامه های دینی، به سعادت دنیا و آخرت دست یابند؛ اما این امر مهم به راحتی قابل دستیابی نبوده، موانع متعددی سر راه آن است که با تلاش و مجاهدت فراوان قابل رفع می باشد. این موانع و مشکلات را می توان به دو بخش کلی تقسیم کرد:

۱. طاغوت ها و دشمنان؛

۲.منافقان و جاهلان.

۱. طاغوت ها و دشمنان: حضرت مهدی علیه السلام پس از ظهور، همه انسان ها را به دین اسلام دعوت کرده، آن ها را به پیروی از دستورات الهی و اطاعت از امام زمان خویش فرا می خواند. عده بی شماری از

آنـان چون او را بر حق و کلامش را سعادت بخش می بیننـد، به اطاعت و پیروی از او برمی خیزنـد. در این میان، گروه ها و افرادی نیز هستند که بیداری و دینداری مردم، منافع آنان را به خطر می اندازد. آنان تحمل عدالت را ندارند و وقتی امام برای برپایی عدالت قیام می کند، به دشمنی با آن پرداخته، مانع اجرای عدالت می شوند.

۲. منافقان و جاهلان: از مشکلات بزرگی که سر راه امام مهدی علیه السلام قرار دارد، انحراف ها، برداشت ها و تفسیر های نادرستی است که از دین خدا و اصول و فروع احکام الهی پدید آمده و قرن ها در ذهن برخی افراد جامعه اسلامی نفوذ کرده است. این موضوع، مانع عظیمی سر راه امام مهدی علیه السلام است.

برای حل این مشکل، امام علیه السلام با دو گروه از مردم باید رو به رو شود:؛ یکی توده های نا آگاه و جاهل جامعه که دین را اشتباه فهمیده و به آن عمل کرده انـد و دیگر، قشر آگاه و تحصیل کرد ه ای که با وجود تعداد محدود یا عمداً دین را از مسیر حق منحرف کرده انـد یا انحرافات را پـذیرفته و معارف دینی را آن گونه توجیه کرده اند که خود دوست داشته و منافع آنان اقتضا کرده است.

روبه رو شدن با گروه اول، بسیار آسان تر و حل این مشکل بسی سهل تر است؛ زیرا ممکن است این افراد با شنیدن کلام حق آن را بپذیرنـد و دست از عقایـد غلـط خود بردارنـد، امـا مشـکل اصـلی، گروه دوم هسـتند که بـا آگـاهی و غرض خـاص، به تحریف معارف دینی پرداخته اند. امام صادق علیه السلام فرمود:

زمانی که قائم ما قیام می کند، آزاری که از ناحیه افراد جاهل به او می رسد، سخت تر است از اذیتی که از سوی جاهلان دوره جاهلیت به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم رسید». راوی پرسید: «چگونه چنین چیزی ممکن است؟» حضرت فرمود: «پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم میان مردم آمد؛ در حالی که مردم سنگ و صخره و چوب و تخته های تراشیده را می پرستیدند و قائم ما که به سوی مردم می آید، آنان آیه های قرآن را توجیه کرده؛ با آنان بر ضدّ [امام زمان علیه السلام] استدلال می کنند.(۱)

از دیگر مشکلات سر راه حضرت، وجود بدعت ها و مبارزه با آن ها است. این مسأله، مانع هدایت برخی افراد بوده و حضرت مهدی علیه السلام ناگزیر به مبارزه با آن ها است. امام باقر علیه السلام در توصیف زمان ظهور امام مهدی علیه السلام می فرماید:

..هیچ بدعتی را وانگذارد، مگر اینکه آن را از ریشه برکند و از هیچ سنتی نمی گذرد، مگر اینکه آن را برپا خواهد کرد...(۲)

ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به عنوان منجی و مصلح کل، بسیار شیرین و منتهای آرزو ها است؛ ولی به تغییری کلی و اساسی در روند اجتماع کنونی انسان ها از حیث نوع حکومت و زندگی مردم می انجامد؛ از این رو با موانع و چالش هایی رو به رو می شود؛ از جمله:

۱. موانع ساختاری: که حاکمان ستمگر و طاغوت هستند. آن ها

۱- غیبت نعمانی، ص۲۹۷.

۲- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۳۹.

چون حکومت اصلاحی حضرت را در تضاد با منافع استعمارگرانه و حکومت ظالمانه خود می بینند، به دشمنی با حضرت پرداخته، با ایشان وارد جنگ می شوند و برای این کار، اقدام به لشگر کشی می کنند.

۲. موانع انسانی:

الف. شهوت پرستان و حیوان صفتان؛ اینان افرادی هستند که شهوات دنیایی درتار و پودشان رخنه کرده، خوی حیوانی بر وجودشان سیطره افکنده است. اینان خود را انسانی مانند سایر انسان ها می دانند؛ هرچند در جامعه آرمانی زندگی می کنند.

ب. متظاهران به دین؛ این گروه به چند بخش تقسیم می شوند؛ گروهی مانند خوارج زمان امیرالمؤمنین علیه السلام برداشت خاصی از دین داشته، هرکس غیر از خود را کافر و مهدور الدم می دانند. گروه دوم، روشنفکرمآبانی هستند که به برداشت ها و تفسیر های انحرافی از دین دچار و به جهل مرکب، گرفتار شده اند. گروه سوم، توده ناآگاه و جاهلی هستند که دین، به صورت غلط به آن ها رسیده، در مسیر انحراف از حق گام بر می دارند و این انحرافات، به صورت عادت شده است. همه این موارد، به بدعت هایی در دین می انجامد.

ج. فرقه ها و مکاتب انحرافی؛ علت پیدایش آن ها، نیاز مردم به معنویت است. خلأ معنویت، امری است که از دیرباز افراد فاصله گرفته از امام حق و دین راستین اسلام را دچار مشکل کرده است. در این میان، برخی افراد سودجو، با ایجاد مکاتب به ظاهر عرفانی انواع انحرافات فکری و رفتاری را ایجاد می کنند.

از طرفی وضعیت نابسامان اقتصادی عمومی و سیاست های کلی جوامع و تسلیحات نامتعارف نیز مطرح است.

۹. درباره ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، چه استدلال عقلی یا آیات و روایاتی وجود دارد؟

محیط و اجتماع و تعامل با دیگران، در حرکت آدمی تأثیر گذار است. تأثیر مطلوب و کامل، زمانی است که جامعه به گونه ای اداره شود تا محیط رشد فراهم آید و این، زمانی است که مدیر جامعه، فردی آگاه به نیاز های انسان و دانا به راه رسیدن به تکامل باشد؛ فردی باشد که قانون الهی را ــ که بهترین مقررات برای یک جامعه است ــ به خوبی دانسته، به درستی عمل کند. این مهم، فقط در توان فردی معصوم از خطا و مؤیّد به علم الهی است که در قالب امام و انسان کامل معرفی می شود. همان گونه که از دید عقل، لطف الهی ایجاب می کند خدا راهنمایانی بفرستد تا راه را نشان دهند همان گونه این لطف می طلبد راهبرانی را برگزیند تا جامعه را به نحو مطلوب، آماده رشد افراد بشری کنند. حال اگر شرایط به گونه ای شد که مردم، آماده پذیرش و گردن نهادن به امامت و زعامت حجت حق، به صورت ظاهری شده، خواهان سپردن رهبری جامعه به فردی الهی شدند که در سایه مدیریت او، محیط سالم اجتماعی فراهم شود، عقل می گوید لطف خدا می طلبد که این نعمت را به بشریت ارزانی کند. لطف نیز از خدا، جدا و منفک نیست؛ پس عقل، نیاز به ظهور حجت حق را درک می کند.

از طرفی، فطرت و نهاد آدمی، به آرامش و درست زندگی کردن

ص:۲۹

تمایـل دارد. عـدالت طلبی، میل به خوبی و بی زاری از بـدی، در وجود آدمی نهفته است. فطرت آدمی، الهی است و آنچه در درون آن نهـادینه شـده، مطابق با هـدف خلقت و متناسب با وجود او است. این مسأله در چارچوب دین کاملاً نمایان و هویـدا است. به هر حـال، میل و نیاز انسان به عـدالت و کشـش درونی او به سوی خوبی ها، ایجاب می کنـد که برای رسیدن به آن، هرچه مورد نیاز است، بطلبـد. طبیعی است اجرای عدالت، مجری عادل لازم دارد؛ پس مجری عادل و دوران عدالت، خواسـت و آرزوی درونی آدمی است.

نیز اعتقـاد به ظهور منجی و مصـلح، امری است که همه ادیـان آن را نویـد داده انـد.این حیث اعتقاد به منجی و ظهور را «حیث نقل» می گویند. قرآن کریم، کتاب آسمانی ما مسلمانان و فرمایش های گهربار وجود مقدس پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامـان معصوم علیهم السـلام سـرشار از وعـده ها و بشارت های ظهور است؛ به گونه ای که ظهور حضـرت مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف مورد اجماع مسـلمانان بوده، کتاب هایی در این زمینه به رشته تحریر درآمده است. نزد اهل سنت و شیعه و در طول قرون، شعرا، شعر ها سروده اند و حتی عده ای، ادعای مهدویت کرده اند.

آیات درباره امام مهـدی علیه السـلام و ظهور او، فراوان است که زوایای مختلف این پدیـده بزرگ را به تصویر کشـیده است. در برخی کتب، بیش از دویست و پنجاه آیه، در باره حضـرت جمع آوری شده است؛ مانند جلد هفتم از کتاب معجم احادیث امام مهدی علیه السلام .

معروف ترین آیات که به روشنی به ظهور دولت حق امام زمان علیه السلام اشاره دارد، عبارت است از:

«و لقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر أن الأرض یرثها عبادی الصالحون».(۱)

«وعد الله الذین آمنوا منکم و عملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الأرض ...».(۲)

«هو الذی أرسل رسوله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله...».(۳)

«و نرید أن نمن علی الذین استضعفوا فی الارض...».(۴)

ظاهر این آیات، به روشنی، دلالت دارد بر اینکه خداوند، خلافت و وراثت زمین را به بندگان مؤمن و صالح خود وعده داده است و او، تخلّف در وعده نمی کند: «ان الله لایخلف المیعاد؛ به درستی که خدا، خلف وعده نمی کند».(۵)

روایات نیز در این باره، بسیار زیاد است؛ به همین دلیل، شیعه و سنی تواتر روایات درباره حضرت مهدی علیه السلام را ادعا کرده اند. معروف ترین آن ها، فرمایش نبی گرامی، حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم است که فرمود:

مهدی، از فرزندان من است و جهان را پر از عدل و داد می کند، همان گونه که از ظلم و ستم پر شده است.(۶)

۱۰. چه شباهت هایی میان پیامبران الهی علیهما السلام و امام مهدی علیه السلام وجود دارد؟

بررسی روایات نشان می دهد شباهت های زیادی میان حضرت مهدی و انبیای گذشته علیهم السلام وجود دارد. آنچه مورد اشاره قرار می گیرد،

۱- انبیاء: ۱۰۵.

۲- نور: ۵۵.

۳- توبه : ۳۳.

۴- قصص: ۵.

۵- رعد: ۳۱؛ آل عمران: ۹.

۶- منتخب الاثر، فصل دوم.

تنها بخش محدودی ازآن ها است.

۱. در قائم ما نشانه ای از آدم علیه السلام و نوح علیه السلام وجود دارد و آن، طول عمر است.(۱)

۲. نشانه ای که از ایوب علیه السلام در او هست، فرج پس از گرفتاری و آزمایش است.(۲)

۳. شباهت حضرت مهدی علیه السلام به حضرت آدم علیه السلام ؛ طول عمر است.

۴. شباهت حضرت مهدی علیه السلام به حضرت نوح علیه السلام ؛ طول عمر و تحقق وعده الهی مبنی بر اصلاح جامعه است.

۵. شباهت حضرت مهدی علیه السلام به حضرت ابراهیم علیه السلام پنهان بودن ولادت و کناره گیری از مردم است.

۶. شباهت حضرت مهدی علیه السلام به حضرت یوسف علیه السلام مفهوم غیبت است که او را می دیدند؛ ولی نمی شناختند.

۷. شباهت حضرت مهدی علیه السلام به حضرت موسی علیه السلام پنهان بودن ولادت، خوف از قتل، فرار از مصر و غیبت است.

۹. شباهت حضرت مهدی علیه السلام به حضرت عیسی علیه السلام اختلاف مردم پیرامون او در باره زندگی و مرگ او و خوف و هراس او از «تسلّط» یهود و تحت نظر داشتن ایشان است.(۳)

۱۰. شباهت حضرت مهدی علیه السلام به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم هدایت گری، سیره و روش، حرکت جهانی بر پایه حکومت اسلامی، وجود رعب و

۱- بحارالانوار، ج ۵۱، ص۲۱۷.

۲- بحارالانوار، ج ۵۱، ص۲۱۷.

۳- بحارالانوار، ج ۵۱، ص۲۱۸.

هراس در دل کافران و امداد های خاص به آن حضرت است.

۱۱. حضور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف میان مردم و امرار معاش آن حضرت چگونه است؟

تحقیقات نشان می دهد پدیده غیبت امام زمان علیه السلام و چگونگی حضور و کیفیت امرار معاش آن بزرگوار، امری خارق العاده وغریب نیست؛ هر چند برای دیگران قابل مطالعه و بررسی نباشد؛ چرا که این اقتضا، ویژگی غیبت است. البته در باره معاش آن بزرگوار می توان گفت: ایشان امام حاضر و زنده است و با بدن جسمانی زندگی می کند و طبیعی است دارای زندگی عادی و مادی مانند سایر انسان ها می باشند؛ زیرا بدن مادی، نیاز های مادی متناسب خود را می طلبد و بر این اساس است که خداوند به پیامبرش فرمود: «قل إنما أنا بشر مثلکم؛ بگو: من بشری همچون شما هستم».(۱) امام مهدی علیه السلام نیز چنین است.

درباره حضور آن بزرگوار میان مردم، باید گفت: اینکه حضرت میان مردم حضور دارد، مستند روایات است. از امام صادق علیه السلام نقل شده است:

چگونه این امت انکار می کنند که خدای تعالی با حجتش همان کند که با یوسف علیه السلام کرد که برادرانش او را دیدند؛ ولی نشناختند. او [قائم علیه السلام] در بازارهایشان راه می رود و بر

۱- کهف :۱۱۰.

بساط آن ها گام می نهد؛ اما آن ها [هر چند او را می بینند] او را نمی شناسند.(۱)

همچنین امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید:

سوگند به پروردگار علی! حجت خدا، میان مردم هست و در راه ها [کوچه و بازار] گام برمی دارد، به خانه های آن ها سر می زنـد و در شـرق و غرب زمین رفت و آمـد می کند. گفتار مردم را می شـنود و بر ایشان سـلام می کندو می بیند؛ لکن تا وقت معین و وعده الهی شناخته نمی شود.(۲)

به ویژه که امام زمان علیه السلام رهبر و مقتدای مردم بوده، سرپرستی امور آنان را به عهده دارد؛ از این رو، بسیار طبیعی است که میان مردم و دوستان خود برود و ضمن سرکشی، به نیاز ها و حاجت هایشان رسیدگی کند.

البته باز هم اشاره می کنیم کیفیت این حضور و نحوه امرار معاش حضرت برای ما روشن نیست.

۱۲. آیا ممکن است امام زمان علیه السلام را در شکل و قیافه شخص دیگری ببینیم؟

حکمت الهی چنین اقتضا کرده که حضـرت به وسـیله ناشـناس ماندن، از خطرات احتمالی ستمگران و ظالمان در امان بماند. از امام صادق علیه السلام روایت شده است:

۱- بحار الانوار، ج۵۱، ص۱۴۲.

۲- غیبت نعمانی، ص۱۴۶، ح۳.

در صاحب این امر [حضرت مهدی] سنت هایی از پیامبران است.

جایی دیگر فرمود:

صاحب الامر از این جهت با یوسف شباهت دارد که برادران یوسف با اینکه عاقل و دانا بوده، در گذشته هم با وی معاشرت داشتند، وقتی به محضرش شرفیاب شدند، تا خودش را معرفی نکرد، او را نشناختند و با اینکه میان او و یعقوب علیه السلام بیش از هجده روز راه فاصله نبود، یعقوب از وی اطلاعی نداشت؛ پس چرا این مردم انکار می کنند خداوند همین عمل را درباره حجت خویش [امام زمان علیه السلام] صاحب الامر نیز انجام دهد؟ او هم میان مردم تردد کند و در بازارشان راه برود و بر فرش هایشان قدم بگذارد؛ ولی او را نشناسند و به همین وضع زندگی کند تا هنگامی که خداوند به او اذن معرفی به مردم را بدهد.(۱)

با این بیان مشخص می شود امام زمان علیه السلام هم، مانند همه انسان ها و امامان گذشته، فردی است با بدن فیزیکی و شکل و قیافه مخصوص به خود و هرگز به شکل فرد دیگر درنمی آید. بررسی روایات نشان می دهد امکان رؤیت حضرت مهدی در شکل و قیافه دیگری وجود ندارد.

در روایات نیز مطلبی که اشاره به این داشته باشد که حضرت تغییر قیافه می دهند وجود ندارد؛ بلکه خلاف آن قابل استفاده است.

۱- بحارالانوار، ج۵۲، ص۱۵۴.

۱۳. حضرت مهدی علیه السلام چگونه شیعیان را در مشکلاتشان هدایت و راهنمایی می کند؟

امام زمان علیه السلام از احوال مسلمانان و شیعیان اطلاع داشته، هر زمان مصلحت بداند، با آنان ارتباط برقرار می کند. آن حضرت در این باره فرموده است:

انا غیر مهملین لمراعاتکم و لا ناسین لذکرکم و لولا ذلک لنزل بکم اللأواء و اصطلمکم الأعداء؛

ما در رسیدگی به احوال شما کوتاهی نکرده، یاد شما را از خاطر نبرده ایم. اگر جز این بود، دشواری ها و مصیبت ها بر شما فرود می آمد و دشمنان شما را ریشه کن می کردند.(۱)

این ارتباط برای هدایت شیعیان، می تواند به دو صورت انجام گیرد:

۱. هدایت ظاهری

منظور از این هدایت، این است که انسان در خواب یا بیداری موفق به زیارت و تشرف به محضر حضرت ولی عصر شود؛ هر چند ممکن است این ارتباط در قالب مکاشفه و یا رؤیای صادق تحقق یابد که گاه برای شخص وگاه برای جامعه اتفاق می افتد.

شایان ذکر است که اصل این موضوع، به صورت کلی قابل پذیرش و اثبات است؛ اما جزئیات آن پس از بررسی و دقت در صحت آن، قابل التزام است. ارتباط با امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف به اراده و اجازه

۱- احتجاج طبرسی، ج۲، ص۵۹۶.

امام عصر علیه السلام است، نه به خواست افرادی که موفق به ملاقات و دیدار می شوند؛ مانند دیدار محمد بن عیسی بحرینی که موجب نجات شیعیان بحرین از طرح توطئه دشمنان برای نابودی آنان شد.(۱) توجه ویژه حضرت، به علما به عنوان نایبان عام و دستگیری خاص از آن ها به دلیل سرپرستی شیعه در عصر غیبت است؛ لذا در طول غیبت کبرا، ملاقات های متعددی از بزرگان در تاریخ به ثبت رسیده است.

۲. هدایت باطنی

منظور از هدایت باطنی این است که فرد به صورت آشکار راهنمایی نمی شود؛ اما از آنجا که کار ویژه امام، هدایت مردم است وحجت خداوند متعال درمقام رهایی جامعه از جهل و گمراهی است، طالب حقیقت و سالک شریعت به شکلی از سوی امام هدایت می شود. این اتفاق به صورت های گوناگون مشاهده می شود؛ گاه در صورت الهام قلبی، گاه حادث شدن برخی رویدادها و ا تفاقات که به ظاهر تصادفی است؛ اما با این هدایت بی ارتبا ط نیست و راه را برای انسان نیازمند به هدایت روشن می کند، گاه رو به رو شدن با برخی بندگان صالح خدا وگاه شکلی دیگر به خود می گیرد. شایان ذکر است که در همه این موارد، قرائن و شواهد مطمئنی دال بر صحت و تائید این ارتباط به منظور اعتماد به آن ها لازم است.

۱- نگین آفرینش، ص ۸۰.

۱۴. با توجه به کتاب نوستر آداموس، آیا می توان زمان ظهور حضرت را پیش بینی نموده، به گفته آن ها اعتماد کرد؟

کتاب پیش گویی های نوستر آداموس، به صورت اشعار چندپهلو، سروده شده است و مصادیق و معانی زیادی می توان برای آن یافت؛ از این رو، دلیلی قابل اعتماد بر صحت آن ها درباره مهدویت وجود ندارد؛ بنابراین کتاب و مطالب موجود در آن، معتبر نیست. شایان ذکر است، هرگونه تعیین وقت درباره ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مورد نکوهش بوده، گوینده آن از منظر اهل بیت علیهم السلام فردی دروغ گو است. در روایت آمده است: «کذب الوقّاتون».(۱)

۱۵. آیا دین ما، همان دینی است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آورده و امام زمان علیه السلام به آن معتقد است و آیا در طول زمان، تحریف نشده است؟

دین اسلام، آخرین دین آسمانی است که از سوی خداوند، برای همه انسان ها نازل شده است. این دین، باید مصون از تحریف بماند، تا همه بتوانند با دین واقعی آشنا شده، از آن بهره گیرند. یکی از وظایف امام نیز حفظ دین است. امام صادق علیه السلام در روایتی می فرماید:

«ان الأرض لا تخلو إلاّ و فیها إمام کیما أن زاد المؤمنون شیئاً ردهم و إن نقصوا شیئاً أتمه لهم؛

به درستی که خداوند زمین را خالی نمی گذارد جز اینکه باید در آن امامی باشد؛ تا اگر مؤمنان چیزی [به احکام

۱- ر.ک: کافی، ج۱، ص۳۶۸.

خدا] افزودند آن ها را [به حق] بگرداند و اگر چیزی کاستند، برای آن ها تکمیل نماید».(۱)

دین، در طول تاریخ از هرگونه تزویر و تحریف مصمون مانده است.

برای انجام این منظور، تلاش فراوانی از ناحیه علما صورت گرفته است. در حدیثی از امام هادی علیه السلام چنین آمده است:

لولا من یبقی بعد غیبه قائمنا عجل الله تعالی فرجه الشریف من العلماء الداعین إلیه و الدالین علیه و الذابین عن دینه بحجج الله و المنقذین لضعفاء عباد الله من شباک ابلیس و مردته و من فخاخ النواصب لما بقی أحد إلا ارتد عن دین الله و لکنهم الذین یمسکون أزمه قلوب الشیعه کما یمسک صاحب السفینه سُکانُها اولئک هم الأفضلون عند الله عزوجل؛(۲)

اگر بعد از غیبت امام دوازدهم علما با دعوت مردم به این آموزه و دلالت بر آن، به اتمام حجت و دفاع از دین نمی پرداختند و جامعه را از دست شیطان و ایادی ولایت ستیز و مهدی گریز او نجات نمی دادند، مردم دین خود را از داست داده، به ارتداد گرفتار می شدند؛ لکن تلاش علما موجب قوت قلب و ثبات قدم شیعیان می شود؛ همان گونه که ناخدا سکانداری می کند. به راستی علما نزد خداوند متعال بهترین خواهند بود.

طبق این حدیث، در عصر غیبت، تلاش علما برای دعوت مردم و

۱- کافی، ج۱، ص۱۷۸، ح۲.

۲- ر.ک: احتجاج، ج۱، ص۹.

توجه ایشان به مهدویت، موجب مصون ماندن جامعه از ایادی شیطان و شیطان صفتان و مهدی ستیزان خواهد بود؛ چرا که علما مانع لغزش جامعه خواهند شد و همانند ناخدای کشتی که آن را در دریا حفظ می نماید، شیعیان را از طوفان حوادث و فتن عصر غیبت حفظ می کنند؛ از این رو هیچ آسیبی در جامعه اسلامی بدون درمان نخواهد بود و متون دینی و معرفتی بدون هیچ کم و کاستی و به دور از هر گونه تحریف و تصحیف در اختیار ما قرار می گیرد؛ در نتیجه دین مبین اسلام در زمان غیبت، همان دین اسلام ناب محمدی عصر حضور پیامبر و اهل بیت علیهم السلام است. بنابراین محافظت علما از دین، مانع از تحریف آن در طول زمان شده است.

۱۶. آیا غیبت، مخصوص امام زمان علیه السلام است یا در ادوار گذشته نیز رخ داده است؟

غیبت و نهان زیستی، پدیده ای نیست که برای اولین بار و تنها درباره آخرین حجت پروردگار روی داده باشد؛ بلکه از روایات فراوان استفاده می شود که تعدادی از پیامبران بزرگ الهی، بخشی از زندگی خود را در پنهانی و غیبت بوده اند و این امر، به مقتضای حکمت خداوند متعال برای امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز پدید آمده است.

غیبت، یکی از سنت های الهی(۱) است که در زندگی پیامبرانی

۱- تفسیر نمونه، ج۱۷، ص ۴۳۵، با تلخیص. قرآن کریم در آیاتی متعدد از جمله غافر، ۵۸، فتح، ۲۳ و اسراء، ۷۷ سخن از سنّت الهی مطرح کرده است. از مجموع این ها استفاده می شود مقصود از سنت الهی، قوانین ثابت و اساسی الهی است که هرگز دگرگونی در آن، روی نمی دهد. این قوانین، هم بر اقوام گذشته حاکم بوده است و هم بر اقوام امروز و آینده حکومت خواهد کرد.

همچون ادریس، نوح، صالح، ابراهیم، یوسف، موسی، شعیب، الیاس، سلیمان، دانیال و عیسی علیهم السلام جریان یافته است. هر یک از آن سفیران الهی به تناسب شرایط، سال هایی را در غیبت به سر برده اند.(۱)

به همین دلیل است که در روایات، غیبت حضرت مهدی علیه السلام یکی از سنت های پیامبران دانسته شده و یکی از دلایل غیبت آن حضرت، اجرا شدن سنّت انبیاء علیهم السلام در زندگی حضرت مهدی علیه السلام شمرده شده است.

امام صادق علیه السلام فرموده است:

به راستی که برای قائم ما غیبتی است که مدت آن، طولانی خواهد بود. راوی گوید: «دلیل این غیبت چیست ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم ؟»

حضرت می فرماید: «خداوند، می خواهد سنت های انبیاء در غیبت هایشان، درباره آن حضرت روی دهد».(۲)

۱۷. نظر حضرت امام رحمه الله و مقام معظم رهبری « مدظله العالی» درباره زمینه ساز بودن انقلاب اسلامی ایران چیست؟

با تأمل و درنگ در حقیقت انقلاب و اهداف آن می توان دریافت

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۵۴ - ۳۰۰.

۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۹۰.

حکومت اسلامی ایران زمینه ساز ظهور امام زمان علیه السلام است و بر همین اساس، امام راحل و رهبر معظم انقلاب به این مطلب اشاره داشته اند.

این انقلاب اسلامی و تحولاتِ جهانیِ متأثر از آن، به میزان بسیار زیادی در نزدیک شدن به زمان ظهور و فراهم شدن شرایط حکومت مهدوی، تأثیرگذار بوده است. این حقیقت را از زبان معمار کبیر انقلاب، امام خمینی و جانشین برحق ایشان نیز بشنویم که فرمودند:

۱. انقلاب مردم ایران، نقطه شروع انقلاب بزرگ جهانی اسلام به پرچم داری حضرت حجت است که [امیدواریم] خداوند بر همه مسلمانان و جهانیان منت نهد و ظهور و فرجش را در عصر حاضر قرار دهد.(۱)

۲. دست عنایت خدای تبارک و تعالی بر سر این ملت کشیده شده است و ایمان آن ها را تقویت فرموده است که یکی از علایم ظهور بقیه الله است.(۲)

۳. ما امروز دورنمای صدور انقلاب اسلامی را در جهان مستضعفان و مظلومان، بیش از پیش می بینیم و جنبشی که از طرف مستضعفان و مظلومان جهان، علیه مستکبران و زورمندان شروع شده و در حال گسترش است، امید بخش آینده روشن است. وعده خداوند تعالی را نزدیک و نزدیک تر می نماید. گویی جهان مهیا می شود برای طلوع آفتاب

۱- صحیفه نور، ج۲۱، ص۳۲۷.
۲- صحیفه نور، ج۱۶، ص ۱۳۰.

ولایت از افق مکه معظمه و کعبه آمال محرومان و حکومت مستضعفان.(۱)

۴. ما با خواست خدا، دست تجاوز و ستم همه ستمگران را در کشورهای اسلامی می شکنیم و با صدور انقلاب مان که در حقیقت، صدور انقلاب راستین و بیان احکام محمدی صلی الله علیه و آله و سلم است، به سیطره و سلطه و ظلم جهان خواران خاتمه می دهیم و به یاری خدا، راه را برای ظهور منجی، مصلح کل و امامت مطلق حق، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هموار می کنیم.(۲)

۵. مقام معظم رهبری می فرماید:

انقلاب ما در راه آن هدفی که امام زمان علیه السلام برای تأمین آن هدف مبعوث می شود و ظاهر می شود، یک مقدمه لازم و یک گام بزرگ بوده است. اگر این گام بزرگ را بر نمی داشتید، یقیناً ظهور ولی عصر علیه السلام به عقب می افتاد. شما مردم ایران و شما مادران شهید داده و پدران داغدار و افرادی که در طول این مبارزه زحمت کشیدید، بدانید و شما ای امام بزرگوار امت بدانید که بهتر از ما می دانید ـ شما موجب پیشرفت حرکت انسانیت به سوی سرمنزل تاریخ و موجب تسریع در ظهور ولی عصر شدید. شما یک قدم این بار را به منزل نزدیک تر کردید.(۳)

۶. نزدیک شدن به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، نه نزدیک شدن در مکان هست و نه نزدیک شدن به زمان. شما که می خواهید به ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نزدیک بشوید، ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف یک

۱- صحیفه نور، ج۱۷، ص ۴۸۰.

۲- فصلنامه انتظار، ش۱، ص۲۱.

۳- خطبه های نماز جمعه، ۶/۴/۵۹.

تاریخ معیّنی ندارد که صد سال دیگر مثلاً- یا پنجاه سال دیگر... تا ما بگوییم از این پنجاه سال، یک سال و دو سال و سه سالش را گذراندیم، ۴۶ سال و ۴۷ سال دیگر باقی مانده [است]. نه؛ از لحاظ مکان هم نیست که ما بگوییم: ما از این جا حرکت می کنیم به طرف مثلاً شرق یا غرب عالم یا شمال یا جنوب عالم، تا ببینیم که ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف کجا است و به او برسیم، نه.

نزدیک شدن ما به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف یک نزدیک شدن معنوی است؛ یعنی شما در هر زمانی تا پنج سال دیگر، تا ده سال دیگر، تا صد سال دیگر که بتوانید کیفیت و کمیت جامعه اسلامی را افزایش بدهید، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهورخواهد کرد.(۱)

۷. امروز کارِ ذهنیتِ غلط مردم دنیا را به آن جا رسانده است که فریاد عدالت خواه یک ملّت انقلابی، در میان عربده های مستانه قدرت گرایان و قدرتمندان گم می شود. این یک گره است.

امروز مستضعفان آفریقا و آمریکای لاتین، میلیون ها انسان گرسنه آسیا و آسیای دور، میلیون ها انسان رنگین پوستی که از ستم تبعیض نژادی رنج می برند، چشم امیدشان به یک فریادرس و نجات بخش است و قدرت های بزرگ نمی گذارند، ندای این نجات بخش به گوش آن ها برسد. این یک گره است.

ص:۴۴

۱- فصلنامه انتظار، ش۲، ص۲۸.

فرج یعنی باز شدن این گره ها. دید را وسیع کنیم. به داخل خانه خودمان و زندگی معمولی خودمان محدود نشویم. در سطح دنیا «انسانیت» فرج می طلبد؛ امّا راه «فرج» را نمی داند. شما ملّت انقلابی مسلمان، باید با حرکت منظّم خود در تداوم انقلاب اسلامی، به فرج جهانی انسانیّت نزدیک بشوید و شما باید به سوی ظهور مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف و انقلاب نهایی اسلامی بشریّت - که سطح عالم را [فرا] خواهد گرفت و همه این گره ها را باز خواهد کرد - قدم به قدم، خودتان نزدیک شوید و بشریّت را نزدیک کنید. انتظار «فرج» این است.(۱)

۸. ما باید بدانیم که ظهور ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف همان طور که با این انقلاب ما یک قدم نزدیک شد، با همین انقلاب ما باز هم می توانند نزدیک تر بشود؛ یعنی همین مردمی که انقلاب کردند و خود را یک قدم به امام زمانشان نزدیک کردند، می توانند باز هم یک قدم و یک قدم دیگر و یک قدم دیگر، همین مردم خودشان را به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نزدیک تر کنند.

چطور؟ هرچه شما بتوانید دایره این مقدار از اسلامی که من و شما در ایران داریم (مبالغه نمی کنیم، اسلامِ کامل، البته نیست؛ امّا بخشی از اسلام را این ملّت توانسته در ایران پیدا کند)، همین مقدار از اسلام را هرچه شما بتوانید در آفاق دیگر عالم، در کشورهای دیگر، در نقاط تاریک و

۱- فصلنامه انتظار، ش۲، ص۲۸.

مُظلم دیگر، گسترش و اشاعه بدهید؛ همان مقدار به ظهور ولیّ امر و حجّت عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، کمک کردید و نزدیک شدید.

... نزدیک شدن ما به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نزدیک شدن معنوی است؛ یعنی شما در هر زمانی تا پنج سال دیگر، تا ده سال دیگر، تا صد سال دیگر که بتوانید کیفیت و کمیّت جامعه اسلامی را افزایش بدهید، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور خواهد کرد.

اگر بتوانید در درون خود، جامعه تان - همان جامعه انقلابی - تقوا، فضیلت، اخلاق، دین داری، زهد، نزدیکی معنوی به خدا را در خود و دیگران تأمین کنید، پایه و قاعده ظهور ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را مستحکم تر کردید و هرچه بتوانید از لحاظ کمیت و مقدار، تعداد مسلمانان مؤمن و مخلص را افزایش بدهید، باز به امام زمان و زمان ظهور ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف نزدیک تر شدید.

پس می توانیم قدم به قدم، جامعه خود و زمان و تاریخ خود را به تاریخ ظهورِ ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف نزدیک کنیم.

نکته دوّم این است که ما امروز در انقلاب خودمان، حرکت ها و روش هایی داریم. این روش ها باید به کدام سمت حرکت کند؟ این نکته، بسیار شایان توجّه است.

ما یک محصّلی را در نظر می گیریم که این محصّل مثلاً می خواهد در دانش ریاضی استاد بشود؛ حالا مقدّمات کار او را چگونه باید فراهم کنیم. باید جهت تعلیماتی که به او می دهیم، جهت ریاضی باشد. معنا ندارد که ما یک نفری را که می خواهیم ریاضی دان بشود، بیاییم درس فقه - مثلاً - به او یاد بدهیم. یا آن کسی که می خواهد فقیه بشود، بیاییم

درس طبیعی - مثلاً - به او بدهیم. باید مقدمات، متناسب با نتیجه و غایت باشد.(۱)

اولین قدم برای حاکمیت اسلام و نزدیک شدن ملّت های مسلمان به عهد ظهور مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف به وسیله ملّت ایران برداشته شده است و آن، ایجاد حاکمیّت قرآن است.(۲)

۱۸. رهبری حضرت مهدی در دوران غیبت کبرا به چه شکلی است؟

رهبری حضرت در دوران غیبت، زمینه های مختلفی را در بر می گیرد که به پاره ای از آن ها اشاره می کنیم:

الف. زمینه سازی برای دوران ظهور

حضرت با درایت و مدیریت الهی و با احاطه علمی به حوادث و رویدادها، به گونه ای برنامه ریزی و ایفای نقش می کند که در نهایت به ظهور، منجر شود. در این میان، اطلاع رسانی به مردم و آگاهی آنان از ناهنجاری های وضع موجود و زیبایی های دوران ظهور، توسط منتظران، بسیار مهم است. امام عصر علیه السلام با برخی اقدامات، باعث آگاهی انسان ها از واقعیات می شود، تا برای پذیرش ظهور آماده گردند. گاه این آگاهی ها به صورت ناخواسته از طریق دشمنان به اطلاع مردم می رسد.

ص:۴۷

۱- فصلنامه انتظار، ش۲، ص۴۲.
۲- فصلنامه انتظار، ش۲، ص۴۵.

ب. پرورش یاران

قیام اصلاحی حضرت به یاورانی نیاز دارد که در این مسیر در کنار حضرت باشند و او را در اجرای دین خدا و برقراری عدالت همراهی کنند. اینان باید از افرادی باشند که خود در جاده صلاح و تقوا حرکت کرده، به تعبیر قرآن «عباد صالح» باشند. تقوا و تزکیه نفس نیز به مربی نیاز دارد؛ لذا خداوند یکی از وظایف پیامبران و حجت های الهی را تزکیه نفوس مردم شمرده است. امام عصر علیه السلام با توجه به احاطه بر قلب و روح انسان ها، مؤمنان شایسته را تحت تربیت قرار می دهد.

ج. حفظ دین

حفظ دین به دست حضرت، راه های مختلفی دارد؛ از جمله:

۱. پاسخ گویی به سؤالات علمی: با توجه به نیاز علما و مردم برای برداشت صحیح از دین و رفع ابهامات و یافتن پاسخ سؤالات، از جمله کارهای امام، پاسخ دادن به سؤالات و رفع ابهامات و دستگیری علمی به صورت الهام یا تشرف و ملاقات های خاص یا به گونه ای دیگر است.

۲. عنایت به علما: بر اساس دستور امامان علیهم السلام به ویژه وجود مقدس امام مهدی علیه السلام وظیفه مردم در عصر غیبت، رجوع به علما و کارشناسان دین است.

علما از طرف امام عصر علیه السلام سرپرستی امور مردم را به عهده دارند. آن حضرت با کمک و عنایات ویژه به علما، آنان را در سرپرستی امور، هدایت و کمک می کند که این هدایت می تواند به شکل

هدایت ظاهری یا باطنی باشد.

از منظر دیگر، می توان به فواید امام غایب اشاره کرد.(۱)

۱۹. آیا شمشیر ذوالفقار، نزد حضرت مهدی علیه السلام است؟ لطفاً درباره آن توضیح دهید؟

بررسی روایات نشان می دهد میراث نبوی و آنچه از آن حضرت به یادگار مانده است، در اختیار ائمه قرار می گیرد. امام باقر علیه السلام به جابر فرمود:

ای جابر! با مردی از نسل حسین، میان رکن و مقام بیعت می شود که همراه او سلاح رسول خدا و زره و شمشیر او است.(۲)

درحدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است:

اگر کسی ادعا دارد شمشیر رسول خدا نزد او است، پس نشانه های آن را بگوید؛ ولی نمی تواند. و من نشانه های آن را به شما می گویم.(۳)

امام رضا علیه السلام نیزدر تأیید این مطلب می فرماید:

از نشانه های امام معصوم علیه السلام در هر زمان آن است که «سلاح»، «زره»، «پرچم» و «شمشیر» رسول خدا باید نزد او باشد و اکنون همه نزد من است.

۱- در سؤال ۴۲، دفتر اول به این بحث پرداخته شده است.
۲- مستدرک الوسایل، ج۱۱، ص۳۸.
۳- کافی، ج۱، ص۲۳۲.

طبق روایات، این میراث هم اکنون نزد امام دوازدهم است.

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:

حضرت مهدی هنگام قیام، عمامه ام را بر سرمی نهد، زره ام را به تن کرده، شمشیرم، ذو الفقار را حمایل خواهدکرد.(۱)

طبق نقلی، یعقوب سراج از امام صادق علیه السلام پرسید: «فرج شیعه چه زمانی می رسد»؟ امام علیه السلام فرمود:

.... از علامات فرج، خروج صاحب الامر از مدینه به سوی مکه همراه میراث رسول خدا است». پرسید: «میراث رسول خدا چیست»؟ فرمود: شمشیر، زره، عمامه و پرچم رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم . پس شمشیر را از نیام خارج ساخته، زره رسول خدا را می پوشد و از خدا اذن ظهور می خواهد....(۲)

.«ذوالفقار» نام شمشیر مخصوص رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بوده است که بر اساس بعضی روایات، جبرئیل آن را آورد و رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آن را به حضرت علی علیه السلام داد. سپس به امامان بعد و آن گاه به دست امام زمان علیه السلام رسید.

شمشیر ذو الفقار از طرف طول، خطی داشت که شبیه خط مهره های کمر شده بود ... و حلقه آن از نقره بود. (۳)

بر اساس این حدیث، وسط شمشیر از طرف طول خطی شبیه

۱- همان، ج۵۲، ص۳۶۱.

۲- کافی، ج۸، ص۲۲۵.

۳- «انما سمی سیف امیر المؤمنین ذوالفقار لانه کان فی وسطه خط فی طول فشبه بفقار الظهر ... و کانت حلقته فضه» (کافی، ج۳، ص ۳۱۰).

خط مهره های کمر انسان است؛ لذا به آن ذوالفقار گفته اند.

در حدیث دیگری از امام صادق درباره وجه تسمیه آن آمده است:

ذوالفقار به هر کس اصابت می کرد، از دنیا و آخرت و بهشت محروم می شد. (۱)

بنابراین کیفیت این شمشیر همانند شمشیر معمولی است و آثار آن، متأثر از زننده آن است. گویی کنایه از این است که هر کس مقابل امام زمان قرار گیرد، از سعادت دنیا و آخرت محروم خواهد شد.

۲۰. توجه و عنایت حضرت به مردم و شیعیان در دوران غیبت چگونه است؟

کاوش در روایات نشان می دهد امام زمان علیه السلام همیشه و همواره به شیعیان توجه می کند. از امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نقل شده است که فرمود:

إنا غیر مهملین لمراعاتکم و لاناسین لذکرکم و لولا ذلک لنزل بکم اللأواء و اصطلمکم الأعداء؛(۲)

ما در رسیدگی و سرپرستی شما کوتاهی و اهمال نکرده، یاد شما را از خاطر نبرده ایم. اگر جز این بود، دشواری ها و مصیبت ها بر شما فرود می آمد و دشمنان، شما را از بین می بردند.

بنابراین امام مهدی حتی در زمان غیبت همراه و همگام با مردم است و چون طبیبی درد آشنا، مردم را مورد عنایت و دلجویی قرار

۱- ر.ك: بحارالانوار، ج۴۲، ص۵۸.

۲- بحارالانوار، ج۵۳، ص۱۷۵.

می دهد. در حدیثی از حضرت علی علیه السلام آمده است:

به پروردگار علی قسم! حضرت مهدی بین مردم است و در مسیر رفت وآمد مردم وخانه و بازار مردم، درشرق و غرب عالم تردد دارد. با مردم سخن می گوید و بر ایشان سلام می کند.

از تأمل در این روایت معلوم می شود امام همراه و همنشین با مردم است. همواره به محبان اهل بیت علیهم السلام نظر دارد. عنایت امام به مردم –به ویژه شیعیان– گاه در قالب دفع بلا-از ایشان وگاه در قالب دعا برای شیعیان و در پاره ای موارد، به هدایت مردم از طرق مختلف و به وساطت و عنایت به علمای دین صورت می گیرد. گاه نیز امدادی غیبی به لطف امام دوازدهم برای شیعیان صورت می پذیرد.

لذا آن حضرت چون پدری مهربان(۱) که همواره مراقب فرزندان خویش است و رفتار فرزند از دید پدر مخفی نیست، و گرفتاری های فرزند پدر را نگران می کند، مراقب شیعیان و دوستداران خود هستند.و شیعیان در زمان غیبت حضرت همواره مورد عنایت و توجه حضرت هستند.

۲۱. این حدیث که می فرماید: «مهدی عدالت را وارد خانه های مردم می کند، همچنان که سرما و گرما وارد خانه ها می شود» به چه معنا است؟

برای فهم این روایت اشاره به چند نکته که از امام صادق علیه السلام نقل

۱- طبق حدیثی طولانی از امام رضا علیه السلام در: کافی، ج۱، ص۲۰۰.

شده ضروری است:

۱. در متون اسلامی، توجه خاصی به عدالت شده است. قرآن کریم به مؤمنان سفارش می کند:

یا أَیها الَّذینَ آمَنُوا کونُوا قَوّامینَ لِلَّهِ شُهَداءَ بِالْقِسْطِ وَ لایجْرِمَنَّکمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلی أَلاَّ تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوی وَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبیرٌ بِما تَعْمَلُونَ؛

ای کسانی که ایمان آورده اید! برای خدا به داد برخیزید و به عدالت شهادت دهید، و دشمنیِ گروهی، شما را از اجرای عدالت باز مدارد. عدالت پیشه کنید که آن به تقوا نزدیک تر است و از خدا پروا دارید که خدا به آنچه انجام می دهید، آگاه است.(۱)

۲. در عصرِ ظهورِ حضرت مهدی علیه السلام عقول انسان ها کامل می شود. تکامل عقول و درک بالای انسانی، از مهم ترین عوامل و زمینه های تحقق عدالت در جامعه انسانی است؛ زیرا مردم به خوبی عظمت عدالت را درک کرده و بدان پایبند خواهند بود. ابن ابی یعفور از امام باقر علیه السلام روایت می کند:

إذا قام قائمنا وضع یده علی رؤوس العباد فجمع بها عقولهم و کملت بها أحلامهم؛

چون قائم ما قیام کند، دستش را بر سر بندگان نهد؛ پس به وسیله آن، عقل و خرد آن ها کمال یابد.(۲)

۱- مائده: ۸.

۲- کمال الدین، ج۲، باب ۵۸، ح۲۲، ص۵۹۶.

بنابراین تکامل پذیری انسان، موجب گرایش او به عدالت خواهد شد.

۳. عدم رعایت حقوق دیگران همیشه از روی علم و آگاهی نیست؛ بلکه گاهی به علت جهل به آن است. در چنین صورتی شخص تصور می کند این کار ظلم نیست؛ در حالی که اگر واقعیت برای او بیان شود، هرگز دست به ظلم و ستم نمی زند.

در زمان حکومت حضرت مهدی علیه السلام حق به تمام و کمال آشکار و وظایف و حقوق متقابل افراد کاملاً روشن می شود و حضرت، همه زوایای روابط انسانی، اجتماعی، الهی و... را روشن می کند؛ لذا برای عامل به عدالت، نقطه مبهمی وجود ندارد تا در اثر آن، ظلمی صورت گیرد.(۱)

۴. از عوامل بسیار مؤثری که گاهی انسان ها را به سوی بی عدالتی و ظلم و ستم سوق می دهد _ علاوه بر نفس اماره انسان ها _ وجود شیطان و وسوسه های او است؛ به طوری که بعضی اوقات در اثر این وسوسه ها، انسان به قتل و تجاوز و... می پردازند. طبق روایات، شیطان در عصر ظهور امام دوازدهم از بین خواهد رفت. در پی این اتفاق و از بین رفتن این عامل انحراف، عقل و خرد رشد نموده، تکامل می یابد و بستر گرایش و پذیرش عدالت پدید می آید. بعد از بیان این مقدمات به بررسی حدیث می پردازیم:

فراگیری عدالت و گسترش آن حتی به درون خانه ها و خانواده ها

ص:۵۴

۱- کمال الدین، ج۲، باب ۵۸، ح۲۲، ص۳۷۲؛ بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۲۲.

و تشکیل خانواده بر اساس عدالت، کاری دشوار و از نظر نظام های حقوقی و اخلاقی بسیار سخت است. روشن است که خاستگاه اصلی تصحیح روابط اجتماعی و سامان یابی جامعه، خانواده است. در این محیط کوچک و هسته نخستین زیست گروهی، افراد می آموزند چگونه شؤون یک دیگر را مراعات کرده، حق و حقوق متقابل را در نظر داشته باشند.

در نتیجه و در این فضا، روحیه عدالت طلبی و عدالت خواهی به تمام نقاط و زوایای زندگی انسان نفوذ می کند و هیچ جایی پیدا نمی شود، مگر اینکه عدالت در آنجا جاری شود. تشبیه گسترش عدالت و فراگیری دادگری، به نفوذ گرما و سرما، از باب تشبیه معقول به محسوس است؛ زیرا گرما و سرما، سرعت انتقال و نفوذ پذیری بالایی دارند و هر جا منفذی باشد، به سرعت از آنجا عبور کرده، به نقطه دیگر منتقل می شوند. اگر در فضای خانه قرار بگیرد، به سرعت تمام فضای خانه را پر می کنند؛ لذا عدالت مهدوی نیز به سرعت گسترش می یابد و به خانه ها نفوذ می کند. اهل خانه و خانواده هم تحت تأثیر این فضا قرار گرفته، برای رشد و کمال خود و حفظ حقوق اطرافیان تلاش می کنند.

۲۲. چه اموری موجب جلب دعای حضرت در حق انسان می شود؟

بررسی و مرور سیره اهل بیت علیهم السلام نشان می دهد آن بزرگواران همواره به جامعه –به ویژه شیعیان– عنایت داشته، ایشان را مورد دعای خویش قرار می دهند. عبد الله بن ابان زیّات از حضرت رضا

دعـا درخواست کرد. امام به او فرمود:(۱) آیا [فکر می کنید] برای شـما دعا نمی کنم؟» رهروان ولایت، همواره مشـمول دعای امام هستند؛ هر چند برخی عوامل، موجب جلب بیشتر مودت و محبت امام و در نتیجه، افزایش دعا برای آنان می شود.

در اندیشه اسلامی امور ذیل در جلب توجه بیشتر حضرت مهدی علیه السلام و دعای ایشان مؤثر شناخته شده است:

۱. توسل: امامان علیهم السـلام هر کدام در عصـر خود و امام عصـر در این زمان، واسطه فیض الهی اند؛ از این رو توسل به آن بزرگوار، بهره ما را از برکات ایشان بیشتر خواهد کرد.

۲. دعا و احسان کردن در حق حضـرت: به حکم فطرت و عقل، هر انسانی شـکر منعم را بر خود لازم می داند. از طرف دیگر، مسلّم است که در احسـان و کرم به کریمـان، از لطف و کرم بیشتری بهره منـد می گردیم و هر چه طرف احسـان مـا کریم تر باشد، بهره ما از کرم او بیشتر خواهد بود.

محال است در حق حضـرت دعا کنیم، برای سـلامتی حضـرتش صـدقه بـدهیم و...؛ امّا حضـرت پاسـخی ندهد یا همانند و هم انـدازه احسـان مـا، کرم و لطف نمایـد. قطعاً کرم آن بزرگوار که قابل قیاس با کرم دیگران نیست، به مراتب بالاتر از احسان و کرم ما خواهد بود.

۳. تهـذیب نفس: تهـذیب نفس بدون عمل به تکالیف شـرعی به دست نمی آید. عمل به تکالیف است که موجبات خشـنودی حضرت

ص:۵۶

۱- رک: کافی، ج۱، ص۲۱۹.

را در پی دارد. کسی که باعث سرور یوسف زهرا علیها السلام شود از دعای خیر آن حضرت بی نصیب نخواهد ماند. حضرت در نامه ای به شیخ مفید می فرماید:

هر یک از شما [شیعیان] باید اعمالی انجام دهد که دوستی ما را به دنبال آورد و از اعمالی که باعث ناراحتی و نارضایتی ما می شود، دوری کند....(۱)

۲۳. آیا یاران امام زمان علیه السلام جوان هستند و امام زمان در حکومت خود از جوانان استفاده می کند؟

امیر بیان حضرت علی علیه السلام در کلامی نورانی می فرماید:

ان اصحاب القائم شباب لا کهول فیهم إلا کالکحل فی العین أو کالملح فی الزاد و أقل الزاد الملح؛

یاران قائم جوان هستند. میان آن ها پیرمرد یافت نمی شود مگر به مانند سرمه در چشم و نمک در طعام، که کمتر از هر ماده در طعام نمک آن است.

حضرت بقیه الله الاعظم علیه السلام برای تشکیل حکومت خود از جوانان، استفاده می کند؛ همان گونه که رسول اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در صدر اسلام از این عناصر بسیار مؤثر استفاده نمود و آنان نیز به یاری او شتافتند؛ از این روی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:

إن الله بعثنی بشیراً و نذیراً، فحالفنی الشباب و خالفنی الشیوخ؛

۱- احتجاج، ج ۲، ص ۵۹۹.

خداوند، مرا به پیامبری برانگیخت؛ پس جوانان با من پیمان بستند و یاری ام کردند و بزرگسالان به مخالفتم برخاستند.(۱)

این روحیه ایثار و جان فشانیِ جوانانِ مهاجر و انصار و در رأس آنان وجود نازنین اسد الله الغالب، علی بن ابی طالب علیه السلام بود که پایه های دین نوپای اسلام را مستحکم کرد. مهدی موعود علیه السلام به عنوان ذریه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و ادامه دهنده سیره و روش جد بزرگوارش نیز در سیره حکومتی خود از این ذخیره عظیم بهره برده، از آنان در جایگاه ها و پست های کلیدی استفاده کند و این انتخاب، خبر از ویژگی های انسانی والای این قشر عظیم در عصر ظهور می دهد که مورد توجه و عنایت حضرت می باشند.

۲۴. به نظر شما آیا ظهور نزدیک است؟

دوره زمانی ما، همراه با حوادثی است که امید انسان را به نزدیک بودن ظهور حضرت، افزایش می دهد؛ از جمله:

۱. گسترش مباحث مهدویت در سطوح مختلف جامعه؛ به این معنا که توجه مردم به حضرت و پذیرش آنان در این باره بالا رفته است.

۲. ظهور انقلاب اسلامی که منادی و معرف حقایق اسلام- در حد ممکن- بود، باعث توجه بیشتر جهانیان به اسلام شد. روحیه کفر ستیزی و مبارزه با ظلم میان ملت ها، به ویژه مسلمانان بیشتر

۱- ر.ک، جوان، ج۲، ص۲۴۸، به نقل از جوانان یاوران مهدی .

شده است؛ به گونه ای که گرایش به اسلام، یکی از جریاناتی است که منافع غرب را به خطر انداخته است. برخی علما نیز معتقدند اسلام، در انقلاب ایران تجلی یافته است. مردم با حقیقت قیام امام زمان علیه السلام آشنایی بیشتری پیدا کرده، برای ظهور اصلی و قیام جهانی حضرت، آماده می شوند.

۳. آنچه در روایت های متعدد درباره وضعیت آخرالزمان به تصویر کشیده شده است، در زمان ما قابل مشاهده است و این احساس به انسان دست می دهد که شاید دوران آخرالزمانی که روایات به آن اشاره کرده است، همین زمان ما باشد.

۴. حرکت عمومی کشور ها و جوامع به سوی وحدت و هم گرایی و به عبارت دیگر، توجه به تشکیلات بین المللی و اتحادیه های منطقه ای و فاصله گرفتن از جزء گرایی، ملت ها را به این نتیجه رسانده است که برای آینده بهتر، باید مرز ها را به حداقل رساند و جهان را دهکده ای کوچک دانست. طبعاً این پدیده، نیاز به یک قانون عمومی و بین المللی را تشدید می کند و این رویداد آمادگی را برای پذیرش یک حاکمیت فراگیر، افزوده است.

۵. ظلم و ستم بیش از حد و روز افزون دولت های استکباری به کشورهای فقیری که به صورت های گوناگون در جریان است، از یک سو و لجام گسیختگی فرهنگی و فکری و عملی از سوی دیگر و درماندگی مکاتب مختلف در اصلاح بشریت که باعث هرج و مرج در زندگی بشر شده است، از جهت سوم، این واقعیت را اثبات کرده که آینده روشن، فقط در سایه حاکمیت فردی آسمانی است.

ص:۵۹

«الوین تافلر» صاحب نظریه «موج سوم» چنین اعتراف کرده است:

فهرست مشکلاتی که جامعه ما [غرب] با آن مواجه است، تمامی ندارد. با دیدن فروپاشی پیاپی نهادهای تمدن صنعتی در حال نزاع، به درون غرقاب بی کفایتی و فساد، بوی انحطاطِ اخلاقیِ آن نیز مشام را می آزارد؛ در نتیجه، موج ناخشنودی و فشار برای تغییرات، فضا را انباشته است. در پاسخ به این فشارها، هزاران طرح ارائه می شود که همگی ادعا دارند اساسی و بنیادی و حتی انقلابی اند؛ اما بار ها و بار ها مقررات و طرح های جدید _ که برای حل مشکلات ارائه می کنند _ بر وخامت مشکلات ما می افزایند و این احساس عجز و یأس را دامن می زنند که هیچ فایده ای ندارد. این احساس برای هر نظام دموکراسی خطرناک است و نیاز شدید به وجودِ مردِ سوار بر اسب سفید ضرب المثل ها را هر چه بیشتر دامن می زند.(۱)

۲۵. وضعیت دین در آخر الزمان و حفظ آن توسط مؤمن چگونه خواهد بود؟

گوهر دین، هماهنگ با فطرت بشر بوده، همواره مورد توجه جامعه قرار گرفته است. به خلاف تلاش فراوان بشر برای گرایش به دین، پیدایش بدعت ها وخرافات - به ویژه در دوره آخر الزمان- موجب لغزش عده زیادی در حفظ دین خواهد شد؛ لکن بررسی

۱- فصلنامه انتظار، ش۳، ص۹۸.

روایات نشان می دهد حتی در عصر غیبت نیز شیعیان مخلص، همانند مجاهدان و مدافعان زمان پیامبر به صورت آشکار و پنهان به حفظ دین پرداخته، جامعه را به آن دعوت می کنند. در حدیثی از امام سجاد علیه السلام آمده است:

مردم زمان غیبت امام دوازدهم که بر ولایت و امامت او استوار بوده، منتظر ظهورش هستند، بهتر از مردم هر زمان دیگری می باشند؛ چرا که خداوند متعال به ایشان عقل و فهم و معرفت به امام زمان خویش را عنایت کرده است و غیبت امام عصر، مانع از احساس حضور او نمی شود؛ چرا که ایشان شیعیانی راستین هستند و با اخلا ص هر چه بیشتر، مردم را به دین دعوت نموده، به صورت پنهان و نهان، به دین داری می پردازند. (۱)

به همین لحاظ وضعیت دین در آخر الزمان برای مهدی باوران مهدی یاور نه تنها رو به زوال و فساد نمی نهد، بلکه رو به رشد بوده، به حضور امام عصر می انجامد و موجب تجدید عهد و پیمان با آن امام همام و تلاش برای تسریع ظهور او می شود.

۲۶. آیا کتابی هست که دعاهای مربوط به حضرت، و نیز دعاهایی را که حضرت تعلیم داده اند، جمع آوری کرده باشد؟

ادعیه و زیارات مهدویت در منابع مختلف وجوامع روایی گوناگونی گردآوری شده است؛ از جمله در کتبی چون کافی،

۱- کمال الدین، ص ۳۲۰.

کمال الـدین و دیگر کتب معتبر مهدویت به آن ها اشاره شده است. بررسـی منابع مهدویت نشان می دهد شـیخ طوسـی بعد از غیبت کبرا در کتاب مصـباح المتهجد جمع آوری مناسبی از مجموعه دعاهای مهدویت دارد. صـحیفه مهدیه تألیف آقای سـید مرتضی مجتهدی نیز در زمان معاصر کتابی است که مجموعه ادعیه و زیارات مهدوی را جمع آوری کرده است.

۲۷. لطفاً درباره زمان خواندن دعای عهد توضیح دهید؟

دعـا و زیـارت- به ویژه ادعیه و زیارات مهـدوی- به دلیل برقراری ارتباط هر چه بهتر با خـدا، مورد توصـیه و اهتمام اهل بیت علیهم السـلام قرار گرفته انـد و انس و الفت بـا آنهـا، مـوجب افزایش بینش و بصـیرت مهـدی یـاوران خواهـد بـود. جسـتار در خصوص آن ها - به ویژه دعای عهـد- نشان می دهـد خوانـدن دعای عهـد به دوره زمانی خاصـی هماننـد چهل روز اختصاص ندارد و شایسته است مهدی یاوران همواره با آن مأنوس باشند.

۲۸. دعای «اللهم کن لولیک الحجه بن الحسن ...» به چه منظوری خوانده می شود؟

دعا در انـدیشه اسـلامی، رابطه انسان با خـدا شـناخته شده است؛ از این رو انس و الفت با آن، مورد توصـیه وتأکید قرار گرفته است. در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است:

علیکم بالدعاء فإنکم لاتقربون بمثله؛

برشما باد به دعا که هیچ چیزی مانند دعا شما را به خدا نزدیک نمی کند.(۱)

بنابراین گرایش به دعا در اندیشه اسلامی به ویژه در عصر غیبت، امری مطلوب و محبوب به شمار می آید و مهدی باوران می توانند به دعاهای وارده در عصر غیبت تمسک نمایند؛ از جمله دعا برای سلامتی امام دوازدهم علیه السلام که در آن از خداوند متعال خواسته می شود امام زمان علیه السلام را تحت حمایت کامل خود بگیرد و او را تا رسیدن به هدف نهایی اش که استقرار عدل در سراسر زمین است، از هر جهت یاری کند. حال به توضیح اجمالی این دعا می پردازیم:

ابتدای دعا از لفظ «الله» مدد می گیریم. «الله» اسم خاص خداوند است و همه صفات کمالی او را در بر می گیرد. استفاده از این لفظ، نشانه آن است که مطلبی بزرگ، مهم و فراگیر را از خداوند مسألت می کنیم.

سپس اراده خداوند را خواستاریم. «کن» اراده خداوند است که دو گونه می باشد: تکوینی (مربوط به خلق و عالم هستی) و تشریعی (مربوط به قوانین). ما در این دعا، اراده از نوع اول را ــ که حتمیت داشته و تخلف از آن معنا ندارد ــ خواستاریم.

در ادامه دعا، لفظ «ولی» را برای امام عصر علیه السلام به کار می گیریم. «ولی خدا»، یعنی کسی که برگزیده خدا است و میان او و خدا، مانع و فاصله نیست. بر این اساس او بر ترین مخلوق خداوند است و کسی

۱- رک: کافی، ج۱، ص۴۶۷، ح۶.

از او به خدا نزدیک تر نیست. در معنای «ولی»، «سرپرستی» نیز نهفته است؛ پس او از طرف خدا سرپرست امور عالم است و در امور تصرف می کند. این بالا ترین مقامی است که یک مخلوق می تواند داشته باشد؛ لذا اطاعت مطلق از او واجب است:

أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ؛(۱)

چرا که او ولی خداست به همین روی در ابتدای دعا آمده است:

اللهم کن لولیک «الحجه بن الحسن». هر کس باید امام و رهبر خود را بشناسد و بداند هادی او چه کسی است. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است:

من مات و لم یعرف امام زمانه مات میته جاهلیه؛

کسی که بمیرد و امام زمانش را نشناخته باشد، به مرگ جاهلی از دنیا رفته است.(۲)

باید انسان بداند رهرو چه کسی است و به پیروی از او به کجا می رود. ما در این فراز، امام خود را معرفی می کنیم که او، همان امام مهدی علیه السلام فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است.

در ادامه دعا، نیاز های خود را می خواهیم. خدایا! برای حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ولی، حافظ، قائد، ناصر، دلیل و عین باش.

«ولی» یعنی سرپرستی امور مهدی علیه السلام را خود به عهده بگیر و لحظه ای

۱- (نساء:۵۹) «خدا را اطاعت کنید و پیامبر و اولیای امر خود را [نیز] اطاعت کنید».

۲- کمال الدین، ج۲، ص۴۰۹، صحیح بخاری، ج۵، ص۱۳؛ صحیح مسلم، ج۶، ص۲۱.

از او غافل نشو. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم مکرر می فرمود:

رب لا تکلنی الی نفسی طرفه عین ابدا؛

پروردگارا ! به اندازه چشم به هم زدنی مرا به خود وا مگذار.(۱)

از پیامبر در این باره پرسیدند. فرمود:

برادرم یونس لحظه ای به حال خود ر ها شد؛ سرانجامش گرفتاری در شکم ماهی بود.

همه، نیازمند عنایت خداییم، و «ولی خدا» به دلیل مقام بلندش، دستگیری بیشتر را می طلبد.

«حافظ» یعنی خدایا ! تو او را از گزند حوادث و کید ها حفظ کن و نقشه های دشمنان و شیاطین را درباره او، نقش بر آب کن. خدایا ! او را از بلا ها و بیماری ها محافظت کن، تا بتواند به خوبی ولایت خود را اعمال کند.

«قائد» یعنی رهبر و راهنمای او باش و مدیریت برنامه های او را بر عهده بگیر. این انقلاب بزرگ جهانی، نیازمند راهبری ها و هدایت های ویژه خداوند است.

«ناصر» یعنی خدایا ! یاور و مددکار او باش. هر حرکتی که بخواهد به سر انجام برسد، باید مورد حمایت و یاری خداوند که قدرت مطلق بوده و در تحقق برنامه ها بهترین است قرار بگیرد.

«دلیل» یعنی خدایا ! راهنما و دلیل او باش. اگر آدمی وارد جاد ه

۱- کافی، ج۷، ص۲؛ بحار الانوار، ج۱۶، ص۲۱۷.

ای شود که تا به حال در آن گام ننهاده است، متحیر می ماند؛ زیرا نمی داند راه چگونه است. او به دلیل و راهنما نیاز دارد که او را همراهی کرده، راه را برای او توضیح دهد. کاروان ها در زمان گذشته، برای رسیدن به مقصد، از دلیل و بلد، سود می جستند. ما از خداوند می خواهیم خودش دلیل و راهنمای امام باشد تا زمینه های ظهور او فراهم شود و با قیام زیبایش، عدالت را در جهان حاکم کند.

«عین»؛ یعنی چشم که مهم ترین عضو شناخت است. آدمی با چشم، کران تا کران جهان را مشاهده نموده، محیط خود را درک می کند. خطای دید، باعث خسارت جبران ناپذیری می شود. ما از خدا می خواهیم خودش «عین» باشد و امام از طریق او، جهان و حرکت خود را ببیند. دید خدایی خطا نداشته، بدون نقص و انحراف است.

سرانجام این اراده و عنایت های ویژه حضرت حق، آن است که زمین از آلودگی ها و نافرمانی ها به دست امام مهدی علیه السلام و با قیام آسمانی اش پاک شود و عبادت الهی بدون شرک محقق گردد: «یعْبُدُونَنِی لایشْرِکونَ بی شَیئاً؛ من را عبادت کنند و چیزی را با من شریک نگردانند».(۱) آن گاه، هدف خلقت تحقق می یابد. ما از خداوند می خواهیم این نعمت ارزشمند، پس از پدید آمدن، مدت های طولانی ادامه یابد تا انسان های زیادی در سایه این حکومت به سر انجام نیک نایل شوند.

۱- نور: ۵۵.

۲۹. فتنه هایی که در آخرالزمان شیعیان را تهدید می کنند، کدامند و راه مقابله با آن ها چیست؟

در روایات اهل بیت علیهم السلام از مواردی به عنوان فتنه های آخرالزمان یاد شده است که به برخی آن ها به صورت فهرست وار اشاره

می کنیم:

۱. جهل و عدم شناخت مناسب درباره وجود مقدس امام و نقش او در خلقت و هدایت مردم؛(۱)

۲. دین شعاری و حرکت نمادین عده ای که خود را مسلمان می نامند؛ ولی قرآن و اسلام را کنار گذاشته اند؛(۲)

۳. اسلام ستیزی: امام صادق علیه السلام از قول پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «اسلام با غربت ظاهر شد و به زودی نیز چنانکه بود به حال غربت برمی گردد، پس خوشا به حال غربا».(۳) مرحوم دوانی در توضیح می گوید: غربت دومی که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود، توسط مسلمانان در آخرالزمان به وجود می آید.

۴. دجال: در پی آمدن دجال، فتنه ای شکل می گیرد که مردم را به چالش کشیده، از خداوند متعال دور می کند؛ چرا که در ظاهری فریبنده و چهره ای جذاب ظاهر می شود.

امیرالمؤمنین، علی علیه السلام فرمود:

ص:۶۷

۱- ملاحم، ص ۶۰.

۲- مهدی موعود، ص۹۵۸.

۳- مهدی موعود، ص۹۵۹.

سعادتمند کسی است که او را تکذیب کند وشقی و بدبخت کسی است که او را تصدیق کند؛(۱)

۵. تجاوز به جوامع اسلامی و شیعی و کشتار آنان؛(۲)

۶. گسترش فساد و تباهی از یک سو، و ایجاد شک و تردید درباره ظهور امام موعود و به تمسخر گرفتن انتظار و ظهور، از سوی دیگر.(۳)

بر عاشقان امام عصر علیه السلام و منتظران ظهورش لازم است در چند زمینه فعالیت کنند:

الف. بالابردن فهم و شناخت درباره امام و امامت، مفاهیم و آموزه های دین، مباحث مهدویت و مفاهیمی که در رابطه با این موضوع است؛(۴)

ب. وحدت کلمه در سایه رهبری مرجعیت که طبق بیان پیشوایان دین _ از جمله امام زمان علیه السلام _ همه وظیفه دارند به آن ها رجوع کنند؛(۵)

ج. عمل به وظایف دین، کسب تقوا، دوری از فساد و جلوگیری از آن، امر به معروف و نهی از منکر؛

د. ایجاد روحیه نشاط و تلاش در خود و جامعه و حرکت به

۱- مهدی موعود، ص۹۶۵.

۲- عقدالدرر، ص۳۳۳.

۳- غیبت نعمانی، ص۲۵۳.

۴- کافی، ج۱، ص۳۷۱.

۵- کمال الدین، ج۲، ص۴۸۳.

سوی سازندگی و زمینه سازی برای ظهور.

اکنون یادآور می شویم که مهم ترین عامل برای مقابله با انواع فتنه ها در آخرالزمان، دو چیز است:

۱. معرفت و شناخت امام؛ امام صادق علیه السلام می فرماید:

امام خود را بشناس؛ پس همانا زمانی که امامت را شناختی، هیچ آسیبی به تو نخواهد رسید از اینکه امر ظهور، جلو بیفتد و یا عقب بیفتد.(۱)

در روایتی دیگر می فرماید:

هر کس امام خویش را شناخت و آن گاه پیش از آنکه صاحب الأمر قیام کند، از دنیا رفت، بسان کسی است که در سپاه آن حضرت حضور پیدا کرده است. نه؛ بلکه بسان کسی است که زیر پرچم او حاضر شده باشد.(۲)

۲. رجوع به عالمان: ائمه تکلیف شیعه را در دوران غیبت کبرا، مشخص کرده اند. اسحاق بن یعقوب درباره تکلیف شیعیان در غیبت کبرا از امام مهدی علیه السلام پرسید و توقیع (نامه) ذیل در پاسخ او صادر گردید:

... و أما الحوادث الواقعه فارجعوا فیها إلی رواه حدیثنا فإنهم حجتی علیکم و أنا حجه الله علیهم؛(۳)

۱- رک: کافی، ج۱، ص۳۷۱، ح۱.
۲- غیبت نعمانی، ص۳۲۹، ح۲؛ اصول کافی، ج۱، ص۳۷۱.
۳- غیبت طوسی، ص۲۹۰، ح۲۴۷؛ کمال الدین و تمام النعمه، ج۲، ص۴۸۳، باب ۴۵، ح۴.

... و اما در پیش آمد هایی که برای شما رخ می دهد، باید به راویان اخبار ما [دانشمندان علوم دینی] رجوع کنید. ایشان حجت من بر شما هستند و من، حجت خدا بر آنانم.

پس مهم ترین راه برون رفت از مشکلات در زمان غیبت، شناخت امام و تبعیت از فقهای بزرگ به ویژه ولی فقیه و رهبر جامعه اسلامی است. اگر این مهم به صورت کامل عملی شود، فرد و جامعه، در مقابل طوفان حوادث و خطرات و فتنه ها محفوظ خواهند ماند.

۳۰. آیا دعای ما، در ظهور حضرت عجل الله تعالی فرجه الشریف تأثیر دارد؟

دعا در اندیشه اسلامی به عنوان رابطه انسان با خدا و خاستگاه ارزش ها شناخته شده است. انس و الفت با دعا، موجب تسریع در امر فرج و ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهد شد. در روایتی از امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف آمده است:

فأكثرو الدعاء بتعجيل الفرج فان ذلك فرجكم؛(۱)

برای تعجیل فرج دعا کنید؛ چرا که آن، موجب گشایش امر شما خواهد بود.

مرور ادعیه مهدوی نشان می دهد، دعا ظرفیت مهدی باوران را در پذیرش آموزه امامت و مهدویت پرورش می دهد. چنانچه جامعه از دعا لب فرو بسته، فرج امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را به عنوان خواسته خویش مطرح نکند، توفیقی برای اجابت خداوند نسبت به این نیاز بنیادی

۱- کمال الدین، ص۴۸۵.

جامعه نخواهد بود.

در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است:

ولو ان عبدا سد فاه و لم یسأل لم یعط شیئأ فسل تعط؛

اگر بنده خدا، لب به دعا نگشاید و از خداوند متعال نیاز خود را درخواست نکند، خدا به او چیزی عطا نخواهد کرد.(۱)

اهتمام به دعاهای مهدوی در اندیشه اسلامی تا آنجا پیش می رود که یونس بن عبدالرحمن می گوید: امام هشتم علیه السلام همواره دستور می داد برای امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف دعا کنند.(۲)

به همین روی در اندیشه اسلامی وارد شده است:

از دعا ملول نباشید؛ چرا که دعا نزد خداوند متعال جایگاه ویژه ای دارد.(۳)

از دقت در مجموع روایات معلوم می شود، دعا تأثیر بسزایی در تعیین سرنوشت و تغییر و تحول و تعالی جامعه اسلامی داشته، حتی موجب تغییر تقدیر می شود. بنابراین انس و الفت با دعا، موجب تغییر وضعیت کنونی جامعه و بهبود زمینه برای ظهور می گردد و تمسک و توسل به خداوند متعال و اهل بیت علیهم السلام در قالب دعا، موجب تسریع ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهد شد.

۱- کافی، ج۲، ص۴۶۶.

۲- مصباح المتهجد، ص۴۰۹.

۳- ر.ک: کافی، ج۲، ص۴۸۸.

۳۱. چه اعمال و ادعیه ای باعث خشنودی و خرسندی حضرت می شود؟

رضایت و خشنودی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف رضایت و خشنودی خداوند متعال است. برابر با آنچه از ناحیه مقدس امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف وارد شده است، هماهنگی با اهل بیت علیهم السلام در میدان عمل، موجب تقرب به خداوند متعال و جلب رضایت بیشتر امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف می شود. در روایتی از ناحیه مقدسه آمده است:

فلیعمل کل امرء منکم بما یقرب به من محبتنا و یتجنب ما یدنیه من کراهتنا و سخطنا؛

هر یک از شما باید به گونه ای عمل کند که موجب تقرب به محبت ما شود و از آنچه موجب خشم و رنجش خاطر ما می شود، دوری گزینند.(۱)

بررسی و مرور روایات نشان می دهد، عقلانیت و خردورزی، رضایت اهل بیت را فراهم می آورد؛ چرا که پرورش بصیرت و معرفت در پی آن شکل خواهد گرفت.(۲)

انس و الفت با دعا و مداومت بر آن ها مورد توصیه و تأکید اهل بیت علیهم السلام - به ویژه در زمان غیبت - بوده است. مرور روایات نشان می دهد خواندن دعای معرفت در عصر غیبت مورد توجه و عنایت ائمه علیهم السلام بوده است.

به همین سبب وقتی زراره برای کسب تکلیف از امام صادق علیه السلام درباره اعمال عصر غیبت سؤال می کند امام صادق علیه السلام در پاسخ، خواندن دعای معرفت را توصیه می فرماید.

۱- رک: احتجاج طبرسی، ج۲، ص۳۲۳.

۲- رک: کافی، ج۲، ص۵۶.

۳۲. با توجه به سلاح های پیشرفته دشمنان، امام زمان علیه السلام چگونه با آن ها مقابله کرده، سرنوشت جهان و بشریت را تغییر می دهد؟

تحقیقات نشان می دهد اقتدار ابرقدرت ها در سیر تحول جوامع، ثبات ندارد؛ احتمال فروپاشی آن ها تا عصر ظهور و یا تغییر وضعیت آن ها از دشمنی به دوستی- به ویژه با مسأله مهدویت -بعید نمی نماید؛ برای نمونه تا چند دهه پیش، رژیم کمونیستی و نظام سیاسی آن، یکی از ارکان سیاسی و ابرقدرت جهان به شمار می رفت؛ اما امروزه این تفکر از بین رفته است.

انقلاب اسلامی ایران، معادلات خاورمیانه را بر هم زد و آینده دیگری را پیش روی تحلیل گران جهانی قرار داد. رژیم طاغوت در ایران ــ با آن همه امکانات نظامی و حمایت های سیاسی، جهانی ــ نتوانست در مقابل امام خمینی رحمه الله ایستادگی کند؛ آن رهبری که در ظاهر از امکانات نظامی و سیاسی برخوردار نبود و تنها به حمایت توده های مردمی و ایمان به هدف مقدس تکیه داشت. پس این احتمال که امکانات روز، با تغییر و تحولات زمانی، در مسیر حرکت امام زمان علیه السلام قرار گیرد، نه تنها غیر معقول و دور از واقع به نظر نمی رسد؛ بلکه سیر تحولات تاریخی، این احتمال را روز به روز تقویت می کند. از روایات مهدویت استفاده می شود در پیروزی انقلاب امام زمان علیه السلام چند شرط، نقش اساسی دارد؛ از جمله:

۱. آمادگی جهانی: هنگامی که آمادگی برای پذیرش امام زمان علیه السلام در بیشتر نقاط جهان پدید آمد، اقبال عمومی، بزرگ ترین اهرم برای روی آوردن به آن حضرت و روی گردانی از ظالمان و ابرقدرت ها

خواهـد بود. اراده انسان ها، می تواند بزرگ ترین امکانات را به نفع خود و در جهت خواست خود در اختیار بگیرد؛ پس بعید نیست امـام علیه السـلام در زمـان ظهور، از امکانات موجود آن زمان، ضـد قـدرت های مخالف اسـتفاده کنـد. تحولات جهان نشان می دهـد در دهه های اخیر، موج عظیم بیـداری، حق طلبی و عدالت خواهی در جوامع مختلف ــ به ویژه در جوامع دینی و کشور های اسلامی ــ به وجود آمده و این روند رو به افزایش است و امید می رود به صورتی پرورش یافته، بستر ظهور قرار گیرد.

۲. یاران فـداکار: در هر انقلاب و حکومتی، یاران فـداکار که از قـدرت فکری و مـدیریتی ویژ ه ای برخوردارند، نقشـی تعیین کننـده و اساسـی دارنـد. امام زمان علیه السـلام به کمک یاران شـجاع، باایمان، وفادار و مـدبر، می تواند بر دشـمنان غلبه کند. ویژگی این یاران، در احادیث معصومان علیهم السلام به روشنی بیان شده است.

۳. برخورداری از امداد های غیبی: امام زمان علیه السلام علاوه بر برخورداری از یاران فداکار و پذیرش عمومی، از امداد های غیبی نیز برخوردار است. همراهی ملائـکه و لشـکر ترس، از این امـداد ها است. در روایات آمـده است: «حضـرت مهـدی علیه السـلام مؤیـد به لشـکر ترس است»؛ یعنی، دشـمن از او می ترسد. این ترس باعث می شود دشـمن نتواند به درستی از امکانات خود بهره ببرد.

مجموعه عوامل یاد شده، باعث پیروزی آن حضرت و پیروانش می شود.

ص:۷۴

۳۳. آیا نمی شود امام زمان علیه السلام ظهور کند و جنگ هایی که می گویند در آخرالزمان اتفاق می افتد، رخ ندهد؟

بررسی و مرور روایات آخر الزمان نشان می دهدرخدادهای آخر الزمان از چند جهت می تواند مورد تحقیق قرار گرفته، وپاسخی برای سؤال فوق باشد.

ابتدا باید توجه داشت سند روایاتی که به وقوع جنگ در آخر الزمان می پردازند، از قوت چندانی برخوردار نبوده، بدون اشکال نیستند؛ به همین لحاظ قبول و پذیرش صد در صد آن ها ممکن نیست.

از دیگرسو ستیز با امامت و مهدویت حادثه نوبنیادی نیست. از کاوش تاریخ در می یابیم انبیای الهی و پیروان واقعی آن ها، همواره مورد ستیز امام ستیزان و ولایت گریزان قرار گرفته اند؛ چنانکه در قرآن کریم اشاره شده است: وقتی به فرعون گفته شد: «از بنی اسرائیل فرزندی به دنیا می آید که پادشاهی و حکومت تو را از بین خواهد برد»، او ظلم و ستم بر بنی اسرائیل را شدت بخشید و حتی به دستور او، زنان باردار را شکم دریدند و برای مقابله با این پیامبر الهی، مادر و فرزندان زیادی را قربانی کردند.

در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چنین روایت شده است:

پس از من فتنه هایی پدید می آید که راه نجاتی از آن نخواهد بود ....(۱)

۱- کمال الدین، ج۲، ص۳۷۱.

به همین روی در روایات متعددی خروج سفیانی را حتمی معرفی کرده اند که فلسفه خروج او، آغاز جنگ با حضرت مهدی علیه السلام است.

راوی می گوید: از امام صادق علیه السلام سؤال کردم که امام باقر علیه السلام فرموده اند: «خروج سفیانی از امور حتمی است که هنگام ظهور، واقع خواهد شد». امام صادق علیه السلام پاسخ دادند:« بله؛ خروج سفیانی از امور حتمی است».(۱)

بنابر این می توان از این گونه روایات چنین نتیجه گرفت که به هر حال، عده ای به جنگ با امام زمان علیه السلام بر می خیزند؛ هر چند برابر با روایات تمام جنگ افروزان- به ویژه سفیانی- قبل از رویارویی با امام زمان، در منطقه بیداء(بین مکه و مدینه) از بین خواهند رفت و هرگز موفق به مقابله با مهدی آل محمد علیهم السلام نخواهند شد. بررسی روایات نشان می دهد مهم ترین جنگ های آخرالزمان میان امام ستیزان و مهدی گریزان روی خواهد داد و نزاع، میان دشمنان خواهد بود. بنابراین خطری مسلمانان و مهدی یاوران را تهدید نمی کند. در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است:

حضرت، هنگامی ظهور می کند که یک سوم مردم از بین رفته باشند». راوی سؤال می کند: «پس در عصر ظهور چه کسی باقی خواهد ماند؟» امام صادق علیه السلام فرماید:«آیا دوست ندارید شما به رغم کشمکشِ دشمنان، باقی بمانید.(۲)

ص:۷۶

۱- کمال الدین، ج۲، ص۶۵۲، ح۱۴.

۲- ر.ک: کمال الدین، ج۲، ص۶۵۶، ح۲۹.

۳۴. آیا فعالیت های غرب، در روند ظهور تأثیری دارد؟ اصولاً غربیان چه نقشی در جریان ظهور حضرت مهدی علیه السلام دارند؟

تحلیل و بررسی اندیشه منجی موعود در ادیان ابراهیمی نشان می دهد، باورداشت موعود در جوامع غربی و ظهور او در آخرالزمان، موجب رهایی و نجات جامعه از مشکلات شناخته شده است. از منظر قرآن کریم، تحقق وعده الهی مبنی بر ظهور منجی موعود، امری مسلم به شمار آمده، بشارت به آمدن منجی موعود در ادیان ابراهیمی یهود و مسیحیت را تأیید می کند:

و لقدكتبنا في الزبور من بعد الذكر أن الأرض يرثها عبادى الصالحون.(۱)

از این رو، پرورش موعود باوری و پرداختن به وجود منجی در ادیان ابراهیمی اسلام و یهود و مسیحیت، نقطه عطف این ادیان به شمار آمده، موجب برقراری پیوند با آموزه مهدویت می شود. منجی گرایی در غرب، به مشابه موعود باوری در اندیشه اسلامی بوده، موجب تلاقی ارزش ها و گرایش به نقاط مشترک موعود باوران و منجی گرایان خواهد شد. این در حالی است که منابع و مستندات الهیاتی غرب، چهره ای شفاف و ماهیتی معین از موعود آخرالزمان ترسیم نمی کند و تحقیقات تناقض گویی های متعددی درباره منجی را نشان می دهد. از دیگر سو، اندیشه سیاسی غرب در پی دستیابی به منافع از پیش تعیین شده غرب در سایه منجی گرایی غربی مبتنی بر ترویج

۱- انبیاء: ۱۰۵.

مسیحیت صهیونیستی و یهودی می باشد. در نتیجه این اندیشه بنیادین در غرب با وضعیت کنونی به تسریع ظهور نمی ا نجامد؛ هرچند به رغم دشمنی غرب با این آموزه و ستیز با مهدویت، اخلال چندانی نیز در روند ظهور مشاهده نخواهد شد و بعید نیست چالش هایی برای مهدی یاوران به دنبال داشته، موجب تشدید فتنه های آخرالزمان و سخت تر شدن دوران امتحان برای منتظران باشد.

به همین دلیل سیاست غرب، ستیز با مهدویت را در پیش گرفته، نوعی دشمنی با مهدویت به شمار می آید؛

برای نمونه، می توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف. تهیه فیلم های ضد دینی و ضد مهدوی مانند «مردی که فردا را دید» مشهور به «پیش گویی های نوستر آداموس»؛

ب. مهدی تراشی و حمایت از چنین حرکت هایی که باعث تردید مردم در اصل اندیشه مهدویت است؛

ج. تهیه بازی های کامپیوتری ضددینی، ضداخلاقی و ضد مهدوی برای تأثیرگذاری در تفکر و رفتار نسل آینده مانند بازی کامپیوتری «جنگ خلیج فارس» یا «یا مهدی»؛

د. مقابله با حرکت های عدالت خواهی در جوامع دنیا و توسل به قدرت نظامی برای سرکوبی آن، مانند حمله آمریکا به افغانستان، عراق و توطئه مستقیم و غیر مستقیم برای سرکوبی حرکت عظیم عدالت طلبی در جمهوری اسلامی ایران از آغاز تا کنون.

در غرب، چهار گروه مشغول فعالیتند که عبارتند از: متفکران دینی، متفکران مادی، سیاستمداران عدالت خواه و سیاستمداران

قدرت طلب که هر یک از این چهار گروه نوعی اثر منفی یا مثبت در زمان ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهند داشت.

۳۵. در زمان ظهور آیا انسان به محض کوچک ترین اشــتباه و خطا، مجازات می شود؟ اصولاً امام زمان علیه السلام درباره چه گناهانی اقدام به مجازات می کند؟ آیا راه توبه باز است؟

این سؤال دارای سه بخش است:

۱. با استناد به روایات می توان گفت: امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به محض تحقق خطا، از آن مطلع شده، بر اساس عدالت که یکی از مهم ترین فلسفه های ظهور حضرت عجل الله تعالی فرجه الشریف است، اقدام خواهد کرد.(۱)

اشتباهات و خطا های انسان به دو دسته تقسیم می شود:

الف. خطاهایی که در شرع مقدس اسلام برای آن ها کیفر دنیایی قرار داده شده است و حاکم اسلامی اجرای آن ها را به عهده دارد؛ مانند سرقت اموال، قتل، و ....

ب. خطاهایی که از نظر دین، دارای کیفر و عذاب است؛ ولی خداوند برای آن ها کیفر دنیایی قرار نداده است و عذاب و عقوبت آخرتی دارند؛ هر چند آثار نامطلوب دنیایی برای انسان به همراه خواهند داشت.

یکی از برنامه های مهم حضرت، اجرای عدالت در همه زمینه ها، از جمله قضاوت و اجرای صحیح مقرارت حقوقی است؛ از این رو

۱- بحارالانوار، ج۵۲، ص ۳۹۰.

افرادی که دچار خطای نوع اول بشوند، مجازات خواهند شد.

می توان گفت: درباره خطاهایی که مربوط به حق الناس است -مثل فردی که مال مردم را خورده است- حضرت هنگام ظهور، با اتخاذ برنامه هایی، به این امور رسیدگی می کند، تا حق افراد داده شود؛ اما درباره خطا هایی که مربوط به مردم نیست؛ بلکه افراد، اطاعت الهی را رعایت نکرده، واجبات را ترک کرده، یا محرماتی را انجام داده اند، حضرت مردم را به توبه و بازگشت به سوی خداوند دعوت نموده، آنان را به جبران اشتباهات گذشته تشویق و ترغیب می کند. حضرت، تجلی رحمت و عفو بی کران الهی است؛ از این رو در نخستین برخورد، از باب رحمت وارد می شود؛ نه از راه مجازات و شدت بر مردم.

۳. راه توبه هیچ وقت به روی انسان بسته نیست. اگر انسان به واقع از اشتباه خود پشیمان باشد، مورد عفو قرار می گیرد. حضرت برای هدایت می آید؛ به همین علت، ابتدا از مردم می خواهد به راه حق برگردند. البته باید بدانیم اگر گناه زیاد شد، در مواردی انسان توفیق توبه را از دست می دهد؛ به همین سبب یک منتظر سعی می کند به «گناه» گرفتار نشود و اگر خدای نکرده مرتکب اشتباهی شد، توبه کند.

۳۶. منظور از صیحه آسمانی چیست؟

منظور از صیحه آسمانی، ظاهراً صدایی است که در آستانه ظهور حضرت مهدی علیه السلام از آسمان شنیده شده همه آن را می شنوند. در

روایـات از این نشانه ظهور، با تعابیر مختلفی یاد شـده است؛ماننـد صـیحه، نـدا، فزعه و صوت. احتمال دارد هر یک از آن ها، نشانه جـداگانه ای باشد و شاید هم تعابیر گوناگونی برای یک واقعه است که هر یک از آن ها به یک بُعد از آن حادثه اشاره می کند؛ یکی به بلند بودن آن صدا و دیگری به وحشتناک بودن آن و....

امام باقر علیه السلام می فرماید:

نداکننـد ه ای از آسـمان، نام قائم را صـدا می زند؛ پس هر کس در شـرق و غرب، آن را می شـنود. از وحشت این صدا، افراد خفته بیدار می شوند و فرد ایسـتاده، می نشـیند، و کسی که نشسته است، می ایستد. رحمت خدا بر کسی که از این صدا عبرت بگیرد و ندای وی را اجابت کند! زیرا صدا، صدای جبرئیل روح الامین است....(۱)

با توجه به مجموع روایاتی که در این رابطه وجود دارد، می توان چنین نتیجه گرفت:

۱. صیحه، از نشانه های حتمی ظهور است؛

۲. این صدا از آسمان شنیده می شود و به گونه ای است که همه مردمِ رویِ زمین، آن را به زبان خود می شنوند؛

۳. محتوای این پیام آسمانی، دعوت به حق و حمایت و بیعت با امام مهدی علیه السلام است؛

۴. صاحب صدا، جبرئیل است و مردم را به حق دعوت می کند.

درباره زمان این صیحه نیز دو دسته روایت داریم. برخی وقوع آن

۱- غیبت نعمانی، ص۲۵۴.

را در ماه رجب و بعضی نیز در ماه رمضان بیان کرده اند.(۱)

۳۷. چنانچه امام زمان علیه السلام به قرآن و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم عمل می کند؛ آوردن «کتاب جدید» در روایات به چه معنا می باشد؟

خداوند متعال، آخرین سفیر خود را،با رویکرد ظهور و نمود کتاب و سنت در جامعه به حکومت می رساند. حرکت حضرت مهدی علیه السلام در جهت استمرار حرکت انبیا و اولیای الهی علیهم السلام و مبیّن و مفسّر قرآن است. در روایتی از ا مام صادق علیه السلام آمده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

قائم، از اولاد من است. اسمش، اسم من و کنیه اش، کنیه من و شمائلش، شمائل من و سنتش، سنت من است. مردم را به فرمانبرداری من و شریعت من وامی دارد و به کتاب پروردگارم فرا می خواند. هر کس او را اطاعت کند، مرا اطاعت کرده و هر کس از او نافرمانی کند، مرا نافرمانی کرده است. هر کس غیبت او را انکار کند، مرا انکار کرده و هر کس او را تکذیب کند، مرا تکذیب کرده است. هر کس او را تصدیق کند، مرا تصدیق کرده است. شکایت کسانی را که درباره او مرا تکذیب کنند و گفتار مرا در شأن او منکر شوند و امت مرا گمراه کنند، به خدا می برم (و زود) باشد که ستمکاران بدانند به کجا بازگشت می کنند.(۲)

به تصریح این روایت، کتاب امام زمان علیه السلام همان قرآن است که به

۱- موعودنامه، ص ۴۶۴.

۲- کمال الدین، ص ۴۱۱.

آن عمل می کند و سنت او نیز همان سنت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم است. در این باره، روایت دیگری هم هست که به همین مطالب می پردازد و بیانگر آن است که امام زمان علیه السلام هر چه بگوید، از قرآن است.

ولی بر اساس یک دسته از روایات، امام زمان علیه السلام امر جدید می آورد و به کتاب جدید عمل می کند؛ از جمله نعمانی در کتاب الغیبه خود آورده است:

یقوم القائم بامر جدید و کتاب جدید و قضاء جدید...؛

قائم، با امر جدید و کتاب جدید و قضای جدید قیام می کند.(۱)

سید محمد صدر رحمه الله در توجیه عبارت «کتاب جدید» می نویسد:

مراد از کتاب جدید، آن است که امام زمان علیه السلام برای مردم، تفسیر جدیدی از کلام و کتاب خدا، قرآن ارائه می کند؛ تفسیری که بسیار عمیق است. یا اینکه حضرت مهدی علیه السلام قواعد عام جدیدی را، در تفسیر قرآن کریم بیان می کند که روش تازه ای در تفسیر و فهم قرآن به حساب می آید.(۲)

فهم قرآن و تفسیر آن و پی بردن به بطن های قرآن، کار هر کسی نیست. با اینکه در عصر غیبت، علمای اسلام در تفسیر و تبیین قرآن کریم بسیار زحمت کشیده اند؛ اما چون در عصر غیبت بوده و دسترسی به امام غایب علیه السلام تقریبا غیر ممکن بوده است؛ بنابراین در تفسیر و تبیین حقایق قرآن نتوانسته اند بسیاری از حقایق، بطون

۱- غیبت نعمانی، ص۲۳۸.

۲- تاریخ ما بعد الظهور، ج۳، ص ۴۵۳.

و اشارات قرآن را بیان کنند؛ اما چون حضرت مهدی علیه السلام به همه اسرار کتاب الهی آگاه است و یک حکومت جهانی تشکیل می دهد، ناگزیر باید همه احکام فردی و اجتماعی مورد نیاز آن جامعه را از قرآن، استخراج و در جامعه، اجرا کند.

به باور ما در قرآن هر چیزی که مورد نیاز هدایت بشر باشد، وجود دارد و امام زمان علیه السلام همه آن ها را بیان کرده، به مرحله عمل در می آورد. ممکن است قوانین و قواعد تفسیر قرآن تغییر یابد و حقایقی مطرح شود که در عصر ظهور تازگی داشته، تصویر جدیدی از کتاب و سنت تصور شود. بر این اساس کتاب جدید؛ یعنی تفسیر نو و بیان اموری که تا آن زمان کسی آن ها را بیان نکرده است، یا تأسیس قواعد و اصولی در تفسیر که تا آن زمان، بی سابقه بوده است.

در زمان غیبت، بدعت هایی در دین پدید می آید و احکامی از قرآن و اسلام طبق میل مردم، تأویل و تفسیر می شود. بعضی از حدود و احکام چنان فراموش می شود که گویی، اصلاً از اسلام نبوده است. وقتی حضرت مهدی علیه السلام ظهور کرد، بدعت ها را باطل و احکام خدا را همان گونه که صادر شده است، آشکار می سازد و تجدید آن ها به مثابه دین جدید تلقی می شود؛ بنابراین حضرت مهدی علیه السلام برای بیان و اجرای احکام اسلام و دستورات کتاب الهی و تفسیر و تبیین و تأویل قرآن قیام می کند و احکام قرآن را به معنای واقعی کلمه، در سر تاسر جهان، حاکم می سازد.

آن حضرت، دستورات زندگی را در زمان ظهور و تشکیل حکومت

جهانی اسلام، از قرآن کریم استفاده می کند و قانون اساسی حکومت او برای اداره جامعه جهانی اسلامی، همان قرآن کریم و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است و کتاب جدیدی ندارد.

۳۸. صدای حضرت در زمان ظهور چگونه به گوش، همه می رسد؟

تحقیقات نشان می دهد حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هنگام ظهور بر دیوار کعبه تکیه می کند و ۳۱۳ یار ویژه او گرد هم می آیند. سپس حضرت، آیه ۸۸ از سوره هود Gبقیه الله خیر لکم ان کنتم مومنین Fرا تلاوت می کند. بعد از تلاوت این آیه شریف، حضرت به یاران خویش می فرماید: «أنا بقیه الله فی أرضه وخلیفته و حجته علیکم...». بعید نیست ندای امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف از طریق یاران خاص حضرت به گوش دیگران برسد؛ چرا که در روایت آمده است:

هنگام ظهور، یاران ویژه امام عصر که شمار آن ها به ده هزار نفر می رسد، نزد او حاضر می شوند و امام زمان ظهور خواهد کرد(۱).

بنابراین به رغم اشاره روایات به این مطلب، اظهار نظر قطعی در خصوص شنیدن صدای امام دوازدهم علیه السلام هنگام ظهور، امری ناممکن است. مسلم، این است که برابر روایات، فراخوان امام دوازدهم علیه السلام به سوی حقیقت و عدالت، در سطح جهانی و گسترده صورت گرفته، به گوش همه جهانیان خواهد رسید؛ از این رو اظهار نظر قطعی درباره

۱- ر.ک: کمال الدین، ص ۳۳۱.

اینکه صـدای حضـرت چگونه به اهـل عالم می رسـد، دشوار و حتی ناممکن است. برخی احتمال داده انـد این اعلام جهانی از طریق اعجـاز صورت می گیرد و برخی تحقق اعجـاز را فقـط در صورت ضـرورت می داننـد و می گوینـد: «بـا توجه به وسایل پیشرفته فعلی، به اعجاز نیازی نیست و حضرت از طریق رسانه می تواند ندای دعوت خود را به گوش جهانیان برساند».

به علاوه، ندای حضـرت با ندای آسمانی که از علایم ظهور شمرده شده، متفاوت است. ندای آسمانی، از علایم ظهور است و برای اعلام ظهور و آمادگی عمومی مردم برای این امر صورت می گیرد و شایـد یک بار بیشتر نیز واقع نشود. نیز ممکن اسـت به گونه ای باشـد که همه در یـک لحظه آن را بشـنوند؛ امـا دعوت حضـرت، می توانـد در طول زمـان ــ هر چنـد کوتـاه ــ به گوش مردم برسد؛ بدین گونه که ابتدا مردم حاضر در مسجدالحرام دعوت را بشنوند و سپس رسانه ها منعکس کنند.

سخن آخر اینکه مهم این است که حضـرت، دعوت خود را به روشـنی و درسـتی به همه جهانیـان می رسانـد؛ هر چنـد کیفیت دقیق آن بر ما پوشیده باشد.

۳۹. نتایج معرفت به امام چیست؟

بررسـی مسـأله مهـدویت و مرور عصـر غیبت نشان می دهـد طولانی شـدن غیبت امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشـریف پیامدهایی را به دنبال خواهد داشت و منتظران در این دوران، در پاره ای موارد با مشکلات و ناملایماتی

همراه خواهند بود. شک و شبهه،امام ستیزی و ولایت گریزی، از پدیده هایی است که در عصرغیبت و ایام انتظار امام دوازدهم علیه السلام روی خواهد داد؛ به همین لحاظ معرفت به امام زمان علیه السلام موجب رهایی جامعه از مشکلات ناشی از غیبت آن حضرت خواهد بود؛ زیرا شناخت امام در اندیشه اسلامی، جدا کننده حق از باطل شناخته شده است. امام جواد علیه السلام فرمود:

له غیبهیکثر أیام ها ویطول أمدها فینتظر خروجه المخلصون وینکره المرتابون ویستهزء بذکره الجاحدون ویکذب فیه الوقاتون ویهلک فیها المستعجلون وینجو فیها المسلمون؛(۱)

برای او غیبتی است که روزهایش بسیار و پایانش به طول می انجامد پس مخلصان انتظارش را می کشند و دو دلان او را انکار می کنند و انکار کنندگان یاد او را به استهزاء می گیرند و وقت گذاران درباره او دروغ می گویند و عجله کنندگان در امر غیبت نابود می شوند و پذیرندگان در امر غیبت نجات می یابند.

به همین لحاظ همراهی و هماهنگی با مهدویت، از آثار معرفت امام دوازدهم به شمار می آید. اهتمام به انتظار و آثار آن در اندیشه اسلامی، به مثابه پیوستن به نجات از فتن آخرالزمان و مدعیان دروغین است.

بنابراین حرکت صحیح در مسیر امامت و مهدویت و مبارزه با مدعیان دروغین و مقاومت مقابل افرادی که شتاب زده و به دور از

۱- کمال الدین، ص۳۷۸.

آگـاهی و معرفـت، بـه تعیین وقت ظهـور می پردازنـد، از آثـار انتظـار است. از دیگر سـو هوشـیاری در مقابـل افرادی که برای مصداق یابی علایم و شرایط، به هر پدیده ای در عصر غیبت دست می یازند تا علامتی از علایم ظهور را بر آن تطبیق کنند، از آثار مترتب بر انتظار حضرت مهدی علیه السلام به شمار می آید.

۴۰. آیا همه یاران حضرت، جوان بوده، افراد کهن سال میان آنان نیست؟ چرا بیشتر آن ها جوان هستند؟

تحلیل و بررسـی مسأله مهدویت نشان می دهد از منظر آیات قرآن و روایات، این آموزه به گروه خاص یا قشر خاص و یا سن ویژه ای اختصاص نـدارد. برابر با منابع معتبر و مسـتند، مهـدویت یک آموزه فرا ملیتی و فراجنسـیتی خواهد بود؛ به همین روی تفکیـک و تجزیه مهـدی یاوران به اقشار متفاوت و گروه های سـنی مختلف چنـدان قابل دفاع نیست. البته در برخی روایات از حضور چشـمگیر جوانان در یاری امام دوازدهم علیه السـلام یاد شـده است، ولی به رغم صدور این روایات، نمی توان حضور افراد غیر جوان در میـان یـاران امـام دوازدهم علیه السـلام را در اقلیت تصور کرد؛ چرا که طبق ساختـار زبـان روایـات که برای انتقـال معـارف اهل بیت علیهم السـلام به جامعه به کار گرفته شـده است، بعیـد نیست ادبیات آن ها از باب اشاره به توانمنـدی مهدی یاوران باشد؛ به همین لحاظ به نظر می آید صدور روایاتی که در آن ها به حضور پرشور جوانان در میان مهدی یاوران پرداخته شده است، به منظور تبیین توانمندی و قوت مهدی یاوران به ویژه دفاع از آموزه مهدویت

و ولایت و امامت باشد. به همین لحاظ در روایت آمده است:

یاران حضرت، همه جوان هستند و افراد کهن سال و پیر، مانند سرمه در چشم و نمک در غذا اندک هستند.

بیشتر یاران انبیا و پیشوایان گذشته علیهم السلام نیز جوان بودند. در جوان، شور و خروش بیشتر است. جوان از حالت محافظه کاری کمتری برخوردار بوده، برای حرکت و تلاش، آمادگی بیشتری دارد. دل کندن و جدا شدن از زندگی و دنیا در جوان راحت تر و بیشتر است. امام صادق علیه السلام فرمود: «جوانان را دریاب. آنان زودتر از دیگران به کار خیر روی می آورند».(۱) تاریخ صدر اسلام نیز گواه بر این مطلب است. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم در کلامی فرمود:

خداوند مرا به پیامبری برانگیخت؛ جوانان با من پیمان بستند و بزرگسالان به مخالفتم برخاستند.

۴۱. آینده سیاست از دیدگاه شیعه چگونه خواهد بود؟

از دیدگاه شیعه، آینده سیاست (دولت)، بسیار روشن و خوش بینانه است. تاریخ، برای رسیدن به آن جامعه مطلوب و آرمانی در حرکت است. مدینه ای فاضله به دست مهدی باوران و به رهبری مصلح موعود و با یاری امدادهای الهی به وجود خواهد آمد و حرکتی جدید و رو به تعالی و تکامل، بدون کاستی و نقص آغاز خواهد شد. سیاست در این جامعه کمال گرا بر اساس نظام امامت شکل می گیرد. مستضعفان- به ویژه صالحان ـ نقش اساسی در اداره

۱- رک: کافی، ج۸، ص۹۳، ح۶۶.

و کنترل امور دارنـد و ثروت انـدوزان و غوغا سالاران از بین می رونـد. دور نمای این «جامعه موعود» را چنین می توان تصویر کرد:

دولت مهـدوی، سراسـر گیتی از شـرق و غرب عالم را فرا خواهد گرفت و حکومت او، بر اساس جهان بینی الهی و ایدئولوژی اسـلام خواهـد بود. آیین یکتـا پرستی و توحیـد، همگـانی شـده، معنویت و اخلاق در همه جا گسترش خواهـد یافت. ولایت و امامت مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف مورد پـذیرش بشـریت قرار گرفته، عـدالت، امنیت و سـعادت نمود خواهـد یافت. مردم به کمال نهایی و هـدف غایی خود می رسـند و روح عبادت و عبودیت بر جوامع حاکم خواهد شد. ترس و ناامنی از بین رفته، امنیت و آرامش همه جا را فرا خواهـد گرفت. فساد، سـتم و تباهی از جهان ریشه کن خواهـد شـد. برکت های بی شـمار آسـمان، نازل می شود و نعمت های بی کران زمین، آشـکار می گردد و گنجینه ها و معادن آن اسـتخراج خواهـد شـد. علوم، صنعت و فن آوری، پیشـرفت خارق العاده ای یافته و خرد و عقل مردم کامل خواهد شد و وعده خداوند متعال مبنی بر تشکیل حکومت الهی در سطح جهانی تحقق خواهد یافت.

۴۲. آیا یاران حضرت مهدی علیه السلام همه از اقوام گذشته هستند یا ما هم می توانیم از یاران حضرت باشیم و به او کمک کنیم؟ اگر پیش از ظهور از دنیا رفتیم، آیا راهی هست که برگردیم و در رکاب حضرت با دشمنان بجنگیم؟

هنگامی که بنیان گـذار حکومت واحـد جهانی، حضـرت مهدی موعود علیه السـلام بر اساس عدالت و آزادی واقعی، مأمور به تشکیل حکومت

ص:۹۰

می شود، ۳۱۳ نفر از یاران خاص او اطراف شـمع وجود مقدسش جمع می شوند. آن ها در واقع فرماندهان لشکری و کشوری دولت مهدی علیه السـلام می باشـند. طبق روایات، دولت امام مهدی علیه السـلام از انسان های وارسته و متقی تشکیل می یابدماننـد: هفت نفر از اصـحاب کهف، یوشع وصـی موسـی علیه السـلام، مؤمن آل فرعون، سـلمان فارسـی، مالک اشتر، ابودجانه انصاری و قبیله هَمْدان.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

هنگامی که حضرت قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم قیام کند، هفده تن را از پشت کعبه زنده می کند که عبارتند از: پنج تن از قوم موسـی علیه السـلام که به حق قضاوت کرده، با عدالت رفتار می کنند، هفت تن از اصحاب کهف، یوشع وصی موسی، مؤمن آل فرعون، سلمان فارسی، ابودجانه انصاری و مالک اشتر.(۱)

بنابر این یاران حضـرت، هم از افرادی هسـتند که در زمان ظهور زنـده اند و هم از افرادی هسـتند که پیش از ظهور از دنیا رفته اند و هنگام ظهور دوباره زنده می شوند.

البته بایـد توجه داشت رجعت، مخصوص یـاران خـاص نیست؛ زیرا در روایات به صورت مطلق از بازگشت گروهی از مؤمنان نیز سخن به میان آمده است. به عبارت دیگر، این امید را داریم که زمان ظهور را درک کرده، در رکاب حضرت باشیم. آنچه از قرآن و روایات استفاده می شود، این است که گروهی از مؤمنان که پیش از ظهور از

۱- تفسیر عیاشی، ج۲، ص۳۲؛ اثبات الهداه، ج۳، ص ۵۵۰.

دنیا رفته انـد، به اذن خدا به دنیا برمی گردند و در رکاب حضـرت جزء یاران او خواهند بود. یاران آن بزرگوار، هم از افرادی هستند که در زمان ظهور زنـده انـد و هم از کسانی انـد که پیش از ظهور از دنیا رفته انـد و دوباره زنـده می شونـد؛ لـذا از ما خواسته شده است هر روز صبح دعای عهد بخوانیم. امام صادق علیه السلام در روایتی فرمود:

هر کس قبـل از صـبح این دعـا را بخوانـد، از یاران قائم عجل الله تعالی فرجه الشـریف خواهـد بود و اگر پیش از ظهور بمیرد، دوباره زنده شده، از قبر خارج می گردد.

در متن این دعا نیز از خدا می خواهیم اگر قبل از ظهور از دنیا رفتیم، دوباره زنده شویم: «اللهم اِنْ حالَ بَینی وَ بَینَهُ الْمَوْتَ...».

۴۳. آیا امام زمان علیه السلام منتظر است ومانند منتظران برای ظهورش تلاش می کند؟

امام زمان علیه السـلام بیش از هر کس دیگری با زیبایی دوران طلایی ظهور آشنا و آگاه است. آن بزرگوار به خوبی می داند مردم در دوران ظهور، به رشـد و تعـالی بی نظیری دست می یابنـد و جـامعه انسانی به بهترین صورت ممکن شـکل گرفته، آن گونه که شایسـته و زیبنده زندگی بشری است تحقق می یابد. او که بر بندگان و مخلوقات خدا بسیار مهربان است، آرزو دارد انسان ها به زندگی در خور خود رسیده، بتوانند درجات کمال را طی کنند.

سید بن طاووس می فرماید:

در سرداب مقدس، سحرگاهی صدای حضرت را شنیدم که می فرمود: خدایا ! همانا شیعیان را از نور ما و باقی طینت ما

آفریده شده اند. خطاهای آن ها را به ما ببخش و آن ها را از آتش جهنم نجات ده».(۱)

آن حضرت واقعا منتظر است؛ منتظر آماده شدن مردم است تا خداوند اذن ظهور دهد. این سنت الهی است که تا مردم عوض نشوند، خداوند نیز سرنوشت مردم را عوض نکند.(۲) پس امام، هم دعا می کند و هم برای این کار آماده است؛ اما مشکل اصلی، آماده شدن شرایط ظهور است که باید فراهم شود تا حضرت ظهور کند.

۴۴. پایتخت حکومت حضرت مهدی علیه السلام کجا است؟

بررسی روایات نشان می دهد مقر و مرکز حکومت آن حضرت، شهر کوفه است.

مفضل از امام صادق علیه السلام پرسید: «خانه مهدی علیه السلام در کجا خواهد بود و مؤمنان در کجا جمع می شوند»؟ حضرت فرمود: «مقر حکومت او، شهر کوفه است و در مسجد جامع کوفه به دادگری می پردازد. بیت المال در مسجد سهله، واقع در زمین های صاف و مسطح و روشن نجف و کوفه است».(۳)

امیرالمؤمنین علیه السلام در یک خبر غیبی، چنین می فرماید:

گویی هم اکنون به شیعیانمان در مسجد کوفه می نگرم که خیمه ها زده اند و قرآن را بدان گونه که نازل شده، به مردم

۱- مهر بی کران، ص۲۹۱.

۲- رعد :۱۱.

۳- مهدی موعود، ص۱۱۵۸.

می آموزند. بدانید که قائم ما چون قیام کند، آن مسجد را بازسازی خواهد کرد و قبله آن را استوار خواهد ساخت.(۱)

۴۵. چه کسانی مقابل حضرت ایستاده، با او به مبارزه مسلحانه بر می خیزند؟

عصر ظهور، آموزه مهدویت مورد استقبال عمومی قرار می گیرد. بسیاری از مردم با امام مهدی علیه السلام و حقیقت دعوت و قیام او آشنا شده، به او می پیوندند؛ هرچند گروه هایی نیز به مقابله با حضرت برمی خیزند. بررسی روایات به تقابل تعدادی اندک از مهدی ستیزان و امام گریزان اشاره می کند؛ از جمله:

۱. برخی فرق انحرافی

تفکر انحرافی بعضی افراد، موجب فاصله گرفتن از امامت شده، ستیز ایشان با مهدویت را در پی خواهد داشت. در روایتی از امام باقر علیه السلام آمده است:

وقتی قائم علیه السلام قیام کرد، در کوفه حدود ده هزار نفر از فرقه بتریه [شاخه ای از زیدیه] برضد حضرت خروج کرده، می گویند: «برگرد به آنجایی که آمده ای. ما به فرزندان فاطمه نیازی نداریم». همه آن ها به دست حضرت به هلاکت می رسند.(۲)

ص:۹۴

۱- غیبت نعمانی، ص۲۳۳.

۲- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۳۸.

۲. لشکر سفیانی

سفیانی، سوریه و عراق را تحت سیطره خود قرار می دهد و هنگام ظهور به مبارزه با حضرت می پردازد. اینان مخالفان جدی دین و آرامش مردم هستند و در ایام سلطه خود، عده زیادی را از بین می برند. در حدیثی از امام باقر علیه السلام آمده است:

وقتی قائم ظهور می کند، حضرت حرکت می کند؛ در حالی که با دشمنان می جنگند تا به سرزمین بیداء می رسد که دو گروه از لشکریان سفیانی مقابل حضرت قرار می گیرند ....(۱)

۳. گروه هایی از اهل کتاب

مسیحیان و یهودیان، هنگام ظهور، ابتدا مقابل حضرت صف آرایی کرده، آماده جنگ می شوند؛ ولی نزول حضرت عیسی علیه السلام و نماز خواندن ایشان پشت سر امام مهدی علیه السلام و نیز آشکار شدن الواح اصلی تورات، توسط امام زمان علیه السلام باعث می شود عده زیادی از اهل کتاب، دین اسلام را بپذیرند. همچنین برخی صلح کرده و گروهی نیز به جنگ می پردازند. در حدیثی از امام با قر علیه السلام آمده است:

زمانی که حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کند بعد از شام، به سمت روم لشکری می فرستد که آن ها مجبور به درخواست امان و صلح می شوند.(۲)

ص:۹۵

۱- بحارالانوار، ج۵۲، ص۱۸۷، ح۱۳.

۲- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۷۷، ح ۱۸۰.

دلیـل مخـالفت و مقاومت برابر مهـدویت، ناشـی از عـدم درک درست از دین و حقیقت انسانیت، دنیا طلبی، روحیه لجاجت و تعصب است. شایـان ذکر است هیـچ یـک از مخالفـان و معانـدان، در ستیز و رویـارویی بـا امـام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف موفق نخواهند شد.

۴۶. آیا زمان ظهور، از وسایل پیشرفته استفاده می شود؟

بررسی روایات مهدویت نشان می دهد، عصر ظهور، زمان رخ داد معرفت زایی ونوآوری علمی است. براساس روایات، علومی که تا قبل از ظهور در اختیار مردم خواهد بود دو حرف (قسـمت) از بیست و هفت حرف علم است. در زمان ظهور، همه علوم، یعنی بیست و هفت حرف در اختیار مردم قرار می گیرد؛ بنابراین، مردم با دریای علوم رو به رو شده، از آن بهره می برند. طبق روایـات دیگری عقـل ها کامل می شود؛ از این رو مردم درک بالاتری خواهنـد داشت و از علوم، بیشتر و بهتر اسـتفاده خواهد شـد؛ بنابراین حرکت جامعه به گونه ای است که موجب رشـد و تکامل معنوی انسان می شود و این پدیـده، با گسترش رفاه و پیشرفت و توسعه اجتماعی منافاتی ندارد.

۴۷. منظور از این حدیث «نحن صـنائع ربنا و الخلق بعد صـنائعنا...» که از امام زمان علیه السـلام در توقیعی صادر شده، چیست؟

نقـل شـده است معـاویه نـامه ای به امیرالمؤمنین علیه السـلام نوشت که: فلانـی و فلانی بر تو مقـدم هسـتند و اولویتی بر آن ها نداری. حضرت در جواب نوشت:

اگر خداوند از خودستایی نهی نکرده بود، بعضی از فضایل خودم را بیان می کردم، تا بدانی چه کسی مقدم است و چه کسی فضیلت دارد: خداوند، ما را خلق کرد و بعد، مردم را به خاطر ما خلق کرد.(۱)

در روایات دیگری به این مضمون و مطلب اشاره شده است؛ مانند «لولاک لما خلقت الأفلاک»، که خطاب به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است؛ یعنی، اگر وجود تو نبود، افلاک و موجودات را خلق نمی کردم. امیرالمؤمنین علیه السلام نمی خواهد بگوید خدا، ما را خلق کرد و ما، دیگران را آفریدیم تا خالق مردم باشیم؛ بلکه می فرماید: «میوه سرسبد خلقت ما هستیم و ما از دیگران افضل هستیم».

شارحان و مفسران کلام حضرت علی علیه السلام در این باره به طور مفصل بحث کرده اند. باید توجه داشت که در کلام حضرت علی چنین آمده است: «صنائع لنا»، نه اینکه «صنائعنا» و معنای این دو جمله، فرق می کند.

همچنین این حدیث را مرحوم شیخ طوسی در کتاب الغیبه(۲) از ابو عمرو عمریّ از امام زمان علیه السلام نقل کرده که بخشی از آن حدیث این است:

... نحن صنائع ربنا و الخلق بعد صنائعنا...؛

ما دست پرورده های پروردگاریم و سایر مخلوقات خداوند، دست پرورده های ما هستند.

ص:۹۷

۱- شرح اصول کافی، ج۱۲، ص۲۲۹.

۲- غیبت طوسی، ص ۲۸۵، ح ۲۴۵.

دو تفسیر در این باره وجود دارد که مانعی در جمع این دو نیست. در ذیل به آن ها اشاره می کنیم:

۱. همانا اهل بیت علیه السلام در عقاید و اعمال دینی، نیازمند مردم نیستند و آنچه از جانب خداوند به واسطه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به آنان رسیده است، آن ها را کفایت می کند؛ در حالی که امت در این امور، به اهل بیت محتاج علیهم السلام هستند و تنها رجوع به کتاب و سنت، آنان را کفایت نمی کند.

۲. نعمت های خداوند بر اهل بیت علیهم السلام بدون واسطه نازل می شود؛ در صورتی که نعمت هایی که خداوند بر مردم نازل می کند، با واسطه اهل بیت علیهم السلام است.(۱)

۴۸. در روایت آمده است امام زمان علیه السلام چهار مسجد را تخریب می کند؛ آن مساجد کدامند و چرا تخریب می شوند؟

امام عصر علیه السلام از بین برنده همه آثار شرک و نفاق است؛ از این رو عاشقان، هر صبح آدینه، زمزمه «أین هادم أبنیه الشرك و النفاق» را سر داده، منتظرند حضرت ظهور کند و کاخ ظلم و ستم و بنا های نفاق را نابود سازد؛ از جمله آن حضرت مساجدی را که به شکرانه کشتن امام حسین علیه السلام بنا شده است، ویران خواهد کرد.

امام محمد باقر علیه السلام درباره این مساجد می فرماید:

ص:۹۸

۱- ر.ك: شرح نهج البلاغه، ص۴۵۱؛ نهج البلاغه، ج۳، ص۳۶؛ بحارالانوار، ج۸، ص۵۳۶.

در کوفه به دلیل شادمانی ناشی از کشتن امام حسین علیه السلام چهار مسجد ساخته شد؛ مسجد اشعث، جریر، سماک و شبث بن ربعی.(۱)

ابوبصیر می گوید امام محمد باقر علیه السلام فرمود:

هنگامی که قائم ما قیام کند، چهار مسجد را در کوفه ویران می کند....(۲)

البته این مساجد، اکنون موجود نیست؛ ولی ممکن است بعد ها گروهی از روی دشمنی با اهل بیت علیهم السلام آن ها را دوباره بسازند.(۳)

قرآن(۴) می فرماید:

و آن هایی که مسجدی اختیار کردند که مایه زیان و کفر و پراکندگی میان مؤمنان است، و[نیز] کمین گاهی است برای کسی که قبلًا با خدا و پیامبر او به جنگ برخاسته بودند و سخت سوگند یاد می کنند که جز نیکی قصدی نداشتیم؛ و

۱- بحارالانوار، ج۴۵، ص۱۸۹.

۲- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۳۳.

۳- برگرفته از کتاب از حسین تا مهدی، ص ۳۰.

۴- سوره مبارک توبه، آیات ۱۰۷ تا ۱۱۰، «وَ الَّذینَ اتَّخَذُوا مَسْجِداً ضِراراً وَ کفْراً وَ تَفْریقاً بَینَ الْمُؤْمِنینَ وَ إِرْصاداً لِمَنْ حارَبَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَ لَیحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنا إِلَّا الْحُسْنی وَ اللَّهُ یشْهَدُ إِنَّهُمْ لَکاذِبُونَ لا تَقُمْ فیهِ أَبَداً لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَی التَّقْوی مِنْ أَوَّلِ یوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فیهِ فیهِ رِجالٌ یحِبُّونَ أَنْ یتَطَهَّرُوا وَ اللَّهُ یحِبُّ الْمُطَّهِّرینَ أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْیانَهُ عَلی تَقْوی مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوانٍ خَیرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْیانَهُ عَلی شَفا جُرُفٍ هارٍ فَانْهارَ بِهِ فی نارِ جَهَنَّمَ وَ اللَّهُ لا یهْدِی الْقَوْمَ الظَّالِمینَ».

[اما] خدا گواهی می دهد که آنان قطعاً دروغ گو هستند. هرگز در آن مکان نایست. مسجدی که از روز نخستین بر پایه تقوا بنا شده، سزاوارتر است که در آن [به نماز] ایستی. در آن[مسجد]، مردانی اند که دوست دارند خود را پاک کنند، و خدا کسانی را که خواهان پاکی اند، دوست می دارد. آیا کسی که بنیاد [کار] خود را بر پایه تقوا و خشنودی خدا نهاده، بهتر است یا کسی که بنای خود را بر لب پرتگاهی مشرف به سقوط پی ریزی کرده و با آن در آتش دوزخ فرو می افتد؟ خدا گروه بیدادگران را هدایت نمی کند..(۱)

این مساجد، از مصادیق بارز بنا های کفر و نفاقند که باعث گمراهی می شوند. از آنجا که وظیفه امام مهدی علیه السلام از بین بردن همه مظاهر شرک و کفر و الحاد و فساد است، هر مسجدی را که از روی نفاق و شرک و ریا و ... ساخته شده باشد، خراب می کند و این عمل حضرت، حرکت در مسیر قرآن است. باید مظاهر گمراهی و فساد بشریت را از بین برد، تا این بشر رنجور و خسته از ظلم و ستم های فراوان جاهلان و معاندان، نفس راحتی کشیده، راه سعادت را با هدایت امام معصوم طی کند.

۴۹. شیوه قضاوت حضرت بقیه الله علیه السلام چگونه خواهد بود؟

دوران ظهور، دوران اجرای کامل احکام و مقررات دین اسلام در ابعاد گوناگون زندگی انسانی است. در آن روزگار، وضعیت فرهنگی،

۱- توبه: ۱۰۷_۱۰۹.

علمی، اجتماعی و اقتصادی مردم و جامعه بر اساس ارزش ها شکل گرفته، وهنجارها در جامعه نهادینه می شود. امنیت، همه جا را فرا گرفته، نیاز های مختلف مردم به درستی تأمین می شود. با رشد عقول، نگاه مردم به دنیا تغییر می کند و آن را مقدمه سعادت آخرت قرار می دهند. با از بین رفتن کینه ها و رذایل، برادری و تعاون و صفا و صداقت، شیرینی خود را به کام انسان ها می چشاند. طبیعی است که در این زندگی، مرافعه و خصومت و تقابل، به تعامل تبدیل می شود. در روایات آمده است:

ولو قد قام قائمنا...لذهب الشحنا ء من قلوب العباد؛

هنگام قیام قائم، کنیه ها از دل های بندگان، می رود. (۱)

بررسی روایات مربوط به سیره و روش امام مهدی علیه السلام حاکی از هماهنگی سنت آن حضرت با سنت سایر اهل بیت علیهم السلام است.

از پیامبر اعظم علیه السلام نقل شده است:

سنته سنتی یقیم الناس علی ملتی و شریعتی و یدعوهم الی کتاب ربی عزوجل؛

سیرت و سنت او، سیرت و سنت من است. مردم را بر دین و آیین من به پا خواهد داشت و آنان را به کتاب پروردگارم دعوت می کند.(۲)

از امام صادق علیه السلام نیز آمده است:

ان قائمنا اهل البیت اذا قام لبس ثیاب علی علیه السلام و سار بسیره علی علیه السلام ؛

ص:۱۰۱

۱- رك : خصال، ص ۶۲۶.

۲- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۳، ح ۱۹.

همانـا قـائم مـا اهـل بیت، هنگامی قیام کنـد، [همچون] لباس علی علیه السـلام می پوشـد و به سـیره علی علیه السـلام عمل می کند.(۱)

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام نقل شده است:

هنگامی که قائم آل محمد صـلی الله علیه و آله و سـلم قیام کند به [مانند] حکم کردن حضـرت داوود علیه السـلام و حضـرت سلیمان علیه السلام حکم می کند؛ [یعنی] بینه و گواه از مردم نمی خواهد.(۲)

البته این روایـات متعـدد است. بـا توجه به سـیره این بزرگواران و تاریـخ زنـدگی ایشـان، روشن می شود که حرکت حکومتی ایشان بر اساس دسـتورات خداوند می باشد. خداوند برای رسیدن به اهداف، از جمله قضاوت عادلانه و دادن حق به صاحبش، راه و روشـی قرار داده است که منطبق بر عقل و فطرت انسانی نیز می باشد. البته انبیا و اولیای خدا در مواردی که صـلاح باشد از خـارق عـادت و علـم ویژه خـود نیز بهره می برنـد؛ همـان گـونه که قضـاوت هـای حیرت انگیز امیرالمـؤمنین علیه السـلام یا حضرت داوود علیه السلام در کتاب ها ذکر شده است.

بنابراین، می توان نتیجه گرفت قضاوت کردن امام زمان علیه السـلام در زمان ظهور، به همان روشی است که در دین به آن ها امر شده است. البته با توجه به این مطلب که آن حضرت در برخی موارد و بر اساس شرایط، از علم ویژه و خرق عادت نیز بهره خواهد برد.

این نکته مهم است که روند دادرسـی و قضاوت و صدور حکم و اجرای احکام به گونه ای است که حق هر کسی حتماً به وی می رسد

ص:۱۰۲

۱- کافی، ج۱، ص۴۱۱، ح۴.

۲- بحار الانوار، ج۵۲، ص۳۲۰، ح۲۴.

و خطا و اشـتباه در آن راه ندارد. حتی اگر خطایی صورت گرفت، به علت حضور ظاهری امام معصوم و امکان دسترسی به او، اشتباه جبران می شود.

گفتنی است قضاوت در زمان ظهور، فقط توسط امام عصـر علیه السـلام صورت نمی گیرد؛ بلکه نمایندگان آن حضرت نیز در منـاطق مختلف به این امر مشـغول خواهنـد بود. شایـد عـدم اسـتفاده از راه های عادی قضاوت و اسـتفاده از خرق عادت و علم ویژه، از خصایص حضرت مهدی علیه السلام باشد.

۵۰. آیا جنّیان نیز مانند شیعیان به یاری حضرت مهدی علیه السلام می آیند؟

قرآن کریم می فرماید:(۱)

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ؛

و جن و انس را خلق نکردم مگر برای این که مرا عبادت کنند.

از این آیه اسـتفاده می شـود که جنیـان نیز ماننـد انسـان، دارای تکلیف هسـتند؛ یعنی دارای عقـل، اختیـار و اراده بوده، مکلف هستند احکام الهی را اجرا کنند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، پیامبر جن و انس است. خداوند می فرماید:

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنْ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ؛(۲)

۱- ذاریات: ۵۶.

۲- نمل: ۱۷.

و سپاهیان سلیمان از گروه جن و انس و مرغان [هر گروه تحت فرمان رئیس خود] در رکابش گردآروده شدند.

این آیه و آیات مشابه، بیانگر حضور جنیان در کنار انبیا است؛ به همین دلیل از آنجا که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، امام جن و انس است و همان گونه که انسان ها مقابل حضرت تکلیف داشته، باید به تکالیف خود عمل کنند، جنیان نیز مقابل حضرت تکلیف دارند و طبق روایات، امام عصر علیه السلام را یاری می کنند. در حدیثی از امیرالمؤمنین علیه السلام آمده است:

خداوند، حضرت مهدی علیه السلام را با جن و شیعیان مخلص یاری می کند.(۱)

۵۱. درباره ابعاد انتظار امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف توضیحاتی ارائه کنید؟

ابعاد انتظار از یک منظر عبارت است از:

۱. توانمندی فکری

بنا های فکری اگر بخواهد از تزلزل و انحراف به دور بماند، باید دارای پایه های عمیق و محکم فکری باشد، همان گونه که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:

لکل شیء دعامه و دعامه هذا الدین الفقه. و الفقیه الواحد اشدّ علی الشیطان من الف عابد؛

۱- ارشاد القلوب، ج۲، ص۲۸۶.

برای هر چیز، پایه ای است. اساس دین اسلام، فهم عمیق است و یک فقیه در برابر شیطان، از هزار مسلمان عبادت گزار [بدون شناخت] محکم تر و اثر گذارتر است.(۱)

بنـابراین یکی از ابعاد انتظار، تقویت ریشه ها و بنیان های فکری شـخص است؛ تا توانایی تقابل با آرا و نظرات مکاتب دیگر را داشته باشد.

۲. توانمندی روحی

منتظر بایـد در زمینه های روحی نیز از آمادگی بالایی برخوردار باشـد که در کوران حوادث و ناملایمات از پا نیفتد، و ظرفیت وجودی خود را برابر گرفتاری ها و مشکلات بالا ببرد.

یکی از یاران امام باقر علیه السـلام پرسید: «فرج شما چه هنگام است؟» آن حضرت فرمود: «هیهات، هیهات لاتکون فرجنا حتی تغربلوا ثم تغربلوا یقولها ثلاثا حتی یذهب الکدر و یبقی الصفو؛

هرگز، هرگز، فرج ما نمی رسـد، تا اینکه غربال شویـد، و باز هم غربال شویـد، و باز هم غربال شوید تا کدورت ها، رفته صـفا بماند.(۲)

پس منتظر در این دوران پرمخاطره، روحیه خود را در پناه قرآن و عترت علیهم السـلام حفظ کرده، با نشاط و بالنـدگی، چشـم به راه امام خوبان خواهد بود.

ص:۱۰۵

۱- نهج الفصاحه، ح ۹۰.

۲- اثبات الهداه، ج۷، ص۲۴.

۳. برنامه ریزی

منتظر، خود باید و جامعه را برای آمدن موعود آماده کرده، و برای استقبال از یوسف زهرا علیه السلام برنامه ریزی نماید. این امر، مانند هر کار دیگر، نیازمند طرح و نقشه جامع و تعیین اهداف و ارزش ها است.

اینجا است که منتظر می تواند زمینه و شرایط را با بینش و آگاهی بیشتر فراهم کرده، در مقابل توفان های روزگار بایستد.

۴. توانمندی در عمل

قرآن درباره توانمندی پیامبران در عرصه عمل می فرماید:

لقد أرسلنا رسلنا بالبینات و أنزلنا معهم الکتاب و المیزان؛

انبیا، افزون بر بینات، همراه کتاب و میزان بوده اند.

در نگرش دینی، افراد با بینش صحیح از آن عمل، به ارزش می رسند. انسان منتظر نیز، نیازمند کتاب و میزان است، تا دستورات و تعالیم او را بشناسد و در صورت نیاز، با میزان ها و معیار ها، راهِ صحیح را تشخیص دهد.

از منظر دیگر، انتظار دارای ابعاد فردی و اجتماعی است. ابعاد فردی عبارتند از:

الف. تکامل در اصول دین

در این بُعد، انسان منتظر، متوجه مبدأ عالم و خدای جهان می شود. انسان منتظر، همواره چشم به راه فرجی است که به قدرت مطلق الهی، تحقق خواهد یافت و او را به عنوان خلیفه خداوند در

زمین و واسطه میان خدا و بندگان می داند؛ لذا توجه به او، همواره توجه به خداوند را به همراه دارد.

منتظران، چشم انتظار کسی هستند که همه اوصاف پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در او جمع است؛ چرا که از اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بوده، به حق، همنام و هم کنیه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است، عدالت را در تمام عالم گسترش می دهد می گویند: عدالت او مثل عدالت امیرالمؤمنین علی علیه السلام است و در ظهور او، صحبت از رجعت و برگشتن مردگان از قبرها است.

پس منتظر در تمام زندگی روزانه خود با تمام اصول دین سر و کار دارد و اثر آن، تقویت عقاید یک منتظر است.

ب. بعد دین داری

انتظار باعث می شود منتظر در دوران غیبت، در امر دین خود مواظبت بیشتر داشته، از هرگونه سستی و انحراف دوری گزینند.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

برای صاحب این امر غیبتی طولانی است. در این دوران، هر کس باید تقوا پیشه سازد و به دین خود چنگ زند.

ابعاد اجتماعی

الف. امر به معروف و نهی از منکر

با توجه به اینکه رضای امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را در عملی شدن معروف در جامعه و ترک منکرات در میان شیعیان و منتظران می دانیم، یک منتظر، مقابل این دو عمل الهی نمی تواند بی تفاوت باشد. او، نه تنها خود، بلکه تلاش دارد جامعه را به سمت معروف و ترک منکرات

ص:۱۰۷

سوق دهد که نتیجه آن، رضایت امام زمان خود خواهد بود.

ب. اخلاق اسلامی

امام صادق علیه السلام می فرماید:

هر کس خوش دارد در شمار یاران قائم باشد، باید در عصر انتظار، مظهر اخلاق نیک اسلامی باشد. اگر او پیش از قیام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف در گذرد، پاداش او مانند کسانی است که قائم را درک کرده، به حضور او می رسند.(۱)

لذا یک منتظر، با اخلاق اسلامی و زیبای خود، بیانگر روی خوش و معطر امام زمان خود در جامعه خواهد بود.

ج. فرهنگی

در بخش فرهنگی، کسی منتظر واقعی آن حضرت است که علاوه بر خودسازی به دگرسازی نیز بپردازد، تا از این طریق، زمینه ظهور آن حضرت را فراهم کند.

امام باقر علیه السلام به عبدالحمید واسطی فرمود:

به خدا قسم ! کسی که خودش را در راه خدا وقف کند، خدای سبحان برای او راه گشایشی قرار می دهد. خدا رحمت کند بنده ای را که خود را وقف ما کند! خدا رحمت کند بنده ای را که امر ما را احیا نماید!....(۲)

۱- غیبت نعمانی، ج۵۲، ص ۱۴۰.

۲- بحارالانوار، ج۵۲، ص۱۲۶.

۵۲. انتظار فرج چه فوایدی دارد؟

بعضی از فواید انتظار فرج عبارتند از:

۱.امید: انتظار در انسان امید ایجاد می کند. شخصـی که منتظر آینده ای روشن است، هرگز در مشکلات و سختی ها امید خود را از دست نمی دهد و برای آنچه وعده داده شده، تلاش می کند.

۲. صبر: کسـی که منتظر است، اهـل صبر و تحمـل می شود و اگر در راه رسـیدن به هـدف، به موانعی برخورد کنـد، بردبـاری نموده و با یاد امام زمان علیه السلام دوران سخت غیبت را سپری می کند.

۳. آمادگی: اگر انسان، منتظر امام خود باشد، خود و جامعه را برای ظهور او آماده می کند؛ از گناه و سـستی پرهیزداشـته، و به دنبال عـدالت می رود. او شـهر و کشور خود را آماده ظهور می کنـد. می کوشـد عدالت را در جامعه برقرار سازد و سـعی می کند کارهای ثواب و نیک را ترویج داده، کارهای گناه و بد را بزداید. تبلور این آمادگی می تواند در موارد زیر باشد:

الف. خودسازی فردی: کسـی که منتظر حکومت مصـلح است، خود نیز بایـد صالـح باشـد؛ یعنی منتظر واقعی نمی توانـد نقش تماشاگر داشته باشد؛ بلکه حتماً باید در صف مصلحان باشد. پس نخست باید خودش را اصلاح کند.

۲. خودیاری اجتماعی: منتظر، بعـد از آنکه خودش را اصـلاح کرد، باید درباره دیگران نیز بی تفاوت نباشد و در اصـلاح آنان نیز بکوشد.

۳. غرق نشدن در فساد محیط: وقتی در جوامع، فساد شیوع یافت، انسان منتظر خود را پاک نگه می دارد؛ زیرا به اصلاح جهان

امید دارد. تنها در این صورت است که منتظر، دست از تلاش و کوشش برای حفظ پاکی خویش و حتی برای اصلاح دیگران برنخواهد داشت.

۴. پایداری برابر رهبری های فاسد و مبارزه با فساد: منتظر واقعی، هیچ گاه برابر رهبران فاسد و ستمگر خضوع نکرده و سرتسلیم فرو نمی آورد؛ بلکه در مبارزه همیشگی با فساد و حاکمان فاسد به سرمی برد و منتظر تشکیل حکومت عدل اسلامی است.

۵۳. اولین شخص بیعت کننده با حضرت، چه کسی است؟

جبرئیل علیه السلام، نخستین کسی است که با آن حضرت دست بیعت می دهد. امام صادق علیه السلام می فرماید:

هنگامی که خداوند به قائم اجازه خروج و قیام می دهد، او از روی منبر مردم را به یاری و ایمان به خود دعوت می کند و آن ها را به خدا قسم داده، به سوی حقوق الهی دعوت می کند. نیز آن ها را به اجرای روش و سنت رسول خدا می خواند. خداوند تبارک و تعالی جبرئیل را نزد آن حضرت در کنار حطیم [در مکه] می فرستد. جبرئیل می پرسد: «به چه چیز دعوت می کنی؟» آن حضرت پاسخ جبرئیل را می دهد. آن گاه جبرئیل می گوید: «من اولین کسی هستم که با تو بیعت کرده، دعوت تو را می پذیرم، دست خود را بده تا بیعت کنم» و دست خود را بر دست «قائم» می کشد؛ سپس ۳۱۳ نفر با آن حضرت بیعت می کنند و

حضرت در مکه اقامت می نماید تا یارانش به ده هزار نفر برسند. آن گاه از مکه به سوی مدینه رهسپار می شود.(۱)

۵۴. آیا با ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف همه انسان های کافر کشـته خواهند شد و فقط یاران واقعی آن حضرت، باقی می مانند؟ آیا افراد دیگری که در مرتبه پایین تر ایمانی هستند، باقی نمی مانند؟

دربـاره قتـل و کشـتار در دوران ظهور، برخی افراط می کننـد و از امـام زمـان علیه السـلام و یـاران او چهره ای خشن ارائه می دهند. برخی نیز تفریط کرده، می گویند: امام، از طریق ولایت و تصرف تکوینی و اعجاز، همه را مطیع می کند.

واقعیت، این است که سیاست امـام علیه السـلام همـان سـیاست پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله و سـلم است. گـاهی مقتضای عدالت و گستردن آن بر جامعه، این است که دشمنانِ سرسخت و لجوج را که هرگز با حکومت حق کنار نمی آیند، از سر راه بردارنـد. به یقین، قبل از ظهور و مقارن با آن، سـتمگران خون ریزی بر جهان حاکمنـد که از هیچ جنایتی فروگذار نمی کنند. در چنین وضـعیتی، برابر امـامی که برای برپـایی عـدل و داد قیام می کنـد، بی تردیـد گروه های معانـدی که دسـتشان به خون بشـریت آلوده شـده است و حق مردم را غصب کرده انـد یـا پست و مقـام شـان به خطر افتاده، مقابل حرکت و نهضت اصـلاح گرایانه امام، ایستادگی می کنند. اینان کسانی هستند که کشته خواهند شد؛ امّا کسانی که چنین نیستند،

۱- منتخب الاثر، ص ۵۸۰. در این کتاب یازده حدیث در موضوع بیعت با امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و کیفیت آن آمده است.

هر چند مسلمان نباشند، کشته نخواهند شد.

بر اساس روایات، امام زمان علیه السلام برابر اهل کتاب (یهود و نصارا) نیز سیاست نرمش و مدارا را در پیش خواهد گرفت. در ابتدای امر، اهل کتاب، با پرداخت جزیه، در حکومت حضرت، به صورت مسالمت آمیز زندگی می کنند؛(۱) اما بعد از اتمام حجت و برطرف شدن موانعی که بر سر راه هدایت و ایمان افراد وجود دارد و تشکیل مدینه فاضله و زمینه بسیار مناسبی که در جهت رشد و شکوفایی ایمان و فطرت الهی انسان ها مهیا می شود، عده بسیار زیادی ایمان می آورند و دیگر کسی گمراه باقی نمی ماند، مگر افراد لجوج که در عین تمام شدن حجت، کفر می ورزند. این افراد عنود و لجوج، محکوم به فنا هستند.

خلاصه سخن اینکه در آغاز ظهور، به جز افراد عنود و ظالمی که برابر عدالت حضرت می ایستند، کسی کشته نخواهند شد، حتی از کفار؛ امّا در دوران شکوفایی علم و ایمان و مدینه فاضله و عدل مهدوی، دیگر بهانه ای برای کفر و نپذیرفتن اسلام باقی نمی ماند.

حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مظهر رحمت پرودگار است. او می آید تا با ظهورش بشریت را از شرك و فساد و حکومت ستمگران نجات دهد و انسان ها در سایه حکومت عدل او، راه راستی را طی کنند؛ بنابراین در زمان ظهور و حاکمیت او، به جز یارانش، افراد بسیاری از مردمان

۱- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۷۶و ۳۷۱. «ابوبصیر می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: «صاحب الامر با اهل ذمّه، یهود و نصارا چه خواهد کرد؟» فرمود: «مانند پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم با آنان مصالحه می کند. آن ها هم با کمال خواری جزیه می دهند.»

به حیات خود ادامه داده، تحت راهنمایی های او به سمت خیر و صلاح گام برمی دارند.

۵۵. مطابق حدیث پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم که فرمود: «من مات و لم یعرف امام زمانه مات میته جاهلیه» چرا نشناختن امام، مرگ جاهلی را به دنبال خواهد داشت؟

ابتدا لازم است به خود حدیث توجه شده، پیام هایی که از آن قابل برداشت است، مورد توجه قرار گیرد.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در این حدیث شریف، با به کار بردن عبارت «امام زمانه»، هم به حقیقت و ماهیت مقام امام اشاره می فرماید و هم به وجود امام در هر زمان. «امام» کسی است که پس از پیامبر در جایگاه او قرار گرفته، وظایف پیامبر را در رهبری و هدایت مردم بر عهده دارد. او حافظ و نگه دارنده دین به صورت کامل و مفسّر و مبیّن آیات الهی متناسب با نیاز مردم است. او همانند پیامبر، شخصی معصوم و تربیت یافته پروردگار است که بر قلوب انسان ها احاطه داشته، عهده دار تزکیه و تهذیب نفوس آنان است. او کسی است که با آشنایی کامل از مقررات دین، باید در رأس حکومت جامعه انسانی قرار گیرد، تا اجتماع بشری را به درستی رهبری کند و محیطی اسلامی و سالم برای رشد و تعالی افراد فراهم آورد. بلندی مقام امامت از آنجا روشن می شود که خداوند آن را «عهد» خود دانسته و از دسترسی انسان های ظالم به دور داشته است. قرآن می فرماید:

ص:۱۱۳

وَ إِذِ ابْتَلی إِبْراهیمَ رَبُّهُ بِکلِماتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قالَ إِنِّی جاعِلُک لِلنَّاسِ إِماماً قالَ وَ مِنْ ذُرِّیتی قالَ لا ینالُ عَهْدِی الظَّالِمینَ؛

و چون پروردگـار ابراهیم، او را بـا کلمـاتی بیازمود، و وی همه را به انجام رسانیـد. [خـدا به او] فرمود: «من تو را پیشوای مردم قرار دادم». [ابراهیم] پرسید: «از دودمانم [چطور]؟» خداوند فرمود: «پیمان من به بیدادگران نمی رسد.(۱)

کلمه «ظـالم» در آیه شـریف، مطلق بوده و شامل هر نوع ظلم و گناه، حتی ظلم به نفس می شود و تمام عمر انسان را در بر می گیرد؛ از این رو امام باید فردی معصوم از هر نوع خطا در طول حیات خود باشد.

پیـامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم نشـناختن چنین امـامی را مساوی با مرگ جاهلی قرار داده است؛ مرگی که کفر و جهالت و ضلالت از مشخصه های آن است. نقطه مقابل مرگ، حق و راستی و حرکت طبق خواست او و بر اساس دین او است. حال که نشـناختن امام، مرگ غیرِ دینی است، پس شناختن او و پیروی از او، باعث می شود مرگ انسان طبق دین باشد و ختم به خیر و سعادت شود. روشن است که امام باید تجسم کامل دین خدا باشد؛ به عبارت دیگر، اسلام و قرآن ناطق باشد.

اکنون روشن می شود که علاوه بر شناخت شخص امام از نظر اسم و نسب، باید به بُعد شخصیتی او که همان حقیقت ولایت و امامت است، توجه نمود.

۱- بقره: ۱۲۴.

۵۶. تعداد امامان و امر امامت به ویژه مهدویت، در روایات چگونه مطرح شده است؟

روایات متعددی در منابع معتبر وجود دارد که طبق آن ها از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم درباره تعداد امامان علیهم السلام آمده است: خلفا و امامان پس از من دوازده نفرند. شیخ طوسی ۲۵ روایت از منابع شیعه و سنی برای اثبات این مطلب در کتاب الغیبه می آورد.(۱) اسود بن سعید همدانی نیز نقل می کند:

شنیدم جابر بن سمره می گفت که شنیدم رسول خدا می گفت: «بعد از من، دوازده خلیفه و امام، خواهد بود که همه از قریش هستند». (۲) وقتی حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم به خانه برگشت، قریش پیش او آمده، گفتند: «پس از آن، چه خواهد شد؟» فرمود: «سپس هرج و مرج خواهد بود». (۳)

در حدیث دیگری از جابر بن عبد الله انصاری آمده است:

محضر حضرت فاطمه زهرا علیها السلام مشرف شدم. مقابلش لوحی بود که نام های جانشینان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دیده می شد. شمردم، دوازده اسم بود و (۴) آخرین آنان قائم بود. سه اسم از آن ها محمد و چهار اسم آن ها علی بود.(۵)

۱- ر.ک: غیبت، ص۱۲۶- ۱۵۶.

۲- «.. عن الأسود بن سعید الهمدانی، قال سمعت جابر بن سمره یقول: سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم یقول: «یکون بعدی اثنی عشر خلیفه، کلهم من قریش»، قال: فلما رجع إلی منزله أتته قریش فقالوا: «ثم یکون ماذا؟» فقال: «ثم یکون هرج» .

۳- غیبت، ص ۱۲۷و۱۲۸.

۴- عن ابی جعفر علیه السلام، عن جابر بن عبدالله الانصاری قال: «دخلت علی فاطمه علیها السلام و بین یدیها [لوح مکتوب] فیه أسماء الأوصیاء فعددت اثنی عشر آخرهم القائم، ثلاثه منهم محمد و اربعه منهم علی ».

۵- کمال الدین، ص۲۶۹.

بر این اساس می توان گفت فقط شیعه امامیه، توفیق درک مفهوم این گونه احادیث را داشته اند و در شناختن تعداد خلفای بعد از رسول صلی الله علیه و آله و سلم به فهمی صحیح نائل شده اند.

آیت الله مکارم شیرازی در این باره می نویسد:

این احادیث که در بعضی، عزت اسلام را در گروِ دوازده خلیفه و در بعضی دیگر، بقاء و حیات دین را تا قیامت، در گرو آن دانسته و همه را از قریش و در بعضی، همه را از بنی هاشم معرفی کرده، بر هیچ مذهبی از مذاهب اسلامی، جز مذهب شیعه، تطبیق نمی کند؛ چرا که توجیه آن، طبق اعتقاد اهل تشیع کاملاً ـ روشن است؛ در حالی که علمای اهل سنت در توجیه آن، گرفتار بن بست شدیدی شده اند.

آیا منظور، خلفای چهارگانه نخستین، به اضافه خلفای بنی امیه و بنی عباس می باشد؟ در حالی که می دانیم، نه تعداد خلفای نخستین دوازده نفر بوده، نه به انضمام بنی امیه و نه بنی عباس. این عدد دوازده، با هیچ حسابی تطبیق نمی کند. به علاوه میان خلفای بنی امیه، کسانی مثل «یزید» و در میان بنی عباس، کسانی همچون «منصور دوانیقی» و «هارون الرشید»، بودند که در ظلم و استکبار و جنایت اینها، احدی تردید ندارد و ممکن نیست آن ها به عنوان خلفای پیامبر و مایه عزت و سربلندی اسلام محسوب

ص:۱۱۶

شوند! هر قدر معیار ها را نیز ساده فرض کنیم، باز آن ها قطعاً بیروننـد. از این ها که بگذریم، عدد دوازده را، در هیچ مورد جز ائمه دوازده گانه شیعه نمی یابیم.(۱)

۵۷. آیا میان «جهانی شدن» و «جهانی سازی» فرقی هست؟ آیا این روند، به حکومت حضرت منتهی می شود یا خیر؟

جهـانی شـدن، یعنی حرکت همه جوامع به سوی جهـانی وحـدت یـافته که همه چیز در سـطحِ جهـانیِ آن، مطرح می شود. در حقیقت، جهانی شـدن به معنای آزادی مطلق کسب و کار، برداشـته شدن همه موانع جریان یافتن سـهل و آسان سـرمایه و نفوذ آن در همه عرصه ها، حرکت روان اطلاعات و امور مالی و خـدماتی، تـداخل فرهنگ ها، آن هم به سوی یکسان شـدن است. تمام این امور در مقیاس جهانی رخ می دهـد و هدف آن، دستیابی به بازار واحد جهانی فارق از موانع تولید و سـرمایه گذاری و خدمات و اشتغال خواهد بود.

در این پروسه، جهانی شـدن اقتصاد، مهم بُعد است و سیاست و فرهنگ تا حد زیادی تحت تأثیر نظام سـرمایه داری می باشد. همچنین جهـانی شـدن، یـک رونـد و حرکت تـدریجی، طبیعی و تکاملی برای ایجاد جهانی با ارزش های مشترک و احترام به مبانی فرهنگی دیگران است. امروزه این رونـد طبیعی به سوی اهـداف خاص اقتصادی، سیاسـی، نظامی و فرهنگی قدرت های سلطه جو سوق داده شده است.

۱- پنجاه درس اصول عقاید برای جوانان، ص۳۰۳.

قدرت های پیشرفته غربی و صاحبان شرکت های بزرگ اقتصادی تجاری و ... این روند را در خدمت منافع خود گرفته، به نوعی خود را به این فرایند طبیعی (جهانی شدن) تحمیل کرده اند. آن ها به نوعی جهانی کردن را به میل خود و در جهت اهداف خود پدید آورده، سیر طبیعی آن را دچار انحراف کرده اند. به این پروژه جدید «جهانی سازی» گفته می شود.

به عبارت دیگر جهانی شدن یک سیر و روند طبیعی برای حرکت جوامع به سوی فناوری پیشرفته و استفاده بهینه از قابلیت های علمی و طبیعی در پرتو استعداد های انسانی است؛ اما وقتی این حرکت و روند طبیعی در اختیار تفکر عد ه ای خاص قرار گیرد و به نوعی با اعمال اراده، این مسیر طبیعی را به سوی اهداف خاص و از پیش تعیین شده سوق دهند، این حرکت را از جهانی شدن به جهانی سازی تبدیل کرده اند؛ برای مثال می توان از «انرژی اتمی» را که در اختیار قدرت های خاصی قرار دارد، نام برد. امروزه جهانی سازی دقیقاً همان غربی سازی و آمریکایی سازی است؛ یعنی تحت سلطه قرار دادن کل جهان از سوی آمریکا با در اختیار گرفتن اهرم های تعیین کننده در اقتصاد جهانی و سیاست جهانی. در نهایت، فرهنگ آمریکایی به عنوان یک پروژه نهایی در دستور کار قرار می گیرد.

قابل توجه، اینکه می توان حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام را در راستای جهانی شدن تلقی کرد و در صورت عدم انحراف اساسی در مسیر آن، می توان آن را منتهی به حکومت عدل جهانی حضرت

مهدی علیه السلام دانست که حاکمیت عدالت در همه ابعاد سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و ... است؛ اما جهانی سازی که برنامه ای بر اساس منافع و اهداف قدرت های سلطه در جهان است، به هیچ وجه نمی تواند با حکومت مهدوی و اهداف و برنامه های آن هماهنگ باشد؛ بلکه یکی از اهداف اساسی حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام قطع هرگونه سلطه فرهنگی، سیاسی، نظامی و اقتصادی از سوی قدرت های استعمارگر و ظالم در جهان خواهد بود.

در نتیجه باید گفت حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بنا بر آیات و روایات، حتمی است؛ لذا اگر جهانی شدن به آن سمت حرکت کند، حضرت برای تشکیل حکومت جهانی خود، موانع کمتری دارد وگرنه حضرت برای این کار بزرگ، موانع بیشتری سر راه خود خواهد داشت.(۱)

ص:۱۱۹

۱- برای مطالعات بیشتر درباره جهانی شدن، ر.ک: الف. کتاب ها ـ جهانی شدن، فرهنگی آزمونی برای تمدن ها ؛ ژرارلوکلر، ترجمه سعید کامران؛ ـ آینده جهان، رحیم کارگر؛ ـ جهانی شدن قتل عام اقتصادی ؛ فریبرز رئیس دانا؛ ـ جهانی شدن قدرت و دموکراسی ؛ مارک پلاتنر، ترجمه سیروس فیضی؛ ـ برندگان و بازندگان جهانی شدن ؛ لستر تارو، ترجمه مسعود کرباسیان؛ ـ جهانی شدن و جنگ ؛ ترجمه لطفعلی سمینو؛ ـ فصلنامه انتظار، شماره ۶، مقاله «جهانی شدن و حکومت حضرت مهدی علیه السلام »؛ ـ فصلنامه انتظار، شماره ۷، مقاله «جهانی شدن و مقایسه آن با حکومت واحد جهانی حضرت مهدی علیه السلام »؛ ـ فصلنامه انتظار، شماره ۱۴، مقاله «جهانی سازی، عدالت اقتصادی و مهدویت»؛ ـ جهانی سازی، دکتر سید رضا نقیب سادات؛ ـ جهانی شدن و دین، دبیرخانه دین پژوهان کشور؛ ـ جهانی شدن و مخالفان آن، مسعود کرباسیان؛ ـ تحولات جهانی در اندیشه های امپراطوری جدید، محمد کاظم؛ ـ گریز از یکسان سازی جهانی، دکتر محمد مددپور؛ ـ تهاجم یا تفاوت فرهنگی، دکتر بلخاری؛ ـ پایان تاریخ، محمود رضوی؛ ـ سال دو هزار، چهار گفت و گو در مورد آخرالزمان، حسن مرتضوی؛ ـ پیشوای آخرالزمان، شفیعی سروستانی، بلخاری؛ ب. پایان نامه ها ـ حکومت جهانی حضرت مهدی و جهانی شدن، شهریار نجف پور؛ ـ بررسی ویژگی های عمده جامعه جهانی در حکومت فراگیر حضرت مهدی علیه السلام، مهدی همتی؛ ـ ویژگی های حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام، سید عبد اللطیف سجادی؛ منابع فوق در کتابخانه مرکز تخصصی مهدویت قم موجود است.

۵۸. ظهور، چگونه می تواند خاستگاه ارادی داشته باشد؟

تحقق این امر، دلایل مختلفی دارد؛ از جمله اینکه: در فطرت انسان ها، حق طلبی و عـدالت خواهی نهفته شـده است. در درون جـان و خمیر مـایه آنـان رشـد و تعـالی، مهر ورزی و نیک خواهی، آسایش و آرامش همگانی، بیزاری از ظلم و فریب کاری، نفرت از تباهی و آلودگی نهادینه شده است. انسان ها، واقعاً زیبایی و رفاه را برای همه

خواسته، از مشکلات و کاستی های دیگران رنج می برند؛ لذا هنگام بروز بلا ها، به یاری یک دیگر برمی خیزند. طبیعی است انسانی که دارای حیات اجتماعی است، زمانی می تواند به امیال فطری خود پاسخ دهد که جامعه، تحت مدیریت صحیح قرار گیرد. آدمی وقتی می بیند مکتب های دست ساز بشر و حاکمیت انسان های بریده از خدا، نه تنها نتوانسته اند محیط مطلوب را فراهم آورد؛ بلکه با فراوانی ظلم و فساد، درد های بی شماری را بر او تحمیل کرده اند، از درون جان، آرزو می کند که روزی انسان کامل بیاید و در سایه سار حکومتش، حقیقت زیبایی خویش را جلوه گر سازد؛ بنابراین ظهور امام مهدی علیه السلام امری است که فطرت، آن را می طلبد و خداوند در پاسخ به این نیاز فطری، ظهور منجی را نوید داده است.

اگر از راه عقل بخواهیم به این مطلب بنگریم، می توانیم بگوییم: یکی از صفات زیبای الهی، لطف است. هرجا فیض الهی امکان داشته باشد، لطف او می طلبد که این فیض را برساند؛ از این رو امامت ـ طبق تعریف شیعه ـ پس از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم معنا پیدا می کند؛ چرا که وجود امام و راهبری او، انسان را به خدا نزدیک تر و از معصیت دورتر می کند. حال اگر مردم به گونه ای آماده پذیرش مدیریت و حاکمیت امام معصوم شدند، تا در سایه حکومت او، به سوی تعالی و قرب الهی حرکت کنند، لطف خدا می طلبد ظهور چنین فردی را رقم بزنند.

ص:۱۲۱

۵۹. آیا صحیح است که در عصر ظهور، پستی و بلندی های زمین رفع شده، بُعد مسافت، مانع دید نخواهد شد؟

مرور روایات مهدویت نشان می دهد موانع ظهور امام دوازدهم علیه السلام رو به کاهش نهاده است و در آستانه ظهور، به طور کامل از بین خواهند رفت؛ به همین لحاظ می توان از مضمون سؤال که از روایات مهدویت برداشت شده است، چنین استفاده نمود بینش و بصیرت جامعه افزایش می یابد و از جایگاه امام عصر علیه السلام آگاهی می یابند وبه بهترین شکل اورا حس می کنند؛ گویی او را می بینند و مانعی از شناخت امام پیش روی جامعه قرار نمی گیرد. در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است:

وهو الذی تطوی له الأرض ویذل له کل صعب؛(۱)

حضرت مهدی علیه السلام همان شخصیتی است که زمین برای او به حرکت در می آید و مانعی مقابل ظهور او تاب نمی آورد.

طبق این روایت، می توان گفت حرکت زمین کنایه از پذیرش حکومت آن حضرت در حد گسترده و نامحدود است؛ چرا که با ارتقاء دیدگاه جامعه و رشد فکری انسان ها، مقابل اندیشه مهدویت و حکومت امام دوازدهم علیه السلام مقاومت نخواهد شد. گویی همه پستی و بلندی های آن کنار رفته اند تا جامعه شاهد تحقق عدالت در سرتا سر جهان باشد؛ به همین روی تعبیر روایت، کنایه از فراگیر بودن حکومت امام دوازدهم علیه السلام و ظهور او خواهد بود. بعید می نماید در عصر

۱- رک: کمال الدین، ص۳۷۸.

ظهور، ظاهر زمین تغییر یافته، پستی و بلندی آن دچار تحول غیر طبیعی شود.

۶۰. ولادت امام دوازدهم علیه السلام چگونه اثبات می شود؟

ولادت امام دوازدهم علیه السلام از منظر شیعیان آن حضرت امری مسلم به شمار می آید؛ شهادت شاهدانی چون حضرت حکیمه خاتون دختر امام جواد علیه السلام گواه این ادعاست.(۱) از آن جا که ولادت امام دوازدهم علیه السلام به صورت پنهانی انجام گرفت بیم آن بود که شیعیان در شناخت آخرین حجّت پروردگار به اشتباه و گمراهی گرفتار آیند. امام عسکری علیه السلام وظیفه داشت تا فرزند خود را به گروهی از بزرگان شیعه و افراد مورد اعتماد معرفی کند تا آنان نیز خبر ولادت او را به دیگر پیروان اهل بیت علیهم السلام برسانند و بدین ترتیب ضمن معرفی آن بزرگوار، تهدیدی نیز متوجّه وجود آن آخرین سفیر حق نگردد.

«احمد بن اسحاق» که از بزرگان شیعه و پیروان ویژه امام یازدهم علیه السلام است می گوید:

خدمت امام عسکری علیه السلام شرفیاب شدم و می خواستم در مورد امام پس از او سؤال کنم؛ ولی پیش از آن که سخنی بگویم فرمود: «ای احمد! همانا خدای متعال از آن زمان که آدم را آفریده، زمین را از حجّت خود خالی نگذاشته است و تا قیامت نیز چنین نخواهد کرد! به واسطه حجّت خدا، بلا از اهل زمین برداشته می شود و [به برکت

۱- کمال الدین، ص۴۲۴.

وجود او] باران باریده و بهره های زمینی بیرون می آید.»

عرض کردم: ای پسر رسول خدا! امام و جانشین پس از شما کیست؟!

آن حضرت با شتاب به درون خانه رفت و بازگشت در حالی که پسری سه ساله که رویش همانند ماه تمام می درخشید بر دوش خویش داشت و فرمود: «ای احمد بن اسحاق! اگر نزد خدای متعال و حجّت های او گرامی نبودی، این پسرم را به تو نشان نمی دادم! همانا او هم نام و هم کنیه رسول خداست و کسی است که زمین را از عدل و داد پر می کند همان گونه که از ظلم و ستم پر شده باشد.»

گفتم: سرور من! آیا نشانه ای هست که قلبم به آن آرام گردد؟!

[در این هنگام] آن کودک، لب به سخن گشود و به زبان عربی روان گفت:

«اَنا بَقیهُ اللّهِ فی اَرْضِهِ والمُنْتَقِمُ مِنْ اَعْدائِهِ... من بقیه الله در زمین هستم که از دشمنان خدا انتقام خواهم گرفت؛ ای احمد بن اسحاق، پس از این که با چشم خود می بینی در پی نشانه مباش!!»

احمد بن اسحاق گوید: پس [از شنیدن این سخنان]با شادمانی از خانه امام علیه السلام بیرون شدم....(۱)

همچنین محمد بن عثمان(۲) و چند تن دیگر از بزرگان شیعه نقل می کنند:

چهل نفر از شیعیان نزد امام یازدهم گرد آمدیم. آن حضرت،

۱- کمال الدین، ج ۲، باب ۳۸، ح ۱، ص ۸۰.

۲- او دومین نائب خاص امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در دوره غیبت صغری است که در بخش غیبت، شرح حال او خواهد آمد.

فرزنـدش را به ما نشان داد و فرمود: «پس از من، این امام شـما و جانشـین من است. از او فرمان بریـد و بعد از من در دین خود پراکنده نشوید که هلاک خواهید شد و [بدانید که] پس از امروز او را نخواهید دید....»(۱)

گفتنی است که یکی از برنامه های دینی و سنّت های سفارش شده، عقیقه کردن و ولیمه دادن برای نوزاد است و آن کشتن گوسفند و طعام دادن به گروهی از مردم است که برای سلامتی و طول عمر فرزند تأثیر فراوان دارد. امام حسن عسکری علیه السلام بارها برای فرزنـدش عقیقه کرد(۲) تـا ضـمن عمـل به این سنّت نیکوی پیـامبر صـلی الله علیه و آله و سلم گروه هـای بسیاری از شیعیان را از ولادت امام دوازدهم آگاه سازد.

محمد بن ابراهیم گوید:

امام عسکری علیه السلام برای یکی از شیعیان خود، گوسفند سر بریده ای فرستاد و فرمود: «این از عقیقه فرزنـدم «محمـد» است.»(۳)

۶۱. سیمای جهان در دوران پیش از قیام حضرت مهدی علیه السلام چگونه خواهد بود؟

جهان در آستانه ظهور را می توان چنین تصور کرد: گروهی از مردم برای کسب منافع بیشتر، به ظلم و ستم رو می آورند. اینان برای به دست آوردن امکانات بیشتر از هیچ جنایتی روی گردان نبوده، به استثمار مردم اقدام می کننـد.(۴) در کنار استفاده از ابزار ظلم،

۱- کمال الدین، ج ۲، باب ۴۳، ح ۲، ص ۱۶۲.
۲- کمال الدین، ج ۲، باب ۴۲.
۳- کمال الدین، ج ۲، باب ۴۳، ح ۲، ص ۱۵۸.
۴- ملاحم، ص ۷۷.

فساد را نیز در جامعه رواج می دهند. آنان می کوشند با فریب مردم و کشاندن آنان به ورطه فساد، حاکمیت ظالمانه خود را ادامه دهند و در این راستا عده ای را به دامن فساد می کشانند؛ درنتیجه: وضع حکومت ها، استبدادی (۱) و افراد آن، فاسد و ظالم هستند و حکومت ها ضعیف و زودگذر و متزلزلند.

از اسلام و قرآن فقط اسمی باقی می ماند و مساجدِ زیبا، اما بدون جمعیت، فراوان است.(۲)

عواطف انسانی ضعیف می شود و رحم و دلسوزی وجود ندارد. انواع فساد های اخلاقی به صورت علنی و بدون نهی و جلوگیری در جامعه انجام می شود.(۳)

ترس و اضطراب، فراگیر و راه ها ناامن می شود. جنایت های هولناک صورت می گیرد و مردم، آرزوی مرگ می کنند. مرگ های ناگهانی و زلزله و جنگ و فتنه و بیماری و مرگ زیاد می شود.(۴)

باران و محصولات کشاورزی کاهش یافته و رود ها و چشمه ها خشک می شوند و گرانی و فقر و گرسنگی و عدم رونق تجارت و بازار، بیداد می کند.

در مقابل این گروه، برخی دیگر از مردم که دین را ضامن سعادت، و دولت امام مهدی علیه السلام را شایسته جامعه و منزلت انسان ها می

۱- غیبت نعمانی، ص۲۵۳؛ غیبت طوسی، ص۲۷۴.

۲- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۳۳.

۳- بحارالانوار، ج۵۲، ص ۳۸۰.

۴- بحارالانوار، ج۵۲، ص ۳۸۰.

دانند، ضمن تقویت درونی باور های دینی، زمینه سازی برای دوران ظهور را سرلوحه برنامه های خود قرار می دهند. آن ها سعی می کنند مردم را با امام مهدی علیه السلام و واقعیت های حکومت او آشنا کنند تا آماده پذیرش ظهور شوند.(۱)

در آستانه ظهور، حرکت این دو گروه به اوج می رسد و هریک با تلاش فراوان می کوشند مردم را با خود هم رأی کنند. نتیجه این تقابل، خواست عمومی مردم برای ظهور است.(۲)

برابر با روایات مهدویت قطع به یقین خواسته مهدی یاوران تحقق می یابد.

۶۲. پیشرفت و شکوفایی علمی و معنوی در دوران ظهور حضرت مهدی علیه السلام چگونه خواهد بود؟

درباره شکوفایی و پیشرفت در جامعه پس از ظهور، به صورت عام و کلی به چند گزینه می توان اشاره کرد:

۱. اجرای دستورات اسلام با عمل به کتاب خدا و احیای سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و از بین بردن بدعت ها.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

[حضرت مهدی] آنچه از کتاب و سنت مرده است را زنده می کند.(۳)

ص:۱۲۷

۱- احتجاج، ج۲، ص ۲۶۰؛ بحارالانوار، ج۲، ص۶.
۲- احقاق الحق، ج۱۳، ص۳۲۴.
۳- نهج البلاغه، خطبه ۱۳۸.

امیرالمؤمنین علیه السلام درباره آموزش قرآن؛ فرمود:

گویی شیعیانم را می بینم که در مسجد کوفه، گرد آمده اند و با برپایی چادر هایی، قرآن را به همان ترتیبی که نازل شده است، به مردم آموزش می دهند.(۱)

همچنین آن حضرت درباره توجه به عبادت فرمود:

مردم در روزگار مهدی به عبادت و دین، روی می آورند و نماز را به جماعت برگزار می کنند.(۲)

درباره رشد اخلاق و صفات پسندیده و از بین رفتن رذایل و صفات ناپسند، از امیرالمؤمنین علیه السلام چنین نقل شده است:

هنگامی که قائم ما قیام کند، کینه های بندگان از یک دیگر از دل هایشان زدوده می شود.

در روایتی امام باقر علیه السلام فرمود:

هنگامی که قائم ما قیام کند، دستش را بر سر بندگان می گذارد و اخلاقشان را به کمال می رساند.(۳)

۲. شکوفایی علم و دانش

امام صادق علیه السلام می فرماید:

دانش، ۲۷ حرف است و همه آنچه پیامبران آورده اند، فقط دو حرف از آن است و مردم تا کنون جز با آن دو حرف با حرف های دیگر آشنایی ندارند. هنگامی که قائم قیام کند،

۱- همان، ج۵۲، ۳۶۴.

۲- عقد الدرر، ص۱۵۹.

۳- بحار الانوار، ج۵۲، ص۳۳۶.

۲۵ حرف دیگر را بیرون می آورد و میان مردم، نشر و گسترش می دهد. آن دو حرف را نیز ضـمیمه کند و مجموع ۲۷ حرف را میان مردم گسترش می دهد.(۱)

امام باقر علیه السلام درباره فراگیری حکمت فرمود:

در روزگـار مهـدی علیه السـلام به انـدازه ای به شـما حکمت و فهم داده می شود که یک زن در خانه اش، طبق کتاب خـدا و سنت پیامبر قضاوت می کند.(۲)

نیز فرمود: در زمان او به شما حکمت داده می شود.(۳)

۳. امنیت فراگیر در عرصه های مختلف

خداوند می فرماید:

و لیبدلنهم من بعد خوفهم امناً؛ ترسشان را به امنیت و آرامش مبدل می کند.(۴)

۴. اقتصاد شکوفا و سالم

امام صادق علیه السلام فرمود: «در دولت مهدی علیه السلام ربا از بین می رود».(۵)

درباره عمران و آبادی، امام باقر علیه السلام فرمود:

در زمان حکومت مهدی علیه السلام روی زمین، ویرانه ای باقی نمی ماند، مگر آنکه آباد می شود».(۶)

۱- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۳۶.

۲- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۵۲.

۳- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۵۲.

۴- نور: ۵۵.

۵- منتخب الاثر، ص۴۷۴.

۶- منتخب الاثر، ص۶۰۶.

همچنین محصولات کشاورزی فراوان می شود.

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

رودخانه ها، پر از آب می شوند و چشمه سار ها به جوشش آمده، لبریز می گردند. زمین، چند برابر محصول می دهد.(۱)

۵. سلامتی جسم و روان

امام باقر علیه السلام فرمود: هر کس قائم را درک کند، اگر به بیماری دچار شود، شفا یابد و چنانچه دچار ناتوانی باشد. توانا و نیرومند شود.(۲)

۶۳. وظیفه جامعه اسلامی در برابر اخباری که از سوی حضرت مهدی علیه السلام می رسد، چیست؟

خبرهایی که از ناحیه حضرت مهدی صادر می شود، بر دو گونه اند: دسته ا ول خبرهایی هستند که به صورت مکتوب، ثبت و ضبط شده است. صحت و سقم این گونه اخبار با سنجش و بررسی آن ها در علم حدیث شناسی و علم رجال، مشخص خواهد شد.

دسته دوم، خبرهایی انـد که در هیـچ یک از منابع حدیثی و روایی یافت نمی شود و چه بسا به صورت یک ادعا مطرح شوند. در این صورت چنـانچه این خبر مطـابق آموزه های مهـدوی، هماهنگ با آیات قرآن و سـنت و سـیره و روش و منش اهل بیت علیهم السـلام و نیز قابـل تطبیق بـا واقعیـات تاریخی باشـد، می توان آن را پـذیرفت لکن همان گونه که از ناحیه امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف توصیه شده است؛ شایسته است منتظران

۱- بحار الانوار، ج۵۲، ص۳۰۴.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص۳۳۵.

آن حضرت در این گونه موارد به علما مراجعه نمایند.(۱) در غیر این صورت، دلیلی بر پذیرش آن ها وجود ندارد. امام صادق علیه السلام در پاسخ سؤال مفضل بن عمر از کیفیت برخورد با این گونه ادعاها فرمود:

هر گاه شخصی مدعی مهدویت شد، از او چیزهایی را سؤال کنید که مانند او پاسخ می دهد (با مقایسه پاسخ او نسبت به کلام امام علیه السلام او را مورد سنجش قرار دهید).(۲)

بنابراین بایسته است اخبار با آموزه مهدویت مقایسه شوند. چنان چه هماهنگی بین این گونه اخبار و آموزه مهدویت نباشد، دلیلی بر پذیرش آن ها وجود ندارد. شایان ذکر است در نظر گرفتن ویژگی های شخصی حضرت برای تشخیص چهره مدعی از چهره واقعی نیز لازم است؛ چرا که ممکن است در پاره ای موارد، سخنی هماهنگ با مهدویت از سوی غیر امام صادر شود. به همین لحاظ هوشیاری در این گونه اخبار نیز زینت بخش فراست و زیرکی منتظران خواهد بود

۶۴. در نامه حضرت مهدی علیه السلام به شیخ مفید به چه مطالبی اشاره شده است؟

نامه های حضرت به شیخ مفید که در منابع شیعی نقل شده، سه مورد است که یکی در صفر ۴۱۰ق و دیگری در شوال ۴۱۲ق و توقیع سوم، در ذیحجه ۴۱۲ق صادر شده است. در توقیع سوم آمده است:

۱- کمال الدین، ص۴۸۴.

۲- ر.ک: کافی، ج۱، ص ۳۴۰.

«اما بعد، سلام بر تو ای دوست با اخلاص در دین که در اعتقاد به ما از روی علم و یقین امتیاز داری! در منظر تو، خداوندی را که جز او خدایی نیست، سپاس گزارده و از [سوی] او بر آقا و مولا و پیامبرمان حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و نیز خاندان پاکش درود و رحمت فرستادیم.

تو را _ که برای یاری حق، [کار می کنی] خداوند توفیقت را دوام بخشد و پاداشت را به سبب سخنانی که با صداقت از جانب ما می گویی، افزون گرداند _ آگاه می کنیم که به ما اجازه داده شده که تو را به شرافت مکاتبه مفتخر سازیم و موظف کنیم که آنچه به تو می نویسیم به دوستان ما که نزدت هستند، برسانی. تا خداوند به اطاعت از خود گرامی شان بدارد و با حراست و عنایت خود، امورشان را کفایت نموده، مشکلات شان را برطرف سازد.

پس تو _ که خداوند با یارانش در برابر دشمنان که از دینش خارج شده اند، تأییدت نماید _ به آنچه که یادآور و متذکر می شوم، متوجه باش و در رساندن و ابلاغ آن به کسانی که به آنها اعتماد داری، طبق آنچه که برای تو _ اگر خدا بخواهد _ ترسیم و تعیین می کنیم، عمل نما.

ما اگرچه هم اکنون در مکانی دور از جایگاه ستمگران، سکنی گزیده ایم که خداوند صلاح ما و شیعیان با ایمان ما را مادامی که حکومت دنیا به دست تبهکاران است، در این کار به ما ارائه فرموده است؛ در همه حال بر اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیزی از اوضاع شما برای ما پنهان و مخفی نیست. از لغزش هایی که از برخی شیعیان سر می زند

ص:۱۳۲

از وقتی که بسیاری از آنان میل به بعضی از کارهای ناشایسته نموده اند که نیکان گذشته از آن احتراز می نمودند و پیمانی را که از آنان برای توجه به خداوند و دوری از زشتی ها گرفته شده است را پشت سر انداخته اند، اطلاع داریم.

گویی آنان نمی دانند که ما شما را ر ها نکرده و یادتان را از خاطر نبرده ایم که اگر جز این بود، بلا ها و مصیبت ها بر شما فرود می آمد و دشمنان، شما را ریشه کن می کردند؛ پس تقوای الهی را پیشه کنید و ما را یاری دهید تا از فتنه هایی که به شما روی آورده، نجاتتان دهیم؛ فتنه و آشوبی که هر کس مرگش فرا رسیده باشد، از آن دور نماند و هر آنکه به آرزوی خود رسیده باشد، از ورطه آن به سلامت می رود و آن فتنه، نشانه نزدیکی حرکت و جنبش ما و آگاه کردن شما به امر و نهی ما است. خداوند نور خود را تمام خواهد کرد، گرچه مشرکان را خوش نیاید.

به تقیه چنگ زنید؛ چرا که هر آتشی که جاهلیت را برافروزد، گروه های اموی آن را شعله ور ساخته و با آن، گروه هدایت شده را بیمناک سازند. من عهده دار نجات کسی هستم که در آن فتنه برای خود مقام و جایگاهی نجوید و در عیب جویی از آن، به راهی پسندیده گام گذارد.

از حادثه ای که هنگام فرا رسیدن جمادی الاولی در همین سال روی خواهد داد، عبرت گیرید و از خوابی که شما را فرا گرفته است، برای حوادث بعدی آماده و بیدار شوید. به زودی از آسمان، نشانه روشن و آشکار و از زمین نیز

ص:۱۳۳

علامتی همانند آن برای شما پدیدار می شود. در مشرق زمین حوادثی غمبار و نابسامان، روی خواهد داد و بعد از آن، گروه هایی که از اسلام روی گردانیده، خروج کرده اند، بر عراق سلطه خواهند یافت و بر اثر بدکاری و سوء اعمال آنان، اهل عراق، دچار سختی معیشت می گردند. پس از مدتی، با هلاکت و نابودی فرمانروایی بدکار، ناراحتی ها برطرف می شود و سپس پرهیزکاران نیکوکار از هلاکت و نابودی [او] شاد می گردند.

کسانی که از گوشه و کنار دنیا به حج می روند، به همه آرزو ها و اهداف خود می رسند و هرچه می خواهند در دسترس آن ها وجود خواهد داشت. ما نیز در آن وقت برای آسان کردن حج آنان بر طبق دلخواهشان، برنامه داریم که با انسجام و نظم ظاهر می شود.

بنابراین، هر یک از شما باید کاری کند که وی را به محبت و دوستی ما نزدیک نماید و از آنچه خوشایند ما نیست و باعث کراهت و خشم ما است، دوری گزینند؛ زیرا امر ما ناگهان فرا می رسد؛ هنگامی که توبه و بازگشت برای کسی سودی ندارد و پشیمانی او از گناه، وی را از کیفر ما نجات نمی بخشد.

خداوند، راه رشد و هدایت را به شما نشان دهد و به لطف و رحمت خود، وسایل توفیق را برایتان فراهم فرماید!(۱)

ص:۱۳۴

۱- احتجاج، ج۲، ص۵۹۶.

۶۵. جامعه منتظر، دارای چه ویژگی هایی است؟

انتظار، چشم به راه بودن و به معنای دقیق تر، امید به آینده روشن است. وقتی انسان، آینده را روشن و زیبا ببیند، سعی می کند به سوی آن رفته، آن را نزدیـک و نزدیـک تر کنـد؛ زیرا انتظـار، تنها یک حالت درونی نیست؛ بلکه در انسان ایجاد حرکت و نشـاط می کنـد. انتظار، به جامعه هویت می بخشـد؛ از این رو در روایات، انتظار، بهترین عمل شـناخته شـده است. در حـدیثی نبوی آمده است:

أفضل اعمال أمتی انتظار الفرج؛

برترین کار های امت من انتظار فرج است.(۱)

به ویژه انتظار امام زمان علیه السلام که به تقویت بنیان های فکری و اعتقادی جامعه منتظر می انجامد.

بررسی انتظار و جامعه منتظر نشان می دهد، ویژگی های مهم جامعه منتظر عبارتند از:

وحدت و همدلی

جامعه منتظر، در حرکت به سوی هـدف خویش، متحد و هماهنگ با امام خویش پیش می رود؛ چرا که راز موفقیت جامعه در رسیدن به سعادت و خوشبختی، همراهی و همیاری با امام خویش است. در کلامی از امام زمان آمده است:

ولو أن أشیاعنا وفقهم الله لطاعته علی اجتماع من القلوب فی الوفاء بالعهد علیهم لما تأخر عنهم الیمن بلقائنا؛

ص:۱۳۵

۱- بحار الانوار، ج۵۲، ص۱۲۲.

و اگر شیعیان ما، که خدا ایشان را به اطاعتش موفق فرماید، در وفای به عهدِ بر عهده ایشان یکدل می بودند توفیق دیدار ما، از آن ها تأخیر نمی افتاد.

طبق این حدیث، چنانچه جامعه منتظر، راه وحدت و یکدلی را در وفای به عهد امام خویش، پیش گیرد، به فیض حضور امام زمان نایل خواهد شد.(۱)

مقابله با بدعت ها

جامعه منتظر، مقابل بدعت ها و انحراف ها در دین و رواج منکرات، موضع می گیرد. در حرکت های جمعی، مقابل آن ها ایستادگی کرده، مانع رشد جریانات انحرافی و بدعت ها می شود.

بیزاری از دشمنان اهل بیت علیهم السلام

شناخت امام و پیروی و الگو گیری از او، سبب آشکار شدن زیبایی های اخلاقی می شود. در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آمده است:

خوشا به حال آنکه قائم خاندان مرا درک کند، در حالی که پیش از دوران قیام به او و امامان قبل از او اقتدا کرده، از دشمنان ایشان، اعلام بیزاری کرده باشد. آنان دوستان و همراهان من و گرامی ترین امت من نزد من هستند.(۲)

داشتن اخلاق نیکو

به همین لحاظ جامعه منتظر، برای هماهنگی با ا مام زمان علیه السلام در

۱- احتجاج، ج۲، ص۶۵۶.

۲- کمال الدین، ج۱، ص۵۳۵.

اهتمـام به رعـایت محـاسن اخلاق، همه تلاش وکوشـش خود را به کار می گیرد. در حـدیثی از امام صادق علیه السـلام آمـده است.

من سرّه أن یکون من أصحاب القائم فلینتظر و لیعمل بالورع و محاسن الأخلاق و هو منتظر؛(۱)

هر کس دوست دارد از یاران حضـرت قائم علیه السـلام باشـد، بایـد منتظر باشـد و در حال انتظار به پرهیزگاری و اخلاق نیکو رفتار نماید.

بینش و بصیرت درباره زمانه

روشن بینی و آگـاهی جـامعه از محیـط پیرامون خود برای انتظاری سازنـده، یک ضـرورت است؛ چرا که دوران غیبت، چالش هـایی در پیش دارد که بی توجهی و غفلت از آن هـا به مثـابه اسـتقبال از خطر و پیروی از مـدعیان دروغین وگرایش به عرفان هـای کـاذب و لغزش در مسیر حقیقت است. شـناخت زمان و موقعیت به ویژه از بعـد سیاسـی- اجتماعی برای جامعه منتظر، از اهمیت زیادی برخوردار است، چرا که این شناخت، به نجات جامعه از فتنه های عصر غیبت کمک کرده، زمینه مقابله و مبارزه با مدعیان دروغین را فراهم می کند. در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است:

العالم بزمانه لاتهجم علیه اللّوابس؛(۲)

آن کس که از وضع زمان خود آگاه است، مورد هجوم «شبهات» قرار نمی گیرد.

ص:۱۳۷

۱- غیبت نعمانی، ص۲۰۷.

۲- تحف العقول، ص۳۵۶؛ بحارالانوار، ج۷۵، ص ۲۷۰.

۶۶. علت ترس بعضی افراد از ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟

ترس و وحشت از امام زمان و ظهور آن حضرت، عوامل مختلفی دارد. ترسیم تصویری خشن و چهره ای غضبناک از امام دوازدهم علیه السلام می تواند دلیلی برای این مسأله باشد. دلیل دیگر این مسأله عدم شناخت حضرت و حوادث عصر ظهور است؛ چرا که تصور این گونه افراد بر این است که اگر حضرت بیاید، آن ها را از دم تیغ می گذرانند؛ از این رو از ظهور حضرت می ترسند و گاهی هم با جسارت چنین بر زبان می آورند: «دوست ندارم حضرت ظهور کند، چون آدم گنهکاری هستم و اگر حضرت ظهور کند مرا می کشد».

گویا این افراد هیچ اطلاع و معرفتی درباره حضرت مهدی علیه السلام نداشته، پندار باطلی را از او که مظهر رحمت و رأفت و عطوفت الهی است دنبال می کنند؛ این در حالی است که او به امر خدا برای نجات انسان ها و راهنمایی آن ها به سعادت و کمال ظهور می کند. او همانند طبیب مهربانی است که بدی ها و تباهی ها را از جامعه انسانی دور می کند. او با اجرای عدالت، منافع و امکانات را در اختیار همه قرار داده، جلوی ظلم و ستم را می گیرد.

در دوران او، امنیت و آرامش فراگیر شده، برکات زمین آشکار می گردد و رشد علم به حد اعلای خود می رسد. با این وصف، ظهور او، باید آرزوی هر انسانی باشد.

۶۷. کیفیت خواندن نماز امام زمان علیه السلام در مسجد جمکران چگونه است؟

نماز امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف که به خواندن آن سفارش شده است دو رکعت

می باشد؛ در رکعت اول، سوره حمد را قرائت می کنیم وقتی به آیه شریف «ایاک نعبد و ایاک نستعین» رسیدیم، آن را صد بار تکرار می کنیم. پس از آن، ادمه سوره حمد را خوانده، پس از سوره حمد، یک سوره دیگر از قرآن را قرائت می کنیم و بعد به رکوع رفته و ذکر «سبحان ربی العظیم و بحمده» را هفت مرتبه می خوانیم و بعد سر از رکوع برداشته و به سجده می رویم و ذکر «سبحان ربی الاعلی و بحمده» را هفت بار تکرار می کنیم و بعد سر از سجده برداشته و در سجده دوم نیز آن را هفت بار تکرار می کنیم و رکعت دوم را نیز مانند رکعت اول می خوانیم. پس از اتمام نماز، یک بار «لا اله الا الله» گفته و سپس تسبیحات حضرت فاطمه زهرا علیها السلام را (۳۴ بار «الله اکبر»، ۳۳ بار «الحمد لله» و ۳۳ بار «سبحان الله») قرائت می کنیم و پس از آن، سر بر سجده گذاشته، صد بار ذکر شریف «اللهم صل علی محمد و آل محمد» را می خوانیم.(۱)

۶۸. درباره چهره ظاهری و شمایل حضرت توضیح دهید؟

در روایات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام شمایل و اوصاف حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بیان شده است که به برخی از آن ها اشاره می شود: چهره آن بزرگوار گندمگون، پیشانی اش بلند و تابنده، ابروانش هلالی و کشیده، چشمانش درشت و سیاه، بینی اش کشیده، دندان هایش

۱- شایان ذکر است در مستدرک الوسائل و مفاتیح الجنان به هفت بار گفتن ذکر رکوع و سجود اشاره نشده است.

براق و روی او گشاده است.

بر گونه راست آن حضرت، خالی مشکین قرار دارد. در میان شانه اش، اثری چون اثر نبوت دیده می شود و اندام مبارکش، متناسب و دل رباست.(۱)

همچنین امام باقر علیه السلام فرمود:

مهدی در حالی قیام خواهد کرد که یک تار موی سفید در سر و محاسن او دیده نمی شود.(۲)

همین معنا در کلام نورانی امام مجتبی علیه السلام آمده است که حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در شمایل انسانی کمتر از چهل سال، ظهور خواهد کرد.(۳)

۶۹. چرا امامان علیهم السلام قبل از حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف برای تشکیل حکومت قیام مسلحانه انجام ندادند؛ ولی حضرت ولی عصر علیه السلام این کار را انجام می دهد؟

قیام مقابل حکومت ظالم از سوی اهل بیت، بدون زمینه آن، موفقیتی در پی نخواهد داشت. یکی از زمینه ها و شرایط لازم برای قیام مقابل دستگاه ظلم و ستم، اطاعت پذیری و ولایت مداری جامعه برابر امام خویش است؛ به گونه ای که به انعطاف پذیری در مقابل امام می انجامد. بررسی تاریخ نشان می دهد جامعه قبل از ظهور، در انعطاف پذیری برابر خواسته امام خویش تعلل ورزیده، به

۱- کمال الدین، ج۲، ص۳۶۷ و ص۴۸؛ غیبت، ص۲۱۴، و ص۳۰۴، ح۱۴.

۲- شرح الاخبار، ج۳، ص۳۰۸.

۳- کمال الدین، ج۱، ص۳۱۵.

بهـانه هـای مختلف از آن سـرباز زده است. از دیگر سو بررسـی شـرایط ظهور نشـان می دهـد، یـارانی وفادار و همراه با امام تا آخرین لحظات به تعداد کافی نرسیده اند. در منابع معتبر مهدویت آمده است:

یکی از شـیعیان امام صادق علیه السـلام به نام سـهل بن حسن خراسانی به آن حضـرت می گویـد: «چه چیز شـما را از باز پس گیری حق خویش بازداشـته است؛ در حالی که صد هزار شـیعه پا در رکاب و شمشـیرزن در اختیار شـماست؟» امام دستور می دهـد تنور آتشـی فراهم شود. چون شـعله هـای آتش بالا گرفت رو به سـهل کرده، می فرمایـد: «ای خراسانی! برخیز و در تنور بنشـین». سـهل که گمان کرده است امام از او خشـمگین شده، شروع به عذر خواهی می کند و می گوید: «آقا ! حرف خود را پس گرفتم. شما نیز از تصمیم خود منصرف شوید». امام می فرماید: «از تو گذشتم».

در این حال، هارون مکی از شـیعیان راستین حضـرت وارد شده، سـلام می کند. امام صادق علیه السـلام به او پاسخ می دهد و بـدون هیـچ مقـدمه ای به او دسـتور می دهـد نعلین خود را رهـا کرده، در تنور بنشـیند. هـارون مکی بی درنـگ و بـدون هیچ پرسشـی، این کـار را انجـام می دهـد. امـام صـادق علیه السـلام در همـان حـال بـا مرد خراسانی گفت و گو می کنـد و درباره خراسان خبرهایی می دهـد؛ چنانکه گویی خود شاهـد آن بوده است. پس از مـدتی به سـهل می فرماید: «برخیز ای خراسانی و داخل تنور را نگاه کن». سـهل برخاسـته، به داخل تنور می نگرد و با کمال تعجب می بینـد هارون میان شـعله های آتش چهار زانو نشسته است. آن گاه امام علیه السلام از او می پرسد:

«در خراسان، چند نفر مثل هارون وجود دارد؟». خراسانی می گوید: «به خدا قسم ! یک نفر هم این گونه سراغ ندارم». حضرت می فرماید: «آگاه باش! زمانی که پنج نفر یاور و پشتیبان یافت نمی شود، اهل بیت قیام نمی کنند. ما بهتر می دانیم کدام زمان وقت قیام است».(1)

وجود یاورانی شایسته و لایق برای پشتیبانی از قیام و انجام کارهای حکومت است. بدیهی است، وقتی انقلابی به وسیله رهبری آسمانی روی می دهد، یاورانی متناسب با آن می طلبد و درخشش در این میدان، بدون اطاعت پذیری و ولایت مداری ممکن نمی شود.

۷۰. در قرآن آمده است که ابلیس از خداوند تا روز قیامت مهلت خواست؛ اما خداوند فرمود: «الی یوم الوقت المعلوم» منظور از آن، کدام روز و وقت است؟

جریان گفت و گوی شیطان با خداوند و مهلت خواستن او تا روز قیامت، در سوره مبارک حجر (آیات ۳۷و ۳۸) و سوره شریف ص (آیات ۸۰و ۸۱) که در آن، درخواست شیطان و پاسخ خداوند متعال، این گونه مطرح شده است.

قال رب فأنظرنی إلی یوم یبعثون. قال فإنک من المنظرین إلی یوم الوقت المعلوم؛

ص:۱۴۲

۱- سفینه البحار، ج۸، ص۶۸۱؛ مناقب آل ابی طالب علیه السلام، ج۴، ص۲۳۷ .

گفت: پروردگارا! پس تا روزی که برانگیخته می شوند مرا مهلت بده گفت: پس تو از مهلت داده شدگان هستی، تا روز معیّن و وقت معلوم.

منظور از «وقت معلوم» با توجه به سیاق آیه، غیر از روز قیامت است؛ چون پاسخ خداوند به درخواست شیطان، به گونه ای است که می فهماند با اصل درخواست وی موافقت شده و خداوند اجازه و مهلت به شیطان داده است. «فانک من المنظرین؛ تو از مهلت داده شدگانی»؛ ولی مقدار مهلت مورد نظر شیطان را نپذیرفته است؛ زیرا شیطان پایان مدت مورد نظر خود را روز قیامت و فرا رسیدن رستاخیز عنوان کرده است؛ «الی یوم یبعثون»؛ اما خداوند متعال این مهلت را به «وقت معلوم» که زمان معین و مشخص در علم الهی است، منوط کرده است و این وقت معلوم، قطعاً غیر از روز قیامت، است.

اما اینکه «وقت معلوم» چه دوره و زمانی است، در روایاتی که ذیل این آیه وارد شده، پاسخ داده شده و مراد از آن را زمان ظهور حضرت بقیه الله عجل الله تعالی فرجه الشریف معرفی کرده است.

اسحاق بن عمار می گوید: از امام صادق علیه السلام درباره این آیه سؤال کرده، منظور خداوند را از مدت مهلت دادن به شیطان جویا شدم. حضرت فرمود:

الوقت المعلوم یوم قیام القائم علیه السلام فاذا بعثه الله کان فی مسجد الکوفه و جاء ابلیس حتی یجثو علی رکبتیه فیقول: «یا ویلاه

من هذا الیوم» فیأخذ بناصیته فیضرب عنقه. فذلک یوم الوقت المعلوم منتهی اجله؛(۱)

مراد از وقت معلوم که خداونـد شـیطان را تا آن زمان مهلت داده است، در روزگار قیام قائم است. هنگامی که خداونـد، او [= حضـرت مهدی] را برانگیزد، حضـرت در مسـجد کوفه اسـتقرار می یابد. شیطان در حالی که با زانوهای خود به سوی حضرت می رود [کنایه از بازداشت و تسـلیم شدن] در کوفه که مقر حکومت او است، آورده می شود. در آن لحظات شیطان از شدت خوف آن روز، فریـاد واویلاـ سـر می دهـد. آن گـاه حضـرت مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف پیشـانی او را می گیرد و گردنش را می زند. این روز، همان روز معلومی است که خداوند در قرآن فرموده است.

مرحوم علامه طباطبایی رحمه الله نیز، در تفسیر این آیه می فرماید:

مراد از وقت معلوم که خداونـد آن را آخرین مهلت برای شـیطان قرار داده، روزی است که خداونـد جامعه بشـری را [با ظهور دولت کریمه حضـرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف] به تمام معنا اصـلاح نماید و ریشه فساد را به کلی قطع فرماید؛ به گونه ای که کسی جز خداوند پرستیده نشود.(۲)

درباره روایت امام صادق علیه السـلام احتمال دارد مراد حضرت از کشتن شیطان محدود و بی تأثیر کردن اغواگری شیطان در آن زمان باشد و حضرت این معنای کنایی را در نظر داشته باشد؛ ولی ظاهر عبارت

۱- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۷۶.
۲- تفسیر المیزان، ج۱۲، ص۱۵۹.

حضرت بر کشتن شیطان دلالت دارد. در هر حال، چه منظور کشتن شیطان باشد و چه از کار انداختن او، آنچه مسلم است این است که در عصر حاکمیت مطلق دین الهی در حکومت مهدوی، جامعه توحیدی خالص و به دور از هرگونه گناه و شرک، پایه ریزی می شود؛ «یَعْبُدُونَنِی لَا یُشْرِکونَ بی شَیْئاً».(۱)

در چنین دورانی که به برکت رهبری معصوم علیه السلام عقل های مردم به بیشترین رشد و شکوفایی رسیده، جامعه بر اساس اخلاق و تربیت الهی، ساخته می شود، نقشی برای شیطان و اغواگری او باقی نمی ماند؛ هر تفسیری که از کشته شدن و پایان مهلت او بشود، نتیجه یکی خواهد بود و شیطان در عملیات گمراه سازی مردم، به پایان کار خود خواهد رسید.

تذکر این نکته نیز لازم است که کشته شدن شیطان یا بی تأثیر بودن او، با تکلیف انسان ها منافاتی ندارد؛ زیرا انگیزه های معصیت، تنها وسوسه های شیطان نمی باشد؛ بلکه وسوسه های نفسانی و عوامل درونی و نیز انگیزه های بیرونی، از عوامل تحریک انسان به گناه است که همواره وجود دارد و راه معصیت، همچنان باز است. با این تفاوت که انسان های آن جامعه با توجه به رشد عقلانی فوق العاده و تربیت بی مانندی که در پرتو حکومت حضرت نصیب آنان می شود، با آگاهی و اختیار، از آلودگی و معصیت دوری کرده، راه اطاعت و بندگی الهی را پیش می گیرند. پس طبیعت انسان های آن

۱- نور: ۵۵.

زمان، تبدیل نمی شود؛ بلکه درجه اعلای آگاهی و ایمان آنان موجب می شود که انجام گناه، به حداقل ممکن برسد.

۷۱. حضرت مهدی علیه السلام در آستانه مبارزه خود از کدام یک از امداد های الهی برخوردار است؟

مطابق روایات، خداوند متعال هنگام ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف امدادهای غیبی را به کمک آن حضرت خواهد فرستاد که از آن جمله است:

ایجاد رعب در دل دشمنان

یکی از راه های نفوذ بر دشمن که در علم نظامی از آن بهره گیری فراوان می شود، ایجاد ترس و خوف در قلوب دشمن است، تا از این راه تسلیم شوند.

نعمانی به سند خود از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود:

أمر الله عزوجل أن لاتستعجل به حتی یؤیده [الله] بثلاثه [أجناد]: الملائکه، و المؤمنین، و الرعب؛(۱)

خداوند عزوجل امر کرد تا درباره آن عجله نکنی تا اینکه او [مهدی علیه السلام] را به سه لشکر تأیید نماید؛ فرشتگان، مؤمنان و وحشت.

جذب همه مسلمانان

از دیگر تأییدات الهی در حق حضرت آن است که به عنایت الهی قیام خود را به گونه ای آغاز خواهد کرد که مورد اتفاق تمام

۱- غیبت نعمانی، ص۱۹۸.

مسلمانان است؛ از جمله:

الف. ظهور خود را از مسجد الحرام که مورد احترام تمام مسلمانان است؛ شروع خواهد کرد.

ب. خطبه ای که در مسجد الحرام هنگام ظهورش می خواند، به امور مشترک و اتفاقی میان مسلمانان اشاره دارد.

ج. قیام خود را با همان شعارهای رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شروع می کند.

تأیید از جانب فرشتگان

از جمله تأییدات الهی، کمک فرستادن ملائکه برای یاری حضرت و جنگ همراه حضرت بر ضد ظالمان است.

گنجی شافعی به سند خود از علی بن ابی طالب علیه السلام در حدیثی درباره حضرت مهدی علیه السلام نقل کرده که فرمود: «خداوند، او را به سه هزار از ملائکه یاری خواهد کرد...».(۱)

قندوزی حنفی از کتاب اسعاف الراغبین (۲) نقل کرده که در روایات فراوان آمده است هنگام ظهور، بالای سر حضرت فرشته ای ندا می دهد:

این، خلیفه خداست. او را متابعت و پیروی کنید ... همانا خداوند متعال او را با سه هزار فرشته یاری خواهد کرد....(۳)

ص:۱۴۷

۱- البیان، ص۹۶.

۲- محمد الصبان المصری.

۳- ینابیع الموده، ص۵۶۳.

تابوت سکینه

با توجه به اینکه هم خود تابوت نزد ادیان الهی، به ویژه یهود و نصارا مقدس است و هم محتویات آن -که کتاب تورات و انجیل باشد- نزد آن ها مقدس است، به واسطه آن، دل های بسیاری از اهل کتاب به حضرت متمایل می شود.(۱)

یاران خاص

بنابر روایات، یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بازوی قدرتمند حضرت در این قیام بوده، از مهم ترین و کامل ترین امدادهای الهی می باشند.

برخی ویژگی های آن ها عبارت است از:

عبادت و پارسایی؛(۲)

عشق به امام؛(۳)

قدرتمندی و جوان بودن؛(۴)

نزول حضرت عیسی علیه السلام

نزول حضرت عیسی علیه السلام که باعث هدایت بسیاری از اهل کتاب می شود، این نزول، مشترک میان شیعه و اهل سنت می باشد. امام صادق علیه السلام می فرماید:

... و ینزل روح الله عیسی ابنُ مریم فیصلّی خلفه ...؛(۵)

۱- ینابیع الموده، ص۴۰۱؛ فتن، ص۹۸.

۲- بحارالانوار، ج۵۲، ص۳۰۸.

۳- تفسیر عیاشی، ج۲، ص۵۶؛ بحارالانوار، ج۵۲، ص ۳۴۱.

۴- غیبت طوسی، ص۲۸۴.

۵- کمال الدین، ج۲، ص ۳۳۰.

سرانجام این مجموعه تزیین به نام امام دوازدهم علیه السلام و دعا برای فرج آن حضرت است که با دعا برای ظهور او گشایش بیشتری در امور منتظران رخ خواهد داد. به امید آنکه این گشایش با گسترش معرفت به آن امام همام تحقق یابد.

ص:۱۴۹

کتابنامه

۱.قرآن

۲.نهج البلاغه.

۳.صحیفه سجادیه.

۴.ابن طاوس، سیدعلی بن موسی، اقبال الاعمال، قم، مکتبه الاعلام الاسلامی، ۱۴۱۴ق.

۵.________________، جمال الاسبوع، تهران، موسسه الآفاق، ۱۳۷۱ش.

۶.________________، فلاح السائل، قم، مکتبه الاعلام الاسلامی، ۱۳۷۰ش.

۷.________________، کشف المهجه، نجف، منشورات المطبعه الحیدریه،۱۳۷۰ق.

۸.________________، الملاحم و الفتن فی ظهور الغایب المنتظر، لبنان، موسسه اعلمی، ۱۴۲۳ق.

۹.بحرانی، محمدحسن، تحف العقول، قم، موسسه نشر اسلامی، چ۲، ۱۳۶۳ش.

۱۰.تونه ای، مجتبی، موعودنامه، فرهنگ الفبایی مهدویت، قم، نشر مشهور، ۱۳۸۳ش.

۱۱.حر عاملی، محمد بن حسن، اثبات الهدی، بیروت، موسسه اعلمی، ۱۴۲۵ق.

۱۲.________________، امل الآمل، بغداد، مکتبه الاندلس، بی تا.

۱۳.خمینی، سید روح الله، صحیفه امام، قم، موسسه تنظیم و نشر آثار، چ۴، ۱۳۸۵ش.

۱۴.حسینی مرعشی تستری، نور الله، احقاق الحق، آیت الله مرعشی نجفی، قم، انتشارات کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، بی تا.

۱۵.رضوانی، علی اصغر، موعودشناسی، قم، انتشارات مسجد جمکران، چ۶، ۱۳۸۸ق.

ص:۱۵۰

۱۶.شاه آبادی، محمدحسن، مهر بی کران، قم، انتشارات مسجد مقدس جمکران، چ۳، ۱۳۸۰ش.

۱۷.صافی، لطف الله، متخب الاثر، قم، موسسه سیره معصومه، ۱۴۱۹ق.

۱۸.صدر، سیدمحمد، تاریخ بعد الظهور، تهران، دار الکتب الاسلامی، چ۲، ۱۴۲۷ق.

۱۹.صدوق، محمد بن علی بن الحسین، ثواب الاعمال، قم، منشورات رضی، چ۲، ۱۳۶۸ش.

۲۰.________________، کمال الدین، قم، موسسه نشر اسلامی، ۱۳۶۳ش.

۲۱.________________، من لایحضره الفقیه، قم، موسسه نشر اسلامی، چ۲، بی تا.

۲۲.________________، خصال، تحقیق محمد باقر کمره ای، تهران، انتشارات کتابچی، ۱۳۷۷ش.

۲۳.طباطبایی، محمدحسین، تفسیر المیزان، قم، جامعه مدرسین، بی تا.

۲۴.طبرسی، احمد بن علی، احتجاج، نجف اشرف، بی نا، ۱۳۸۶ش.

۲۵.طبری، محمد بن جریر، دلائل الامامه، قم، موسسه البعثه، ۱۴۱۳ق.

۲۶.طوسی، محمد بن حسن، الغیبه، قم، موسسه المعارف الاسلامیه، ۱۴۱۱ق.

۲۷.________________، مصباح المتهجد، بیروت، موسسه فقه الشیعه، ۱۴۱۱ق.

۲۸.عیاشی، محمد بن مسعود، تفسیر عیاشی، سیدهاشم رسولی محلاتی، بیروت، موسسه اعلمی، چ۲، ۱۳۳۱ش.

۲۹.فؤادیان، محمدرضا، از حسین تا مهدی، قم. بنیاد فرهنگی مهدی موعود، چ۳، ۱۳۸۲ش.

۳۰.قمی، عباس، سفینه البحار، قم، اسوه، چ۲، ۱۴۲۲هـ.ق.

۳۱.قندوزی، سلیمان بن ابراهیم، ینابیع الموده لذو القربی، قم، اسوه، ۱۳۸۴ش.

۳۲.کفعمی، ابراهیم بن علی، مصباح کفعمی، بیروت، موسسه الاعلمی، چ۲، ۱۴۰۳ق.

۳۳.کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چ۵، ۱۳۶۳ش.

۳۴.کیخی شافعی، محمد، البیان فی اخبار صاحب الزمان، شلاوی، دار المحجه، ۱۴۲۱ق.

۳۵.مازندرانی، محمدصالح، شرح اصول کافی، بیروت، دارالاحیاء التراث العربی، بی تا.

۳۶.مجلسی، علامه محمد باقر، بحار الانوار، بیروت، موسسه اللواء، چ۲، ۱۴۰۳ق.

۳۷.دوانی، علی، مهدی موعود، تهران، دارالکتب الاسلامی، چ۲۹، ۱۳۷۸ش.

۳۸.مروزی، نعیم، کتاب الفتن، قم، دارالفکر، ۱۴۱۴ق.

۳۹.مشهدی، محمد بن جعفر، المزار، قم، نشر قیوم، ۱۴۱۹ق.

۴۰.مفید، محمد بن محمد بن نعمان، المزار، بیروت، موسسه اعلمی، چ۲، ۱۴۱۴ق.

۴۱.مقدسی، یوسف بن یحیی، عقد الدرر فی اخبار المنتظر، عبدالفتاح محمد الحلوه نصایح، بی جا، بی نا، ۱۳۱۶ق.

۴۲.مکارم، ناصر، تفسیر نمونه، قم، دارالکتب الاسلامی، چ۲۰، ۱۳۸۱ق.

۴۳.موسوی اصفهانی، میرزا محمد تقی، مکیال المکارم، بیروت، موسسه الاعلمی، ۱۴۲۱ق.

۴۴.نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه، قم، انوار المهدی، بی تا.

۴۵.نوری، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، قم، آل البیت، ۱۴۰۸ق.

ص:۱۵۲

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که مـا را در دستیـابی به این هـدف یـاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادنـد تقـدیر و تشـکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹